

HYMNORUM RECOGNITIO PER ANTONIUM NEBRISSEN. CUM AUREA ILLORUM EXPOSITIONE.

de la libreria de S. Isidro del Campo

IMPERIALI
Cum priuilegio.

APUD INCLYTAM GRANATAM.

1549

RECONTIO.

AELII ANTONII NEBRISSENSIS

Grammatici recognitio Hymnorum ad Salmanticē-
sis Academiæ Senatum sapientissimum
Fœliciter.

I vestris in me beneficijs.P.C. quæ fuerũt mihi ipsa varietate meorum temporum vel in prosperis rebus meis iucunda, vel grata in aduersis, par ac mutua volũtas redderetur, nullũ esset opus ab ingenio meo profectũ/quod non vestro potissimum noĩe in vulgus exiret. Sed me huius rei cupidum prohibuit partim meus pudor, qui nihil adhuc videbar elaborasse, quod esset dignum ornatissimo isto ordine: partim quod intelligebam studia mea plærisq; vestrum fore ingrata, nonnullis etiam suspecta & inuisa. Itaq; continui meipsum, ne qua in re vellem obseruantiam & pietatẽ meam erga vos declarare; molestus atq; odiosus essem. Nũc vero cum esset mihi in animo dare operam, quemadmodũ nonnulli codices ex sacris & ecclesiasticis literis deprompti quã emendatissimi imprimantur, quos auditoribus meis legẽdos proponerem, auspicatusq; essem ab hymnorum volumine, quod erat tum mendis, tum carminum confusione deprauatum, visum est hunc laborem meum splendidissimo nomini vestro dedicare. Nõ ꝙ me existimem ex alieno opere sola præfatione/aliquam bonã gratiam a vobis aucupari, sed vt censurę atq; iudicio vestro subijcerem hanc emendationem meam, in quam sum ausus nonnulla errata: quæ per omnes libros passim reperiuntur, ad lineam veritatis reducere. Quod si intellexero sapientiæ vestræ singulari hos labores meos esse non iniucũdos, neq; a me frustra susceptos, aggrediar deinceps aliud opus, quod sit & ingenij mei viribus, & autoritate vestra magis dignum. Sed cuiusmodi sint errores, quos in hoc volumine deprehenderim, breui demõstrabo. Est in p in-cipio operis mendum, quod libri omnes vno consensu arri ue-re: & quod nemo est (si modo purgatam habeat aurem) qui non fateatur esse vitium manifestarium in loco illo. Nos morte victa liberet; pro quo ego iurarem ab autore carminis fuisse scrip um

liberat:cum ordo ipse & contextus orationis hoc desideret. Nã hortatur nos/vt torpore somni excusso,ad orationẽ domi nico die surgamus,quo & mundus est cõditus / & Christus re surgẽs/ nos morte victa liberauit. Nã liberat/hoc loco eo mõ positũ est,pro liberauit,quo in. iij. Vergilij positũ est, Omnis humo fumat neptunia troia,q̃ Seruius exponit pro fumauit. Neq3 eñ putamus aut optamus,vt liberet nos morte victa, cũ verborũ series sit in cõseques,sed adducimus causam cur no- bis tali die surgẽdũ sit,hoc est,qđ Christus resurgẽs morte vi- cta nos liberauit,qđ et alio loco ecclesia canit. Qui mortẽ nr̃am moriendo destruxit,& vitã resurgendo reparauit.Prima nãq3 hymni pars narratiua est,secũda vero deprecatiua,cum subdi tur,iã nunc paterna claritas.In eodẽ p̃terea hymno, & in alijs emẽdauimus pro paraclyto penultima breui paracleto penul- tima longa,& in eadem acentu acuto.

In sequenti hymno Iesu labentes respice; pro labentes labantes reposuimus ex ratione carminis, quæ in secundo versu habet iambum;quare non labentes cum primam labor laberis pro- ducat:sed labantes a labo labas,quod primam breuiat. Quod & Mamotrectus adnotauit.

Quod vero sequitur. Si respicis lapsos cadunt, contrarium dicit ei,quod petimus,quare legendũ potius si respicis lapsus cadũt, idest cessant,& tolluntur,sunt autem lapsus,loca lubrica,ad ca- dendũ obnoxia, Verg.ij.eñ.pedibusq3 rotarũ subijciũt lapsus.

Est præterea in quarto hymno scriptum, Pellat langorẽ, pro quo debere scribi angorem ex ratione carminis facile apparet. Nã quẽadmodum in apparatu diximus,Carmẽ est saphicũ: quod cõstat trocheo spondeo dactylo & duobus trocheis. Ex quo fit vt quamq3 sensus indifferenter angorem & lãgorẽ possit acci- pere,ratio tamen carminis nullo modo langorem admittat. Quod si dixerit quispiã rectius saluti (quã tribui petimus) lan guorem,quam anguorẽ opponi/Possem ego respondere poe tam citius fuisse transgressurum leges elegantiæ,quam carmi- nis:sed potius illud placet,angorem recte positum esse hoc lo- co:cum non multum distet a langore:cum sit angor(quemad- modum Cicero diffinit thusculanarum quæstionũ libro quar-

to, ægritudo premens, Langor vero ægritudo crucians.

In hymno Somno refectis artubus lucis labescat munere, lege tu labascat pro labescat quia (vt in superioribus diximus) labor laberis, à quo est labesco labescis, primam producit. Labo labas, à quo est labasco. is. primam breuiat, quod hoc in loco desideratur; quia iambus est necessarius in secundo loco.

In hymno Splendor paternæ glorię. Casus fœcundet asperos: lege tu, casus secundet asperos, id est secũdos et prosperos faciat: non fœcundos, id est fertiles & copiosos, quod esset contrariũ ei, quod pertimus. quum præsertim syllaba repugnet, quæ in secundo loco debet constituere iambum.

In hymno Telluris ingens conditor propulsis atq; molestis. Ex eadem ratione emendauimus pulsis aquæ molestijs, vt stet versus, habeatq; in secunda sede iambum. Nam moles aquæ prohibet terram esse stabilem.

In hymno Nox & tenebræ & nubila rebusq; iam color redit, sic legendum est, non calor, vt plæriq; omnes codices habent ex lectione originali ipsius Prudentij & ratione contextus: quia luce adueniente omnia recipiunt suum colorem: qui per noctis tenebras videri non poterat dicẽte Vergilio. Et rebus nox abstulit atra colorem.

Nox atra rerum contegit terræ colores: sic est legendum, non calores, vt statim diximus. in plærisq; codicibus legi/ nõ repugnãte ratione carminis, sed sensu & mente autoris.

In hymno Vox ecce clara intonat, ab æthere Christus promicat. lege æthra, vt stet ratio carminis, quę non recipit anapestum in tertio loco: cum presertim idem prope significat ęthra q; ęther.

In hymno O gloriosa domina, legendum fœmina non domina. tum ex lectione antiqua, tum ex ratione carminis, quod habere debet in tertio loco iambum, aut spõdeum/ non pyrrhichiũ. Et in eodem/ pro lactasti sacro vbere. lege/ tu lactas sacro vbere/ ex eadem ratione carminis.

In hymno Lustra sex, qui iam peracta, Agnus in cruce leuatur. lege agnus in crucis leuatur immolandus stipite. Vt sit ordo, agnus leuatur immolandus in stipite crucis, & stet versus, qui

alias:

alias claudicaret: qui debet habere trochęum necessario in tertia sede.

In hymno Sanctorum meritis. Calcarunt omnia. Legendum est calcarunt hominum: quoniam alias non staret versus. qui debet habere dactylũ in secundo loco Ex veteri librorũ lectiõe.

In hymno rex gloriosę martyrum. Qui respuentes terrena. castiga tu terrea: quia debet esse iambus in quarta sede, neq; põt recipere longam in penultima syllaba.

In hymno Iste confessor. Hodie lætus, legendum hoc die lætus. Vt sit trocheus in primo loco, & nõ pyrrhichius, si hodie legatur. qui (vt diximus) non recipit spondeum, vel trochęum in quarto loco.

In hymno Iesu corona virginum. Quē mater illa concepit. Legendum concipit. vt sit præsens pro pręterito, & ftet versus.

In hymno Virginis proles. Legitur secreta scandere cęli, pro eo quod esse debuit sacrata scandere cæli. Nam cũ secreta primã ꝑducat, esset spondeus in quarto loco, cũ debeat esse trochæũ.

¶Quid sit Hymnus, & vnde Carmen dicatur.

¶Hymnus interpretatꝰ cãticũ, siue laus diuina: ab hymneo: quod græce est proprie Deos laudare: vnde Hymniferi dñr hymnos portantes.

¶Carmen, a canendo dici volũt: quod metris scriptũ est: quasi Canimē. Carmen dicitur vnum, vel duos, vel plures versus. Tota Aneis carmen heroicum appellatur. & carmen Bucolicum dicimus.

¶Carmen potius a carminãdo: hoc est deducēdo lanã siue linũ dicitur. Deducere nãq; lanam, siue linũ: & huiusmodi: est nendo, aut carpēdo extenuare. Iuuenal. Qui solet obliquo lanam deducere ferro. Columella per translationem de carmine dixit, Pierides tenui deducite carmina filo. & Ouid. Ad mea perpetuũ deducite tēpora carmen. Verg. in Buco. deductũ ducere carmen: quod Seruius exponit. i. tenue. vt sit translatio a lana: quę ducitur in tenuitatem: vnde & carmen a carpendo siue carminãdo dictũ est. Ouid. i. de Ponto. vt tñ ipse vides ductor deducere versum. Macro. lib. vi. Vergiliũ. (inquit) deductũ carmē ꝓ tenui & subtili posuit eleganter. Põp. in Attellana. Vocem deducas oportet, vt mulieris videantꝰ verba. Affranius. Pauculis verbis respodit tristi voce deducta. Carmē cacometrum, dicitur a grãmaticis male mensuratum: quod in syllabarum quantitate peccat.

Carmen quandoq; dicitꝰ incantatio, vt illud, Carmina de cælo possunt deducere lunam.

Carmen famosum dicitur libellus infamatorius. ff. de testa. l. Is. Si quis (inquit) ob carmen famosum damnatur. Horat. ij. sermo. In quem cõdiderit: si quis mala carmina, ius est.

¶ Sequitur Prologus hymnorum.

Ymnus dicitur laus Dei cum cantico. Quatuor fuerunt principales autores, qui hymnos composuerunt, scilicet Gregorius, Prudentius: Ambrosius, & Sedulius. Sed quidam vir prudens nomine Hylarius, videns illos multos hymnos composuisse: dignum duxit quosdam in vnum colligere: & compendiose componere breuem & vtilem tractatum: in quo omnes hymni vtiliores maxime essent. Prima intentio fuit describere illos, qui cantantur in prima feria, & sic deinceps secundum ordinem. Vtilitas maxima est: vt perlecto libro cognitionem habeamus vnitatis & trinitatis. Supponitur theoricæ: idest diuinæ contemplationi.

¶ Sed quia mentionem fecimus de feria videamus quid sit feria. Feria est solennis dies. Beatus enim Syluester videns hebreos dicentes prima sabbati secunda sabbati, & sic deinceps. Similiter videns gentiles nomina suorum deorum vel stellarum posuisse vt dies lunæ, dies martis &c. Noluit imitari mores & sectam eorũ, scilicet hebreorum & gentilium. Sed loco huius inuenit hoc nomen feria. Sed in fine septimanæ seruauit sabbatum, quod fecit ad figuram: quia sabbatum interpretatur requies. Et nos per totam hebdomadam, idest per totum spacium vitæ nostræ, quod currit spacio septem dierum: debemus laborare: & niti summo conamine, vt perueniamus ad requiem & ad æternã beatitudinẽ. Vnusquisque hymnus habet suam materiam. In illis qui sunt de nocte accipit materiam ipsum tempus, idest significationem ipsius temporis, scilicet, ut expellat a nobis tenebras ignorantiæ & vitiorũ, & informet nos virtutib⁹, & sancti spiritus charitate. In illis vero, qui sunt de die, accipit materiam ipsum lumen: & vult deprecari deum, vt quemadmodum illuminat nos sua claritate & splendore solis in corpore, sic illuminet nos sancti spiritus gratia in mente.

Antonius

¶ Antonius Nebriss.in vnũ quodq; hymnorum genus.

¶ Carmen est dimetrum Iambicum archilochium monocolon orthometrum. Quod canitur ad horas nocturnas certis quibusdam diebus dominicis. Hortatur Christi fideles, vt excusso nocturni tẽporis somno/ surgãt petituri admissi peccati veniã, & futuri præseruationem, & immortalis vitæ beatitudinem.

PRimó diérum ómnium,
Quo mũdus éxtat códitꝰ,
Vel quó resúrgens códitor
Nos mórte vícta líberat.

Pulsís procul torporíbus
Surgamus omnes ocyus:
Et nocte queramus pium,
Sicut prophetam nouimus.

Materia huiꝰ hymni est cõmendatio dñici diei: & cõmendat eũ per partes. hæc sunt partes: q; mundus fuit cõditꝰ eodẽ die quo Christus resurrexit: & per hãc cõmendationem beatus Gregorius vult ob dominici diei apicẽ, monere nos ad honorẽ ipsiꝰ de lecto mane surgere: & deum querere. Dñicꝰ dies merito & cum discretiõe oĩm dierum primus dicit: quia dicitur primus respectu oĩm creaturarum. Tertius dicit respectu resurrectionis dñi: quia tertia die resurrexit. Octauus dicit respectu octaui diei: quia in die octaua oẽs resurgere debemus ad æternã vitã. Et ideo queramꝰ in dñico die, quo Christus resurrexit, ipsum Christũ: vt a morte vitiorũ ad vitã & gaudium sempiternum resurgamus in die iudicij: quo bona bonis, mala malis reddẽtur. Descensus fiat ad literã. Ego dico dominicum diem maiorẽ esse alijs oĩbus: quia mundus fuit conditus: & Christus resurrexit eodem die: ergo habet primatum super alios. Ergo maior est alijs diebus. Locus est a partibus sufficiẽter enumeratis vel a positione antecedentis. ¶ O fratres: omnes (surgamus in primo dierum omnium) idest in dominica die (ocyus) .i. citius quã in alijs diebus (quo) scilicet dominico die (mũdus extat cõditus) .i. factus (vel) pro & (quo die cõditor) .i. creator oĩm creaturarũ: iã (morte victa) .i. destructa: quia Christus moriẽdo mortẽ nostrã .s. æternã destruxit: & vitam resurgẽdo reparauit: & sic (resurgẽs nos liberat) .i. liberauit ab inferno vel a potestate diaboli. Surgamus dico (a nostris torporibus) .i. peccatis & vitijs: & nõ solum modo surgamus: sed queramus per obseruatio nem mandatorum (pium) .i. deum: in hac nocte (sicut nouimus propheta) .s. Dauid deũ quæsisse. sicut ipse ait Media nocte surgebã ad confitendum tibi: &c. Iterum. Lauabo per singulas noctes &c. Vnde in homilia beati Gregorij legitur de quodã: qui postq; aliquantulum soporis corpori suo dedisset, extra mediã noctẽ surgebat: & vigilãs perorabat: qui tandiu hoc fecit: donec facta est vox de cælo a domino dicens. Peccatum tuum dimissum est tibi.

ANTONIVS. Nebriss. liberat non liberet, vt in omnibus libris scriptum reperies ratione ipsius ordinis & orationis contextus, quod tempus præteritum desiderat. Nam liberat pro liberauit positum est. vt superius in Autoris præfatione videri licet. liberat

Surgamus inquam & quæramus piũ) vt audiat nr̃as p̃ces).i. orationes pro vitãdis vitiis & q̃rendis v̄tutibus (porrigat suã dextrã) .i. auxilium (vt nos expiatos).i. absolutos & purgatos(sordibus) .i. a vitiis, vel a sordibus vitiorum (reddat sedibus polorũ).i. cælorum & angelorum, idest ponat nos in cælo.

Nostras preces vt audiat,
Suamq; dextram porrigat:
Et expiatos sordibus
Reddat polorum sedibus.

¶ Reddat inquam nos polorũ sedibus vt muneret supple nos(beatis donis).i. donis cælestibus (quiq;).i. quicũq;(psallim9).i. canim9 (ei) s. dño(quietis horis).i. horis noctis (in sacratissimo tẽpore) quo Christus resurrexit : tẽpore dico(hui9 diei) scilicet dñicæ vel(muneret in sacratissimo tẽpore huius dei).i. in die iudicii, qui dicitur sacratus, quia ibi bona bonis: mala malis redent̃. Sed quia superiora per nos habere nequimus: vertit se nunc ad filium, & monet nos: q̃ p̃cemur ipsum, quatenus omnis libido, oĩs macula: & alia mala facta a nobis remoueant̃.

Vt quiq; sacratissimo
Huius diei tempore
Horis quietis psallimus,
Donis beatis muneret.

¶ Iam postulamus te nunc o paterna claritas affatim) idest abũdãter (vt libido) idest luxuria & mala cõcupiscentia, libido dico(sordidãs) corpora nostra (& oĩs actus noxius) idest nociuus: idest omne malũ opus(absit).i. lõge sit remotũ: ne animãtũ corpus sordescat Affatim alquando cũ vnico. f. scribitur. & est cõpositum ex a & fabile : quasi abunde: & nõ dicibiliter significet. & correpta ante penultima, si vero scribatur cũ duplici. ff. significat facũde. et ante penultima producit.

Iam nunc paterna claritas
Te postulamus affatim,
Absit libido sordidans:
Omnisq; actus noxius.

¶ Et iõ te postulam9 (ne fœda sit) idest sordibus plena (vel lubrica) id est labilis ad luxuriam(cõpago nostri corporis) idest coniunctio nostri corporis & animæ: quę tũc dicitur fœda, qñ caro prȩest virtuti: et ratio est pulchra: qñ prȩdominatur corpori. vel deprecemur vt caro subeat mẽti(p̃ quã).s. cõpaginẽ (crememur) anima & corpore).i. cruciemur(acrius) idest valde acriter(ignibus) idest doloribus (auerni).i. inferni. Auernus dicit̃ ab a qđ est sine & ver veris qđ est delectatio quasi sine vere.i. sine delectatiõe. Auern9 est loc9 in inferno, vbi est sẽp ignis: ĩ quo impii cremabunt̃, q̃ in hac vita p̃ immũdiciã exarserũt.

Ne fœda sit, vel lubrica
Compago nostri corporis,
Per quam auerni ignibus
Ipsi crememur acrius.

Additio. Auernus. lacus est Cãpaniæ prope Baias Plutoni dicatũ. vbi introitus ad inferos patere credebatur : & dicitur quasi sine auibus. hoc est auib9 in accessus ob grauitatẽ odoris. Lucretius. lib. vi.

Principio: quod Auerna vocant: non nomen id ab re
Impositum est: quia sunt auibus contraria cunctis.

Ob hoc redemptor quæſumus,
Vt probra noſtra diluas,
Vitæ perēnis commoda
Nobis benigne conferas,

¶Et quia timemus ne ignibus cremur (o redēptor quæſumus).i.rogamus & cū deſiderio quærim9 (ob hoc)ideſt ꝓpter hoc (vt diluas nr̄a ꝓbra).i.peccata: q̄ ꝓbrant: ideſt vituperāt & maculāt animā & corpus(& conferas).i.concedas nobis (cōmoda).i.vtilia perpetua.(perēnis vitæ) .i.æternæ gloriæ.

Quo carnis actu exules
Effecti ipſi cælibes,
Vt præſtolamur cernui,
Melos canamus gloriæ.

¶Quo) ꝓ vt(exules)nos peregrini a cæleſti patria(actu).i.opatiōe carnis:queadmodū qui eſt alienus patria dr̄ exul & peregrinus:ideſt lōge remotus a pr̄ia:ſic et nos per opa vitioſa & pc̄ta efficimur exules a cæleſti pr̄ia(nos ipſi effecti) i.facti(cælibes).i. vitā virtuoſam & cæleſtem ducētes(vt præſtolamur).i.expectamus & ſperamus(nos inq̄ cernui).i.inclinati & oculos ſurſum tenētes ad dn̄m(canamus).i.proferamus(melos).i.cātum ore & corde(gloriæ).i. ad honorem tuæ laudis.Bene enim cantant:qui a bonis operibus non ceſſant.

Præſta pater piiſsime,
Patriq̄ compar vnice:
Cum ſpiritu paraclēto,
Regnās per omne ſęculū, amē.

¶O piiſsime) qui piaſti.i.mūdaſti nos a vitiis (pater(.i.o creator & autor oīm rerū & (o vnice).i.o Chriſte fili dei viui:vnice dico(cōpar). ideſt ęqualis ſecūdū diuinitatē(patri)ideſt omnipotēti:in pugillo cælū & terrā cōtinenti(tu dico(regnās cum ſpiritu paracleto) ideſt cōſolatore(ꝑ omne ſæculū).i.ante oīa ſæcula(p̄ſta) .i.dona nobis ea:quæ ſupra orauimus(amen).i ſine defectu.ſine initio.& ſine fine. ANT. Amē.Septuaginta interp.verterūt in geneto hoc eſt fiat. Aquila vero in epiſtomenos.ideſt fideliter/verbum ex fide deductum.

¶Carmen eſt,quale illud primo dierum. Canitur ad laudes matutinas certis quibuſdam diebus dn̄icis,Et quia luce aduētante gallus canit,alludens ad illud,quod Ieſus poſt tertium galli cātum Petrum reſpexit:condonationem peccatorum precatur.

Aeterne rerum conditor
Noctem dieq̄ qui regis,
Et temporum das tempora,
Vt alleues faſtidium.

¶Materia huius hymni eſt cōmendatio & laudatio altiſſimi dei oīm cōditoris:q ętern9 eſt.i. ſine initio & fine.Et diſtingue:quid diſtat inter ęternū,ꝑpetuū,ſempiternū,tp̄ale.Aeternū eſt qd̄ caret pricipio et fine vt deus.Perpetuū habet principiū cū tēpore & nō habebit finē: vt anima.Sēpiternū eſt,qd᷑ nec habuit principiū ſub tēpore: nec habebit finē ſicut æternū. Tp̄ale eſt:qd᷑ incipit cū tp̄e & habet finē: Vt corpus noſtrū. Cōſtrue(Eterne rerū cōditor).i.factor.Cōditor nomē eſt v̄ba.

qđ cōponitur a do qđ ꝓprie significat abscondo: quasi invnū interiorē locum do. Verg. Scandunt rursus æquū: & nota conduntur in aluo. Ponitur tñ aliqñ pro cōstruo quasi simul do. Salustius. Vrbē Romā: sicuti ego accepi condidere atq; initio habuere troiani. Significat etiā repono. Pli. Formicæ condunt ęstate fructus, quibus hyeme fruantur. Ponitur etiā ꝓ cōpono. idē Pli. Opus cōdidit ꝑpetuo oībus legendū. Aliqñ etiā ꝓ recōdo ac sepelio: vñ sepulchrū, cōditoriū appellat. ꝓli. Post cōditū monumento corpus Idē. Tā rara in amicis fides tam parata obliuio mortuorū, vt ipsi nobis debeamus cōditoria construere, omniaq; hęrendum officio præsumere. A cōdo dicitur cōditio sed scribit sine. c. q̄ est quædā dispositio & veluti sors fortunarū tēporū & etiā rerū. Cicero. O miserā cōditionē administrandi cōsulatus. Aurelius Ea tēporū cōditio erat, vt ne cōqueri quidē de iniurijs fas esset (qui regis). i. disponis et gubernas (nocte) idest peccatorem vel diabolum (& qui regis diem). i. iustū (& das tēpora). i. diuersitates (tēporū). i. spaciorū huius vitæ (vt alleues fastidiū). i. remoueas laborē nostrū. Fastidiū a v̄bo fastidio fastidis deriuatur qđ significat cū fastu quodā cōtēno: fast9 enim significat sụpbiā siue elationē cū quadā iactātia verborū & est quartæ declinationis. fastus aūt secūdæ declinatiōis est liber fastorū. Aeterni dei sapiētia vt hominis subleuaret fastidia, tēpora mira delectatiōe variauit. Nā si semper nox esset: homo defficeret & periret torpore & inertia ꝓpter tenebras: & si semp dies esset: miser homo nimis laboris studio affectus etiā periret. Et ideo dñs misertus nostri: diei & noctis spaciū posuit & æternum, & tēporibus tēpora dedit subeuntia. Et nota q; quemadmodum anni sunt quatuor partes vel quatuor tempora: eodem modo homo cōstat ex quatuor elementis.

Preco diei iam sonat
Noctis profundæ peruigil,
Nocturna lux viantibus
A nocte noctem segregās.

(¶ Preco diei). i. Ioannes (vel preco diei). i. Christi (iā sonat). i. nunciat (diem). i. Christū. preco dico. (peruigil noctis ꝓfundæ). i. inferni ꝓfundi (nocturna lux). s. ioānes, q ante lucē surrexit: vt luceret hoīb9 qui erant in tenebras huius mundi (viantibus). i. volētibus ire ad Christum (& segregans, noctem a nocte). idest peccatum a peccatore: quia quos vult assumit: quos vult in suo sinit errore. Vel aliter cōstrue (Preco). i. dñs noster: qui est pręmiū suis (diei). i. patris (iam sonat). i. manifestat euāgelicā prędicationē per prędicatores suos: ipse dico (pręuigil) . i. cognoscens (noctis profundæ) culpam & (nocturna lux) supple lucet (viātibus). i. præsenti ecclesia, quæ lucet in huius mūdi tenebris: & (segregans noctem). i. discernens vnam quamq; animā peccatricē agentem pœnitentiam de cōmissis (a nocte). i. ab illa peccatricæ anima: quæ ex toto corde deum reliquit: ita q; non vult eam venire ad pœnitentiam.

Hoc excitatus lucifer,
Soluit polum caligine.
Hoc omnis errorū cohors
Viam nocendi deserit.

¶ Hoc excitatus lucifer). i. quo domino prędicāte vł Ioāne (lucifer. i. verus p̄dicator lucē diuinę gratiæ ferēs alijs, excitatus incę: (soluit polum caligine). i. animam fidelem ab omi nigredine vitiorū: & (hoc oīs

erronum

erronum).i.exercitus maligni diaboli(deserit).i.relinquit. Desero em̄ est idē q̄ relinquo: quasi nō ampli⁹ hæreo. Terēti Si deseris nos tu: perimus. Hinc desertum locum appellamus inhabitatū, quasi ab hoibus derelictū (viā nocēdi).s. Iesu excitante & peccator currit ad portum i. ad Christū: vt ibi reqescat. & vires bonæ operationis ibi resumat. & p̄cone canēte oīs deceptio diaboli, vel exercit⁹ eius diluat. Vel chorus.i. couēticulus erronū.i. hæreticorum deserit viā suam.i. maledictā sectā (nocendi) i. faciēdi aliis nocumētum vel impedimētum. Etiā Corus aliquādo est vētus flans aduersus aquilonē, qui a græcis vocatur argestes sine li.

Hoc nauta vires colligit,
Pontiq; mitescunt freta,
Hoc ipsa petra ecclesiæ
Canente culpam diluit.

¶ Sicut nauta prænimio dolore noctis fatigatus tēdit ad portū, vt ibi recoligat vires aliquātulū requiescens: sic aīa fatigata in nimio labore vitiorū & pc̄torū tēdit ad portum.i. ad christū per confessionē: vt ibi reqescat & vires bonæ opatiōis recolligat. Cōstrue (Nauta).i. nauis ductor (colligit vires).i. v̄tutes (hoc).s. Deo (q;) pet. ipso Xp̄o (freta).i. ebulitiōes vitiorū (pōti).i. hui⁹ mūdi mitescūt).i. māsuescunt. & hoc.s per Christū ipsum (petra ecclesiæ).i. Petrus qui est fundamentū ecclesiæ (diluit canendo).i. flēdo & pœnitendo (culpā).s. trinæ negationis: quia ter negauit dominum.

Surgamus ergo strenue,
Gallus iacentes excitat,
Et somnolentos increpat,
Gallus negantes arguit.

¶ Et quia gallus).i. Christ⁹ vl' prædicator nos excitat ad bene agēdū (surgam⁹).s. a pc̄tis (strenue).i. festināter (gall⁹ excitat).i. cōmouet ad pœnitentiam (iacentes).s. in peccato lapsos vel existentes. & (gallus increpat).i. redarguit (somnolentos) idest in peccatis permanentes: quia sicut ille qui dormit, vagus & ineptus est ad omne opus: sic anima in peccatis manens inanis efficitur Deo. & (gallus arguit).i. reprehendit (negantes) idest nolentes surgere de peccatis.

Gallo canente spes redit.
Aegris salus refunditur,
Mucro latronis conditur,
Lapsis fides reuertitur.

¶ (Gallo canēte).i. p̄dicatore p̄dicāte (spes reddit).i. fiducia recuperādi salutē redditur (& salus).i. vita æterna (refundit).i. largitur p pœnitentiam (ægris).i. peccatoribus (mucro latrōis cōditur).i. insidię diaboli, q̄ vt mucro cędūt hoīes: et cruciāt animā ęternaliter, & sic gallo canente (fides lapsis reuertitur) quod factum est in Petro.

Iesu labantes respice
Et nos videndo corrige.
Si respicis, lapsi ~~[struck]~~ stabunt
Fletuq; culpa soluitur.

¶ Et quoniā gallo canēte spes reddit. O Iesu saluator mūdi (respice).s. mia tua (labentes) in peccatis ANTO. Labantes non labentes emēdat ex ratiōe carminis, qd' prima breuis est. & lapsus, nō lapsos, qd' est cōtrariū ei q̄ petimus. (nos videndo).i. miserendo (corrige).i. castiga nos (si respicis).i. misereris.

(lapsos)

(lapsos) idest labentes: quia a peccatis resurgent (peccata cadunt) idest delentur (que) pro & (culpa) idest peccatum (soluitur) idest purgatur (fletu) idest lachrymarum gemitu.

Additio. Fletuque culpa soluitur. melius diceret: fletuque culpa vertitur. idest commutatur in veniam.

Tu lux refulge sensibus;
Mentisque somnum discute,
Te nostra vox primũ sonet:
~~Et ore psallamus tibi.~~
Et ore soluamus tibi.

¶Et peccata cadunt (si respicis) i. remittunt. ideo (O tu lux) idest o tu Christe q es lux mũdi Ioannis primo illuminãs nr̃as mẽtes (refulge sensib9). i. illumina nr̃as mẽtes (& discute). i. remoue (somnũ mẽtis). i. peccatũ & torporẽ nostrũ & hoc ad honorem tuũ scilicet (vt nostra vox sonet (idest. i laudet (te) idest nomen tuum. o Christe (primum) idest maxime (& psallamus). i. applaudamus (ore) scilicet voce & corde (tibi). i. ad honorem tui.

¶Carmen est, saphicum endecasyllabum orthometrum monocolon tetrastophon. Canitur ad horas nocturnas certis quibusdam diebus dominicis Hortatur Christianos ad laudes diuinas, vt consequamur vitam æternam.

Nocte surgentes vigilem9 omnes:
Semper in psalmis meditemur, atque
Viribus totis dño canamus
Dulciter hymnos.

¶In hoc hymno nos hortando admonet Gregorius: vt quam diu in hoc mundo laboramus: ne nocti. i. pctõ subditi simus. sed cum omni studio ꝓexecutione bonorũ operũ vigilemus: qa si vigilia nr̃a soli deo intẽdẽdo fuerit prouida: ad aures dei ꝓcul dubio perueniet. Materia hui9 hymni est laudatio nominis dei: & ipsi totis viribus decantare laudes & hymnos intẽtio, vt surgamus de vitijs & adhæreamus virtutibus. Distingamus ergo sic. O fratres nos omnes surgẽtes nocte) id est de peccato (vigilemus). i. pseueremus in dei laude (semper). i. sine fine (in psalmis). i. in bonis operibus (meditemur). idest perseueremus vigilãdo (& canamus). i persoluem9 (dño). i. saluatori nr̃o (dulciter). i. suauiter (hymnos). i. laudes. s. (totis viribus). i. animo & corpe. Vigilare em̃ debemus sine fine: quia nescimus qñ veniet dñs an mane: an sero: an media nocte. Nocte dixit quia de nocte venit dñs. s. in nubib9. i. in velamine carnis: quia fuit quasi nox: qñ incarnatus fuit de beata virgine: quia deitas latebat in carne. & ideo nocte. i. in hac p̃senti vita vigilare debem9: & nõ tota nocte dormire: qa in nocte venit dñs. Vñ dr̃. Vigilate: quia nescitis diẽ neque horã. Et ideo vigelemus in ꝓsperis & in aduersis: nõ desidẽtes aut bona opa interrũpẽtes & omittẽtes lassemur: sed iugiter & indefesse Deo seruiamus. Vnde nõ qui inceperit: sed qui perseuerauerit vsque in finem, saluus erit. Inchoata enim virtus non proficit: nisi ad finem perducatur.

empexogaz

Canamus

Vt pio regi pariter canentes,
Cũ suis sãctis mareamᵒ aulã
Ingredi cœli, simul & beatã
Ducere vitam.

¶Canamᵒ hymnos, vt nos (canentes). i. laudes psoluẽtes (pio regi). i. Christo (pariter). i. corpe et anima mereamur ingredi aulam cœli, id est regnum ęternæ beatitudinis (& ducere). i. habere simul vitã ęternã: vel beatam. idest puram vel sanctam.

Præstet hoc nobis deitas beata
Patris ac nati pariterq; sancti
Spiritus, cuiᵒ reboat in omni
Gloria mundo.

¶Dixi, q͞ debemus canere pio regi: vt mereamur cœli ingredi ianuam (deitas beata) id est deus vnus scilicet pater & filius & spiritussanctᵒ (pstet). i. donet nobis oĩbᵒ (hoc) i. ea q̃ supra orauimᵒ (gloria cuiᵒ). i. laus cuius deitatis (roboat). i. resonat. Vergilius. Reboãt siluæq;. & magnus olympus (in omni mũdo). i. vbicunq;: vnde dicitur. Quicquid in mundo fit, per ipsius fabricationẽ fit: scilicet domini: per quem deum & in quo sunt omnia. Omnia enim illi soli famulantur. Cælum & terram ego implebo, dicit dominus.

¶Carmen est, quale illud nocte surgentes. Canitur ad laudes matutinas certis quibusam diebus dominicis. Christianos excitat sub lucem, vt dei misericordiam implorent.

ECce iam noctis tenuatur vmbra;
Lucis aurora rutilãs coruscat,
Viribus totis rogitemus oẽs
Cunctipotentem.

¶Materia huis hymni est miseratio Christi, & cõtinuat hymno superius dicto sic, qui surreximus nocte: idest de peccato cauẽdo. Nox deponitur & ecce dies appropinquat: quia sicut illi: qui gallo canẽte in nocturnis horis iter disponit agere. i. inchoat. sic ille, qui in nocte huius mũdi ad cœlestia ire desiderat, gallo canente: idest prędicatore prędicãte surgit, & iter incipit per bonam operationem. Construe (Ecce vmbra) id est ignorãtia vel obscuritas (noctis) idest diaboli) iã tenuat (idest annihilatur (aurora lucis). i. Christus patris cognitio. Aurora ab aura dicitur: quia tunc aẽr incipit splẽdescere. Aura enim splẽdorem significat. Verg. Discolor. vñ auri p ramos aura refulsit. Horatius. Tua retardet aura maritos. Hinc aurũ deducit ppter splẽdorẽ eiusdẽ metalli. Aliqñ etiã aura pvẽto ponitur. Verg. At illi dulcis cõpositis spirabat crinibᵒ aura. Ponitur etiam pro afflatu & fauore. Idem. Nunc quoq; iam nimium gaudens popularibus auris (rutilãs) idest splendorẽ emittẽs (coruscat) idest splẽdet. Vnde. Verg. Pẽnisq; coruscãt. i. splẽdẽt. Et nota, q͞ sicut aurora depellit noctem: sic Christus deuicit diabolum, quia Christus est princeps nostræ humanitatis (aurora) idest Christus: quasi aureum colorem habẽs: quia coruscat: ideo (rogitemus oẽs) idest deprecemur. Rogitare verbũ est frequentatiuũ a rogo rogas & significat frequẽter & cum attentione rogare (viribus totis) idest cũ oĩbus viribus animæ & corporis (cunctipotentem) quia oĩa in sua potestate sunt.

Vt deus

Vt deus noster miseratus omnes
Pellat angorē: tribuat salutē:
Donet & nobis pietate p̄ris
Regna polorum.
Prester hoc nobis. &c.

¶ Vt deus noster miseratus) nr̄i scilicet, quia miserēdo nos redemit (pellat) idest remoueat (omnē angorem) idest om̄e peccatū. Lāgor ꝓprie est idē qđ torpor & inertia. Vnde. Cice. Nihil aūt magis cauē-dū est, q̄ ne qs langori se desidiæq; dedat. Et pellendo peccatū (tribuat salutem) idest vitā corporis & animæ: quia per dei gratiā non proprijs meritis vita datur. (donet ergo nobis pietate patris) idest ipsius misericordia (salutem) idest incolumitatem, aliquando tñ salus ponitur pro remedio Verg. vna salus victis nullam sperare salutē. Inde veniūt salutifer, salutaris & saluber. vel magis vsitate salubris, quod prębet sanitatem. vnde aerem, cibum, potum, locum: multaq; huiusmodi dicimus salutifera salutaria & salubria (regna pollorum) idest aulam cælorum.

ANTONIVS. Pellat angorem sic legendum est, non langorem ex ratione carminis, quod facile apparet. est enim angor autore Cicerone in. iiij. lib. thusculan. quæstionum ægritudo pręmens. (Pellat inquā angorem) idest corporis & animæ cruciatum siue angustiam. ¶ Pręter hoc nobis. &c. vt in fine hymni tertij.

¶ Carmen est, quale illud primo dierum, Canitur hora diei prima orto iam sole. Monet nos petere a deo gratiam, vt per totum diem abstineamus nos a peccatis, vt possimus illum rectius laudare.

IAm lucis orto sydere
Deū p̄cemur supplices:
Vt in diurnis actibus
Nos seruet a nocentibus.

¶ Materia huius hymni est deprecatio ad dominū vt orto sidere) i. Christo, dignetur nos segregare a vitijs: et nos induendo virtutibus repellat superbiā & nos faciat humiles, & quoniā vmbra noctis. i. peccatū recessit a nobis: ideo lux vera: idest Christus, corporibus nostris inhabitet. Cōstrue sic (sydere iā lucis orto). i. Christo nato: qui refulsit in mundo sicut sol iustitię: qui redimendo eripuit nos de tenebris & vmbra mortis. idest a peccato (nos supplices) idest humiles (precemur Deum) idest valde oremus apud deum (vt in diurnis actibus) idest assiduis bonis operibus (seruet nos a nocentibus). i. custodiat & ꝓtegat nos a pc̄tis & oīb9 aduersis.

Linguam refrenans temperet,
Ne litis horror insonet,
Visum fouendo contegat,
Ne vanitates hauriat.

¶ Dico vt nos seruet a nocentibus gratia Christi (refrenans) idest cōpescēs linguā. & tēperet eā (ne horror litis) idest cōtētio vel seductio diaboli (insonet). i. in nostra corda sonet (visum fouēdo cōtegat). i. nutriēdo & regulādo cōcupiscētias nostras: & visum sic protegat & dirigat (ne vanitates hauriat). i. ne videamus ea: quæ videnda non sunt. Et nō solum visus oculorum sit

mundatus: sed etiam cordis: vt gaudium vanitatis non hauriamus: & in delectationibus & concupiscentijs non gaudeamus. Vnde dominus ait: Non mihi possunt viuere, qui nō sunt mortui mūdo. Aestimamus enim temere: si deo & mundo volumus perfrui. Et alibi. Non est conuentio Christi ad Belial. Diabolus enim & deus nō bene cōueniunt: nec in vna sede morantur. Et deus in euangelio. Nemo potest duobus dominis seruire: deo scilicet & mammonæ. idest pecuniæ malæ acquisitæ & diuitijs. & nota, ꝙ inter amorē dei & huius mūdi est hęc differentia, ꝙ amor huius mundi in principio dulcis esse videtur: sed finem habet amarū. Vnde Ecclesiastes. Nouissima autem eius amara sicut absynthiū. Amor dei ab amaritudine incipit: sed vltima eius dulcedine plena sunt. Hęc est salutaris mãsio: scilicet deus: hæc sunt tabernacula iustorum: in quibus vox lętitiæ & exultationis sonat semper: vbi beati habitabūt: cuius decorē ꝓpheta cōcupiuit: cuius habitationē optauit, cuius desiderio flagrauit.

inter amorez dei & huius mundi

Sint pura cordis intima:
Absistat & vecordia:
Carnis terat superbiam:
Potus cibiq; parcitas.

¶ Intima cordis sint pura: i. munda a mala cogitatiōe (et vecordia) i. stultitia, quæ facit hominem vecordem esse (absistat (idest absit a nobis ꝓcul (q;) pro & (parcitas) i. abstinētia cibi & potus (terat) idest minuat (superbiam carnis) i. peccatū et stimulos eius: quia nisi habeamus parcitatem cibi et potus, omnia in contrarium supra dicta nobis eueniēt: nec poterimus refrenare linguā nostram, nec nostra intima erunt pura sed sordida: & horror litis eis associabitur. & sic per hæc & cętera mala condemnabimur.

Vt cum dies abscesserit:
Noctemq; sors reduxerit:
Mundi per abstinentiam
Ipsi canamus gloriam.

¶ Vt cū dies (abscesserit) s. a nobis per mala opera (q;) pro et (sors) i. diuina dispēsatio, vel sors. i. diabolus: vel sol per sui absentiam (reduxerit noctem) i. peccatum. quia nil aliud est dies: quā illuminatio solis per aerē, vel aer sole percussus: (noctem inquam) idest peccatum nos per abstinentiam vitiorum (mundi) idest præsentis sæculi purificati (canamus gloriam) scilicet sempiternā (ipsi) idest deo. Et quia nox recessit & dies venit. referamus gloriam deo: & hoc iure.

Deo patri sit gloria:
Eiusq; soli filio:
Cum spiritu paracleto:
Et nunc & in perpetuū amē.

¶ Referam⁹ gloriā deo et hoc iure dico: qa tot & tāta cōtulit nobis, qa peccatū ꝑcessit, & a morte liberauit nos, & ad vltimū nos in filios collocauit & suscepit. (Glīa) i. laus sit deo patri (q;) pro & (eius soli filio) i. vnico Iesu Christo. & hoc (cum spiritu paracleto) idest cōsolatore. Spiritus sanctus dicitur cōsolator. i. aduocatus primus. ideo quia discipulorum corda: quæ fuerūt mœsta de morte Christi reddidit cōsolationi (et nunc) i. in præsenti (& in perpetuum) i. sine fine. Amen.

Carmen

¶ Carmen est, quale superius Canitur hora diei tertia. Quia vt Actuum Capite secundo scribitur, Spiritus sanctus sub specie ignis diffusus est in Christi discipulos. Itaq; & nos petimus, vt inflamati charitate deum & proximos amemus.

Nunc sancte nobis spirit⁹
Vnū patri cum filio
Dignare promptus ingeri,
Nostro refusus pectori:

¶ Materia huius hymni est deprecatio sancti spiritus: vt dignetur in pectora nostra descendere. quam scilicet deprecationem facimus in hora tertia. In hora tertia peccauit Adā in paradiso, propter quod peccatū inde eiectus est: ideo spirituisancto facimus hāc orationem: vt sicut ab Adam per suggestionē separatus est: ita per eius correctionem nostro pectori ingeri dignetur. Et sicut inflāmauit apostolos hora tertia. sic dignetur ingeri in cordibus nostris vel infundi: vt mereamur deum vere laudare: & hoc est (O sancte spiritus) tu dico (prōptus) .i. paratus ad perquirendū & cōsolādū (q es vnus vel vnū. i. vnius substātię (pri cū filio) dignare (ingeri). i. infūdi nobis (nūc) i. adhuc: sed iā dico tu (spūs refusus nr̄o pectori). i. vt infūdas nobis spiritū sanctū: vel simus repleti te spiritu sancto, vt cōsequamur remissionē peccatorū. vel (vnus aut vnū patri cum filio) in essentia vel in potestate. ANTONIVS Nebriss. Vnū patri cū filio: non vnus, nā genus neutrum in diuinis dicit substantiā: vnus vero vel vna in genere masculino aut fœminino dicit personā: vt filius est vnū cū patre: nō tñ vnus. Et filius est alius a patre: nō tamen aliud.

Os, lingua, mēs, sensus, vigor,
Confessionē personent,
Flammescat igne charitas,
Accēdat ardor proximos.

Præsta pater pijssime. &c.

¶ Os et lingua pertinent ad corpus: mens vero ad animam: & sensus ab vtroq; procedit: & similiter codē modo pertinet spiritus sanctus ad vtrunq;. s. ad patrem & filiū: qui ab vtroq; ꝓcedit. Et tamē non tres dij: sed vnus est deus. Et nota, ꝙ in sole tria sunt. s. sphęra: claritas: & calor. sphæra solis naturaliter splēdēs est & calēs. Sūmus pater naturaliter sapiēs est & amās. Sphæra solis & splēdor & calor non sunt tres soles: sed vnus sol. Sūmus pater & sapientia & amor eius non sunt tres dij: sed vnus est deus. In sphæra solis ignea patrem intelligere debemus: in splēdore filium: in calore spiritum sanctum (Os, lingua,) idest corpus (& mens) idest anima (sensus) idest vterq;. s. corpus & anima (vigor) idest virtus (personent) idest credāt vel confiteantur (confessionē) idest trinitatē. s. patrē & filiū & spiritū sanctū esse vnum deum (charitas) .i. amor dei & proximi (flammescat). i. ardeat in nobis (igne) supple sancti spiritus (ardor) suę charitatis (accēdat) id est illuminet spirituali amore (proximos) idest amorem dei desiderantes.
¶ Præsta pater, quod reliquum est, in fine hymni Primo dierum exposuimus.

Carmen

non tres dii sed unus ... sicut

¶Carmen est, quale superius. Canitur hora diei sexta, quo tempore est maximus diei calor. Itaq; temporis occasione petit temperari in nobis choleram, quæ est iræ sedes.

Rector potēs / verax deus,
Qui tēperas rerū vices,
Splendore mane instruis,
Et ignibus meridem,

¶Materia huius hymni sumitur ꝑ qualitates & diuersitates aeris & tēporis: ex hoc scilicet, ꝙ maximus calor solet esse aliqñ in meridie: & qñq; solet nocere animæ & corpori. Vñ deum rogare debemus, vt in nobis extinguat flāmas vitiorū nostrorū: & tribuat nobis suā charitatē in cordibus nostris Et nō solū hora tertia deum rogare debemus: sed etiam sexta hora: in qua Adam eiectus fuit de paradiso per superbiā: vt, vñ per transgressionem fuit eiectus: illuc redeamus per bonam operationem Christo annuente: qui eadem hora in cruce positus fuit. O tu (rector) qui regis omnia (potēs).i. q potes omnia facere quæ vis: quia manus tua potentia: & in ea omnis potestas & fortitudo (verax deus) qui nunq̄ mētiris: qa tu ipse veritas es: & verax in verbis & promissis tuis quæ nunq̄ fallunt (qui temperas).i. qui mitigas (vices).i. vicissitudines rerum & (instruis mane).i. incipiētes bona opera facere (splēdore solis) idest lumine (& instruis meridiem ignibus).i. calore, scilicet charitate.

Extingue flammas litium,
Aufer calorem noxium,
Confer salutem corporum,
Veramq; pacem cordium.

¶(Extingue flammas litium).i. suffoca calores mūdanarum tentationum: vel (extingue flāmas).i. mortifica in nobis flammas: idest ardores libidinis: vł (litium).i. odiorū vel discordiarū: (aufer calorem).i. remoue amorē a nobis & appetitū: (noxiū).i. noxiarum rerū: quia tu bonus es calor & sol vitæ æternæ (confer salutem) scilicet nobis (corporum).i. animarū (q;) pro & (pacem cordium) idest animorum (veramq; pacem) idest non fictā.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur hora diei nona: cū deus inuariabilis sit: dederit tamē temporibus lucis varietatem, petit; vt vesper, idest. finis vitæ nostrę sit lucidus & sine mentis perturbatione: vt in fide christi morientes vitam ęternam consequamur.

Rerum deus tenax vigor,
Immotus in te permanēs,
Lucis diurnæ tempora
Successibus determinans:

¶Mataria huius hymni est, ꝙ non solū in hora sexta deprecandus & laudādus est deus: sed etiam in hora nona: in qua Iesus Christus migrauit de hoc mundo ad patrem: vt possimus trāsire de vitijs ad virtutes: et ad bonas operationes. (O deus tenax) a teneo tenes: qui omnia

tenes sub potestate tua & pietate (vigor) .i. virtus (rerum permanēs in te immotus) .i. non variabilis, quia nunq̃ in seipso mouetur (determinans) idest diuidēs (tempora lucis diurnæ) .i. cotidianæ (successibus) .i. quibuslibet distinctionibus.

Largire clarum vespere:
Quo vita nusquam decidat:
Sed præmium mortis sacræ
Perennis instet gloria.

¶ Et quia hæc dicta facis (largire) .i. cōcede (clarū vespere) .i. finē nr̄æ vitæ & exitū (quo) .p. vt, nr̄a vita nusq̃ decidat) .i. non cadat in aliquo graui pctō (sed perennis gl̄ia) supple illa, quę est sine fine existēs. (præmium mortis sacræ instet) .s. nobis per remissionem peccatorum. ANTONIVS. instet, sensus est, quod gloria perennis, appositione præmium mortis sacræ (instet) .i. sequatur.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur hora vespertina commemorata lucis creatione, eiusq; officio instante nocte, per quam intelligimus peccatum ignorantiamq;. Petit gratiã, qua premuniamur a peccatis, & optemus æterna.

LVcis creator optime
Lucē dierum proferens,
Primordijs lucis nouæ,
Mundi parans originem,

¶ Materia huius hymni est inuocatio, quam facit btūs Gregorius ad dn̄m: vt sicut p̄cepit mane iūctum vesperi vocari diem: ita audiat preces nostras: & cōmendet diē dn̄icū per opus, qđ cotidie factū est & in eodē die: vt ibi. Fiat lux & facta est lux. (O optime creator lucis) .i. filij tui vel angelorū (pferēs) .i. tribuēs (lucē) .i. filiū tuū (dierū) .i. apl'orum tuorū: q dies vocātur (parās originē) .s. qñ dixit Fiat lux .i. initiū (nouæ lucis primordijs mūdi) i apl'i: qui lux mūdi interp̄tant̄. Vñ dicitur. Vos estis lux: in ista vita illustrantes oīa. Vos estis sal terrę, condientes morū temperantiã: ipsi apl'i pastores sunt populorum, oīa cōseruantes.

Qui mane iunctum vesperi
Diem vocari precipis,
Tetrum chaos illabitur:
Audi preces cum fletibus,

¶ Et tu (q p̄cipis mane iūctū vesp̄i vocari diē) .i. diē et noctē: q est dies naturalis, vnde dictū est Factū est vespe et mane dies vn9, vel aliter tu qui p̄cipis mane iunctū vesp̄i vocari (diē) .i. deitatē iunctã carni nr̄æ, quę obscura est: vt vesperū (vocari diem (idest Christum, qui est verus deus (tetrum chaos) idest nox & peccatum & obscuritas vitiorum (illabitur) .i. cadit in nos, & ideo (audi preces) .s. nostras (cum fletibus) .i. cū desiderijs lachrymarum.

Ne mens grauata crimine
Vitæ sit exul munere,
Dum nil perenne cogitat,
Seseq; culpis alligat;

¶ Dico audi p̄ces nr̄as, et quare? (ne mens) .i. aīa nr̄a sit pōderata (crimine) .i. pctō vitiorū, & hoc est qđ dicit (ne mēs grauata) .i. pōderosa vl' oppressa (crimīe) .i. pctō (sit exul) .i. alienata (munere) .i. dono æter-

næ beatitudinis (vitę).i.christo, qui est vita (dum mens nil perenne cogitat).i.perpetuum, (sed alligat) idest illaqueat sese culpis vitiorum

Cælorum pulset intimum,
Vitale tollat præmium,
Vitemus omne noxium,
Purgemus omne pessimum.

¶ Ergo & nos debem9 accipe christũ vel æternã beatitudinem, & vt hoc fiat mẽs (pulset).i.ingrat (intimũ cęlorũ).i.xp̃m (tollat).i.acquirat (vitale p̃miũ).i.ęternã btĩtudinẽ, ergo (vitem9 oẽ noxiũ).i.oẽ peccatũ q̃tũ ad corp9 (purgem9 oẽ pessimũ).i oẽ peccatũ quãtũ ad animã.

Additio. Et nota q̃ omne pessimum nõ dicitur latine: teste Valla. quia omnis nunq̃ iungitur superlatiuo sed positiuo & comparatiuo, vt omnis sapiens vel sapientior: ideoq̃ dicendũ erat pessimũ quidq̃ secundum medios latini sermonis autores.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur horis diei completis Implorans diuinam tutelã, petit ne per noctis insomnia lemures mentibus nr̃is incursantes occurrant.

TE lucis ante terminum
Rerum creator poscimus,
Vt solita clementia
Sis præsul ac custodia.

¶ Materia huius hymni est deũ deprecari in inceptiõe noctis vt sicut depcamur deũ in inceptione diei: vt custodiat nos per totã diẽ: ita in inceptiõe noctis: vt nos custodiat per totã noctẽ deũ deprecamur (O rerũ creator poscim9).i. petim9 te (ante terminũ lucis) i. anteq̃ de mundo exeamus vel anteq̃ dies recedat: (vt sis pręsul).i. custos vel speculator, ac custodia, vel sis pręsul (ad custodiam).i. ad custodiendam animã.

Procul recedant somnia,
Et noctium phantasmata:
Hostemq̃ nostrũ cõprime,
Ne polluantur corpora.

¶ Dico sis pręsul ad custodiam: vt (p̃cul recedãt somnia).i. lõge sint a nobis & remotę illusiões dæmonũ vel prauæ delectationes carnis: & (phãtasmata noctiũ) i. occultæ deceptiões vł suggestiones & noctiũ apparitiones.i. malignorum spirituum. Nox diuiditur in sex partes.s. sero siue vesper, conticiniũ, intempestum, gallicíniũ, crepusculũ, mane. Sero est quãdo nox imminet, illud.s. tempus quod sequitur solẽ occidentẽ, quod etiã vesperus dicitur ab illa stella post solẽ oriẽte. Conticiniũ est hora, q̃n homines cubitum pergunt. Intẽpestũ est q̃n nihil operant, & est cõis hora quiescẽdi oĩm, mediũ tẽpus inter gallicíniũ & cõticinium. Gallicíniũ est q̃n galli emittũt voces. Crepusculũ est q̃n dubiũ est inter diẽ & noctẽ. Mane est q̃n aurora apparet, & (cõprime nostrum hostẽ).i. diabolũ vel carnem, (ne corpora nostra polluantur).s. malo vel corporali pollutione

¶ Carmen est cacometrum, simile tamen dimetro iambico. Canitur in quadragesima horis diei cõpletis, Petit ne per instantis noctis tenebras illudamur, & quietem nobis placitam tribui.

Christe, qui lux es & dies,
Noctis tenebras detegis,
Lucisque lumen crederis
Lumen beatum prędicans,

¶Materia hui9 hymni est, quod deprecare debemus deum: vt det nobis quietam noctem, & defendat a pfido hoste: & oculi sic somnum capiant: quod cor semper ad deũ vigilet. (O christe q es lux). s. ãgelorũ & illuminator oĩm sanctorũ. Vnde ipse dixit. Ego sum lux mũdi (& dies) idest Christus, qui illuminat oẽm diẽ & parat oẽm lucem: cũ aũt mirabile sit: quia sicut pater est lux, & filius & spũsſctũs sit lux, nõ tñ tres luces, sed pater & fili9 & spiritusſctũs vna & inseparabilis est lux: sicut in hac dictione q̃ est lux sunt tres literæ & vnus sonus: cui ad significationem ipsius sensus aliquid addi vel minui nõ potest: sic quoque cũ tres personæ sint: est vna deitas, cui naturaliter addi vel minui nihil potest. Non enim deus tres luces est: quia si verũ esset: iam lux vna nõ esset: nam quicquid corporaliter diuidi potest in illa substantia: quæ diuersitatem patitur: nõ potest dici vnum: & (detegis) .i. aperis (tenebras) .i. versutias (noctis) .i. diaboli (que) p & (crederis lumen lucis) .i. patris: tu dico (prędicans) .i. permittens apostolis (beatum lumen) .i. spiritum sanctum.

Præcamur sancte domine,
Defende nos in hac nocte.
Sit nobis in te requies,
Noctem quietam tribue.

¶(O sancte dñe) .i. qui dñaris (pcamur) .i. rogam9 te: (defende) .i. protege nos a vitijs: & ab insidiatoribus nostris .i. dæmonibus: qui vt leones rugiẽtes circuiunt quęrẽtes quẽ deuorent: vt ait apostolus (in hac nocte) .i. ĩ p̃senti vita & (reques sit nobis in te) idest requiescamus tecum in cęlesti regno: & (tribue) .i. concede (noctem quietam) idest tranquillam & securam.

Ne grauis somnus irruat,
Nec hostis nos surripiat,
Nec caro illi consentiens,
Nos tibi reos statuat.

¶(Ne grauis somn9) idest ne graue peccatũ vel delectatio peccati (irruat) .i. opprimat nos (nec hostis) idest diabol9 (surripiat) .i. fraudulenter decipiat nos (nec caro) nr̃a (illi cõsentiens) scilicet diabolo in pctõ (nos reos statuat) .i. faciat esse culpabiles tibi .i. domino: quia dñs noster es secundum naturam.

Oculi somnum capiant;
Cor ad te semper vigilet,
Dextera tua protegat
Famulos, qui te diligunt,

¶(Q uãuis dico, quod grauis somn9 nõ irruat: tñ nõ dico quod oculi somnum nõ capiant, immo aliquantulum capiãt: vt hi (oculi somnũ capiant) .i. aliquãtulũ capiãt, vt corp9 refocillet (cor .i. mens, semp vigilet ad te) & o tu dñe (dextera tua) .i. auxiliũ tuũ (ptegat famlos) .s. q te diligũt.

Defensor noster aspice,
Insidiantes reprime,
Guberna tuos famulos:
Quos sanguine mercat9 es.

¶(Defensor noster aspice) .s. nos (et reprime insidiantes) .i. dęmones q semper insidiantur nobis: et qa maligni spũs semper sunt parati insidiari nobis et nocere: et animas iu

gul tre: ideo petimus, vt Deus eos reprimat & restringat, ne nocere valeant. Est notādū q̄ maligni spiritus tres habent habitatiōes. s. in inferno, in aere: & in terra. Illi, qui in terra manent, diuiduntur in duob⁹ partibus: & vocantur laruę & larues, laruę in nocte lædunt, larues autē in die. (guberna). i. rege nos tuos famulos (quos mercatus es). i. redemisti tuo sanguine. Et nota q̄ diu per peccatū serui fuimus: modo per Christum liberi facti sumus: quia nec auro corruptibili, sed proprio sanguine suo nos redemit.

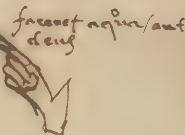
Memento nostri domine
In graui isto corpore:
Qui es defensor animæ,
Adesto nobis domine.

¶ Et quia sumus redempti sanguine dñi: ideo non debemus voluptati nostræ satisfactionē facere, sed p̄ceptis eius p̄ salute nostra nosmetipsos onerare & iugiter applicare. Vnde Dauid. Præceptum domini lucidum illuminās oculos. (O domine memento nostri in graui isto corpore). i. corruptibili: qui es defensor animæ: o tu domine (adesto nobis) idest esto ad defensionem nostram.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vespertinas feria secunda. Alludens ad illud Genesis primo: q̄ aquæ superiores ab inferioribus sunt distinctæ, Petit vt lumine fideli illustremur.

IMmense cæli conditor:
Qui mixta ne cōfunderet, les
Aquę fluenta diuidens/
Cælum dedisti limitem.

¶ Materia huius hymni est inuocatio quam facit autor: vt quēadmodum Christus aquas ab aquis in secunda die separauit, partem in terra reliquit et partem in cęlo attulit propter nimietate aquæ, ideo quia terra confusa erat: & ne calor solis dissiparet res mundanas: ita diuidat mētes nostras a malis operibus. Sed quæritur cur partem attulit in cælum: & ad quid cælum igneum est. Ignis leuis materiæ est, & ideo si non inter posuisset aliud elementum puta aquam, ignis totam terram leuiter cōbureret. Et si quęratur qualiter aquæ manent super ignem. Augustinus dicit, q̄ fortitudo ignis aquam coagulat & coarctat. Item quæritur, si cælum mobile est & rotūdum: quomodo aquę manēt sursum. Ambrosius dat hoc exemplū: quia multa corpora exterius sunt rotunda, quæ interius sunt quadrata & sic potest esse cælum. Cælestes namq; naturæ igneæ sunt. Vnde spiritus dicitur purus æther quia rogus. i. ignis. Vnde nisi vnda superioris & inferioris aquæ ethera siue ignem temperaret, totam terram incenderet & ruptam in puluerem dissiparet (O christe conditor immense). i. sine mensura cæli (qui diuidens fluenta aquæ). i. aquarum cursus (ne cōfunderet mixta). s. super faciem terræ). i. cōfusionem faceret (cælum dedisti limitem). i. terminum inter aquas superiores & inferiores.

¶ Tu dico firmās locū inter aquas cęlestes & aquas terrestres (cęlestibus).i.angelis vel aqs.& (simul riuulis terrę).i. fluminib9 vel pctōribus (vt vnda).i.aqua (tēperet flammas).i.ignē firmamēti:ne flāmę dissipent (solum terræ).i. soliditatem. ¶ O tu piissime (infunde nunc).i. in præsenti (donū perennis gratiæ).i. spūssancti (ne error).i.idolatria,vł originale peccatū (vet9).i.antiqu9 (atterat) idest, conterat nos (casibus nouę fraudis) idest, hæresis vel diaboli, nouæ dicit: quia nullus alius peccauerat per originale peccatū.

Firmans locum cælestibus,
Simulq; terræq; riuulis,
Vt vnda flammas temperet,
Terræ solum ne dissipent.

Infunde nunc piissime
Donum perennis gratiæ,
Fraudis nouæ ne casibus
Nos error atterat vetus.

¶ Fides (.s.nostra inueniat lucē tuā o Christe) & inueniendo (ferat iubar).i.splendorem (luminis).i.spiritus sancti, & ferendo iubar tribuat se nobis: (hæc).i.fides terreat cuncta vana).i. cunctam prauitatē hæreticam (nulla falsa comprimāt).i.deprimant (hanc).s.fidem.

Lucem fides inueniat:
Hæc luminis iubar ferat:
Hæc vana cuncta terreat:
Hanc falsa nulla cōprimant.

¶ Carmen est quale illud Primo dierum. Canitur secunda feria ad horas nocturnas. Hortatur nos, vt surgamus ad orationem, qua Deum confiteamur, & peccatorum veniam petamus.

¶ Materia huius hymni est, qđ debemus surgere de lecto (.i. de pctō: & depcari deū vt dimittat nobis pctā nrā.s.psentia:pterita: & futura. Cū facimus inuocationē ad deū patrē: sic debem9 dicere. O deus pater (refectis artubus somno) i.sensib9 nostris repletis in mūdana delectatione (surgamus spreto cubili).i.ipsa delectatiōe, qa postq̃ fuerint mēbra nostra refocillata somno & reparata virtute, debemus cū indignatione spernere: & ad dei seruitium festinare: & tūc deus aderit nobis (deposcimus).i depcamur (te adesse).s psentē (nobis canētibus).i. laudantibus.

Somno refectis artubus
Spreto cubili surgimus,
Nobis pater canentibus,
Adesse te deposcimus.

¶ Et ideo nō solum corde: sed etiam lingua te depcamur, o domine (lingua nostra cōcinat).i.laudet te (primum).i.maxime super omnia (ardor) i. amor mentis nostræ (ambiat (.i.desideret te: & ad quid? (vt tu sancte pater sis exordiū).i.principiū nostrorū actuum sequentiū: vt omnis nostra actio a te semper incipiat: & per te incepta finiatur.

Te lingua primum concinat,
Te mentis ardor ambiat,
Vt actuum sequentium,
Tu sancte sis exordium.

Cedant tenebræ lumini,
Et nox diurno syderi.
Vt culpa (quam nox intulit)
Lucis labescat munere.

¶Tenebræ.i.vitia et pctã (cedãt).i. locum dent (lumini) .i.christo (& nox) supple cedat (diurno syderi) .i.soli (vt culpa) .i. pctm (quã nox intulit nobis).i diabol9 (labescat) .i.euanescat (munere).i.grã (lucis) idest christi, vel spiritus sancti.

¶A N T O. Labescat, immo labascat: nam labesco prima longa est. Labasco vero breuis: quod hoc in loco desideratur, quia in secundo loco iambus est necessarius.

Precamur idem supplices,
Noxas vt omnes amputes,
Vt ore te canentium,
Lauderis in perpetuum.

¶Nos supplices).i. humiles (precamur idẽ).i.illud.& ad qd (vt amputes).i.auferas (omnes noxas).i. omnia peccata & vitia, vt lauderis in perpetuum ore canentium te.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur feria secunda ad laudes matutinas. Aduentãte luce, filium, qui est splendor patris, deinde patrem ipsum multa petens/implorat.

Splendor paternæ gloriæ,
De luce lucem proferens,
Lux lucis & fons luminis,
Dies diem illuminans,

¶Materia huius hymni est pris & filij & spũssancti credulitas. & q tãtum pater sit in filio: & fili9 in patre: & spũs sanctus pcedẽs ab vtroq: & per hanc credulitatẽ rogam9 (vt cõfirmet) i.conferat nobis suã gratiã: vt sit nobis cibus & potus, (O christe q es splẽdor paternę gloriæ).i.pris p quẽ glorificaris (proferens lucẽ).i.spm sanctũ (de luce).i.de patre: vel (pferẽs).i.manifestãs (lucem).i.teipsum æternã lucẽ venientẽ in hunc mundũ de luce paterna (O lux).i.fili9 (lucis).i. patris: & (fons).i.origo luminis vl spũssancti tu dico dies (illuminãs diẽ).i.illos quos prædicatiõe aplorũ facis illuminari.

Verusq; sol illabere,
Micans nitore perpeti;
Iubarq; sancti spiritus
Infunde nostris sensibus.

¶Et tu o christe q es (verus sol illabere).i.descẽde (micãs nitore ppeti).i.ppetuo lumine ęterno (infunde).i.mitte (iubar).i.splẽdorẽ spũs scti (nris sensib9).i.nris mẽtib9: & nõ solũ vocem9 filiũ, sed te patrẽ.

Votis vocemus te patrem,
Patrem perennis gloriæ,
Pater potentis gratiæ
Culpam releget lubricam.

¶Et nõ solũ vocem9 te filiũ (sed votis vocem9).i.pcemur cũ desiderio, vocem9 incp (te patrẽ pennis glię) .i.ppetuę: quia infinita est, & vocemus, vt pr potẽtis grǽ (releget).i. restringat vel mittat in exiliũ (culpam lubricã).i.libidinẽ, quę facit hoĩem cito labi de bono ad malũ.

Informet actus strenuos,
Dentē retundat inuidi,
Casus secundet asperos,
Donet gerendi gratiam.

¶Dixi inuocemus: & quare? vt pater (informet).i.cōponat act9 strenuos).i honestos.s. bōas operationes (& retūdat).i. frangat (detē).i. fortitudinem (inuidi).i.diaboli.& quemadmodū aliquis mordet escā: ita diabol9 mordet & seducit christianos operando mala in eis (& secundet).i.faciat prosperos (casus nostros asperos).i.castigando nos pijssime faciat secundare (donet nobis gratiam gerendi) idest patiendi eosdem casus asperos.
A N T O: Emendauit secundet: nam si legas fœcundet, vt in hoc loco scriptum reperimus contrarium esset ei, q͂ petimus, sicut iam a principio annotatum est.

Mentem gubernet & regat
Casto fideli corpore.
Fides calore ferueat:
Fraudis venena nesciat.

¶Modo cōuertit se ad fideles: quasi dicat: fili9 infundat in nobis iubar sancti spiritus: & actus nostros .i. rigat & (gubernet mentem).i. animam nostram, (& regat) eam castā in fide catholica (fideli corpore) sanctæ ecclesiæ, vt (fides nostra ferueat).i.ardeat (calore).i.charitatis vel amore spiritus sancti (nesciat venena).i.hæreses (fraudis) idest diaboli.

Christusq; nobis sit cibus,
Potusq; noster sit fides,
Læti bibamus sobriam
Ebrietatem spiritus.

¶Vt mens sit nescia fraudis (Christus sit nobis cibus) idest prædicatio Dei: quæ reficiat nos, idest mentes nostras, vt cibus reficit corpus & hac comestione, idest prædicatione habeamus potum, idest fidē. Fides est charitas prædicationis (q;) pro & Christus sit cibus cælestis (& fides).s. catholica sit noster potus (læti).i.alacres vel hilares (bibamus sobriam ebrietatem).i. temperatam s.infusionem spiritussancti: vt nos seruet a peccato. Et ebrietas spiritus est sobria.i.temperata et modesta: quia homines inflammat amore Dei: et seruat ab amore peccati: quia sicut ille, qui est ebrius, obliuioni tradit omnia: nec recordatur: sic qui plenus est spiritusancto vel gratia spiritus sancti: omnia mundana obliuiscitur.

Lætus dies hic transeat:
Pudor sit vt diluculum,
Fides sit vt meridies:
Crepusculum mens nesciat.

¶Hic dies).i.præsens vita (læta trāseat) idest extermineť (lætus dies) idest Christus adueniat ad nos (& pudor) idest castitas sit (vt diluculum) idest vt aurora luceat.
A N T O N I V S. (vt diluculum. alludit potius ad auroræ colorem purpureum: qui pudorem & pudicitiam significat: cuius custos est pudor siue rubor: fides sit velut meridies: & ferueat amore spiritussancti sicut meridies feruet: & (mēs crepusculum nesciat) idest peccatum: quia crepusculum est lucis, idest diei finis & noctis principium.

Aurora.

Aurora cursus prouehit:
Aurora totus prodeat,
In patre totus filius:
Et totus in verbo pater.

¶Aurora) idest pater (puehit cursus) idest ducit filium suum ad superiora (aurora prodeat). i. manifestetur totus in substantia deitatis: quia filius in substantia deitatis totus est in patre (& pater totus in verbo) idest in filio: quia totus vnus est Deus.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur feria tertia ad nocturnas horas per noctis tenebras, Petit a christo: qui est vera lux, vt ignorantiæ tenebras & somni desidiam a nobis discutiat.

Consors paterni luminis,
Lux ipse lucis, & dies,
Noctē canendo rumpimus:
Assiste postulantibus.

¶Materia huius hymni est resurrectio noctis: & sicut nos surgendo rumpimus noctem: ita christus surgendo rupit mortē. i. vicit peccatum. vel sicut dies adueniens noctis vmbram effugat, sic adueniēte vero lumine, scilicet christo, ipse christus vitiorum, idest peccatorum tenebras effugauit: & totum mundum illuminauit. O christe (cōsors) idest æqualis vel conscius eius naturæ: quia est pater: quia vnum est nomen patris & filij & spiritus sancti (paterni luminis) tu inquam Christe consors luminis (tu ipse lux) idest filius lucis, idest patris: & dies dierum vel omnium luminum (rumpimus noctem) idest peccatum (canendo) idest laudando te. Et ideo (assiste postulantibus) te cum precibus.

Aufer tenebras mentium:
Fuga cateruas dæmonum,
Expelle somnolentiam,
Ne pigritantes obruat.

¶Aufer tenebras) idest ignorātias mētium nostrarum (fuga cateruas dæmonum) idest turbas malignorum spirituum (expelle somnolentiam) idest animæ pigritiam: ne illa somnolentia, idest peccatorum dormitio vel negligētia (obruat) idest, precipitet (pigritantes) idest in peccatis dormientes.

Sic christe nobis omnibus
Indulgeas credentibus:
Vt prosit exorantibus:
Quod pcinentes psallimus.

¶Sic) .i. taliter) o christe īdulgeas) idest miserearis (omnibus credentibus nobis, vt quod pcinētes) .i. laudantes (psallim9 ore) scilicet & corde (prosit exorantibus) idest proficiat nobis deprecantibus.

¶Carmen est. quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria tertia. Quia queādmodū gall9 nos a somno excitat, ita & christus a socordia, Deinde christi misericordiam implorat. Hic hymnus est Prudentij clementi ex libro, qui ab illo inscribitur cathemerinon, idest per horas diei ad gallicantum.

ALes diei nuncius
Lucem ꝓpinquã p̄cinit.
Nos excitator mentium/
Iam christus ad vitam vocat.

¶Materia huius hymni est exhortatio Christi ad nos: vt surgam⁹ a vitijs & adhęream⁹ virtutibus, & p̄mittit exemplũ alitis.i.galli. Sicut enī galli cantus nos excitat vel vocat ad diem venientē. sic Christus excitat mentes nostras & vocat nos per scripturas sacras ad opera virtuosa prænuncians ꝙ in proximo est venturus, eius vero aduentus temporis ignoratur. Vnde bene dicit. Surgite & vigilate, quia nescitis diē neqꝫ horã. &c. (Ales).i.gallus (nuncius diei precinit).i.prædicit (lucē).i.diem nobis propinquam (christus excitator mentium) nostrarum (vocat nos ad vitam iam).i.iam ad se vocat nos.

Auferte clamat lectulos
Aegros sopore desides,
Castiqꝫ, recti, ac sobrij,
Vigilate: iam sum ꝓximus.

¶Christus (clamat).i.vocat & p̄cipit nobis dicēs (auferte).i.relinqte lectulos, dicēs (o desides).i. pigri relinqte (lectulos ęgros).i.carnalitatem vel corda vr̃a (sopore).i. pctō irretitã: aut insequētes libidinē. Et vigilate (casti) nō petulātes (recti) nō tortuosi (sobrij) nō ebrij. Et bene debetis facere hoc: quia ego (christus iam proximus sum) vobis. Vel secundũ aliam literã. O (casti) anima & corpore: & o (recti) verbo & opere (sobrij).i.temperati cibo & potu: vigilate: iam sum proximus.

Iesum sciamus vocibus
Flentes precantes sobrie.
Intenta supplicatio
Dormire cor mundũ vetat.

¶Et qa christ⁹ est ꝓxim⁹ o fratres (sciam⁹).i.vocem⁹ (Iesum) vos dico (flētes p̄cātes).i.cũ fletu rogātes illũ (sobrie).i.cum sobrietate sine omni fœditate (intēta supplicatio) idest assidua deprecatio (vetat cor mundum dormire).i.in aliquo mortali peccato manere.

Tu christe somnum discute,
Tu rumpe noctis vincula,
Tu solue peccatum vetus,
Nouumqꝫ lumen ingere.

¶O tu christe (discute).i.dissipa, vl' (discute).i.diuide (somnũ).i.pctm̄ vel diabolum, ne nos decipat (& tu rũpe) discutiendo (vincula noctis).i.diaboli vel pœnas inferni quę dr̄ nox: vt nos non decipiant (tu solue pctm̄ vet⁹).i.originale (& ingerere).i.immite (nouũ lumē).i.spm̄ sctm̄ q dr̄ nouus: qa ejciēdo a nobis vetera pctā nos renouat lumine gratiæ.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vespertinas feria tertia. Quo die, quia terra protulit herbã virentem, petit nostra peccata gratiæ vigore mundari.

TElluris ingens conditor,
Mundi solum, qui eruens
(Pulsis aque molestijs)
Terram dedisti immobilē:

¶Materia hui⁹ hymni est dep̄catio, quã facim⁹, ad deum: vt sicut de⁹ p̄fecit cælũ et terrã, & diuisit superiora ab inferiorib⁹, ita sua pietate nr̃a pctā dimittat: & sicut dedit terram immobilē, vt faceret fructum gratum: ita faciat mēbra nr̃a acceptabilia ad fructificādũ sibi. (O ingēs conditor

ditor telluris).i.toti9 orbis(q eruēs).i.diuidēs(solum mūdi ab aquis) .s.inferiorib9 & a supiorib9(atq̧),p &.dedisti terrā immobilē, & hoc (pulsis molestijs).i.elemētis q̄ valde molesta erāt,dum inter se essent cōfusa.i.simul mixta.¶ ANTO. Pulsis aquæ molestijs,non ꝓpulsis atq̧ molestijs, vt mendose hucusq; legebat,qd iam superius ad notatum est.

Vt germen aptum proferens/
Fuluis decora floribus/
Fœcunda fructu sisteret:
Pastumq̧ gratum redderet.

¶ Vt illa terra.s.(ꝓferēs).i.ꝓducēs (germē aptū) i.cōgruū hoīb9 (sisteret).i.ꝑmaneret(fœcūda).i.abūdāset fertilis(fructu).s.acceptabili. Illa dico(decora).i.speciosa(fuluis florib9).i rubeis & albis(q̧) ꝑ &. (redderet gratū pastū).i.cibum acceptabilē tam hoibus q̄ pecudibus.

Mentis perustæ vulnera/
Munda vigoris gratia:
Vt facta fletu diluat,
Motusq̧ prauos atterat,
Iussis tuis obtemperet,
Nullis malis approximet,
Bonis repleri gaudeat,
Et mortis actum nesciat,

¶ O christe(munda).i.purga(vulnera ꝑustę mētis).i.pctā vel flāmas aię peccatricis,et hoc (grā vigoris) .i.spūssancti(vt diluat facta).i.emēdet pctā cōmissa(fletu).i. gemitu,(q̧)ꝑet(atterat).i.auertat(prauos mot9).i.refrenet nr̄os prauos act9. ¶ Et mēs illuminata (obtēpet iussis tuis).i.obediat mādatis tuis.(et nō approximet).i.nō accedat vł appropinq̄t(malis vllis).s.opib9:sed gaudeat impleri bonis operib9 (& nesciat actum mortis).i.non cognoscat mortale pctm̄,vel pœnas inferni.

¶ Carmen est quale illud Primo dierum. Canitur ad horas nocturnas feria.iiij. Surgentibus per noctis somnum ad cōfitendum Christo/petit peccatorum condonationem.

Rerum creator optime,
Rectorq̧ noster aspice,
Nos a quiete noxia
Mersos sopore libera.

¶ Materia hui9 hymni est īuocatio ad deum:vt digneť criminibus nr̄is ignoscere:vt sicut surgim9 de lecto & rūpimus noctē: sic christ9 rūpat pctā (O optime creator oīm rerum & o rector noster aspice nos).i.libera nos(a quiete noxia)quia quæ carnē oblectāt:noxia sunt sanctæ animæ:nos dico(libera).i.redime(mersos).i.obrutos(sopore).i. peccato.

Te sancte christe poscimus,
Ignosce tu criminibus,
Ad confitendum surgimus,
Morasq̧ noctis rumpimus,

¶ Tē (poscim9).i.deprecamur te: o (sctē chr̄e ignosce).i.parce culpis oīb9.l.(ignosce criminib9) nr̄is oib9 (surgim9)de virtute ī virtutē.s. cōfitēdo pctā (& rūpimus moras).i. impedimēta(noctis).i.diaboli.

Mentes manusq̧ tollimus,
Prophetam sicut nouimus,
Nobis gerendum præcipit:
Paulusq̧ gestis censuit.

¶ Tollimus) i. subleuam9 (mētes) .i cogitatiōes(& man9).i. opationes(sicut nouim9 ꝓphetā).s.dauid (q pcipit).i.iubet(nobis gerēdū) idest faciendū dicens. Media nocte &c. (Et Paul9 cēsuit).i. scripturis suis indicauit dicēs. Hora est nos iā de somno surgere(gestis).i.factis.

¶O deus (vides malũ qđ geſſim9) .i.fecim9:& ideo(pãdimus occulta nr̃a).i.pctã.ſ.per cõfeſſionẽ(gementes).i.ſuſpirãtes fundimus tibi preces, & ideo (dimitte) .i.dona (qđ peccauimus).i.deliquimus.

Vides malum, quod geſſimus,
Occulta noſtra pandimus:
Preces gementes fundimus,
Dimitte, quod peccauimus.

¶Carmen eſt, quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria quarta. Hymnus eſt Prudentij ex libro qui cathemerinõ inſcribitur.

¶O nox).i.diabole &c. Nox aliqñ accipit̃ p ira, p tpe, p diabolo, & p obſcuritatę. et ideo(o tenebrę).i o pctã(& nubila).i.diſcordiæ hæreticorũ(& turbida mũdi).i.turbationes & ſeditiões (cõfuſa).i. pmixta (diſcedite).i.recedite:quia ſicut nox diem:ſic pctã iuſticiã: & diabolus chriſtum fugit Recedite inq̃ & bene debetis:quia(Chriſt9 exiſtẽs lux intrat)mentes fidelium(polus).i.corpus(albeſcit).i.niteſcit bonis operibus, quid dicam per ſingula?(chriſtus venit).ſ.in corda noſtra.

NOx, tenebræ, & nubila,
Confuſa mũdi & turbida
Lux intrat, albeſcit polus,
Chriſtus venit, diſcedite.

¶Caligo terrę).i.obſcuritas noſtra (ſcindit̃).i.diuidit̃, vel ſecreta hæreticorũ.caligo dico(percuſſa ſpiculo ſolis)aſpectu chriſti.i.diuino v̄bo,&(color).i.vigor ſpũſſancti q receſſit pptẽr præſentiã tenebrarũ (iam reddit) animab9 noſtris) vultu nitentis ſyderis) ideſt ſplendore ſpiritus ſancti, qui eſt verus ſol.
A N T O. Emendat etiam color pro calor, vt plæriq; omnes codices habent, vt ſuperius in præfata præfatione dictum eſt.

Caligo terræ ſcinditur
Percuſſa ſolis ſpiculo.
Rebuſq; iam color reddit
Vultu nitentis ſyderis.

¶O chriſte nouimus te ſolũ) redẽptorẽ & illuminatorem (te) & nõ aliũ (pura mẽte & ſimplici) .i. ſine hypocriſi(quæſumus flendo)peccata(& canendo).i laudãdo te(intende).i. præbe aſſenſum, (noſtris precibus).i.intentionibus.

Te chriſte ſolum nouimus,
Te mente pura & ſimplici
Flendo & canendo, q̃ſumus;
Intende noſtris ſenſibus,

¶Multa).i.multę virtutes(ſunt illita nobis).i. iũcta.l.vncta (fucis) .i. falſis coloribus. Fucus dicit̃ falſus color, qui mixtus inter veros colores obfuſcat eos: quæ omnino(purgentur tua luce).i.tuo ſplẽdore, bene dico tua luce, quia o tu chriſte es lux(eoi ſyderis) .i.oriẽtalis, ſcilicet patris:& ideo(illumina nos ſereno vultu).i.claritate ſpiritusſancti.

Sunt multa fucis illita:
Quæ luce purgentur tua,
Tu lux eoi ſyderis
Vultu ſereno illumina.

Carmen

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vesptinas quarta feria, in qua sol et luna creati sunt, Itaq illorum officia commemorat: petitq cor nostrū illustrari.

CAeli deus sanctissime,
Qui lucidū centrū poli,
Candore pingis igneo,
Augens decoro lumine,

¶ Materia hui9 hymni est laus: quā cōsona voce.s.corde & opere tenemur deo psoluere. ideo scilicet: qa ad vtilitatē nrī oīa cōstruxit & fecit vt cęlū & terram & multa alia. Primo fecit cęlum & terrā: postea mare: quarta die solē & lunā. &c. Itē vt ad brauiū suæ remuneratiōis nobis pateat accessus pterita & præsentia dimittēdo peccata: nos ad sui amorē faciat peruenire. (O sctīssime de9 cęli qui pingis) .i. decoras (lucidū polli centrū) .i. spaciū vel punctū poli, vel zodiacū per quē signa decurrūt: zodias animal interpretatur: centrum est medietas sphera, hic posuit centrum pro cælo.i. partem pro toto (igneo candore) .i. splendore. tu dico (augens decoro lumine) .i. claritate scilicet centrum poli cum pictura.s. claritate stellarum.

centrum pro celo sine [illegible]

Quarto die qui flammeam
Solis rotam constituens,
Lunę ministrans ordinem,
Vagosq cursus syderum,

¶ Tu qui cōstituēs rotis solis flammeā) .i. ardentē quarto die. Notandū est q per quatuor dies mūdus sine sole pmāsit. Prima die facta est angelica creatura. Secūda die cælū & aer. Tertia die terra & aqua. Quarta die sol & luna. Quinta die pisces & aues. Sexta die animalia & homines. (Et tu es ministrās) .i. tribuēs ordinē lunæ (& vagos) .i. varios (syderū cursus) .i. stellarū motus: quia nō currūt cursu codē semp stellæ: vel quantū ad planetas est vagus cursus. Alius est enim cursus lunæ: alius cursus solis: alius syderū.

notandum est

Vt noctibus vel lumini
Directionis terminum
Primordijs, vt mensium
Signum dares notissimum.

¶ Et quare? vt luna daret (terminū directionis) .i. separatiōis vel diuisionis noctibus, vl' etiā lumini diei (vt daret notissimū signū primordijs) idest principijs mensium: quia mensis habet triginta dies: paulo plus vel minus.

poco [illegible] o menos

Illumina cor hominum,
Absterge sordes mentium,
Resolue culpæ vinculum,
Euerte moles criminum.

¶ Et quia tu fecisti hæc omnia: illumina cor hominum: & (absterge sordes) idest prauas cogitationes mentium nostrarum: (resolue culpæ vinculū: euerte moles criminū) idest magnitudines peccatorum.

[illegible] grandeça

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur ad horas nocturnas feria quinta. Petimus a Christo per noctis tenebras, vt animi caligine excussa, lumen gratiæ nobis infundat.

¶ Materia huius hymni est rogare deum, vt ipse caliginē mētis ac corporis a nobis expellat. Rogamus etiā in hoc clementiā dei, vt nos defendat ab hoste antiquo, & expellat intrinsecam obscuritatem, idest mentis & corporis caliginem, & sui luminis claritatē concedat. (Atra nox).i. diabolus vel peccatū (contegit).i. obtenebrat (colores omnium rerum terræ) quia noctis obscuritas omnia contegit, & colores herbarum & cæterarum rerum in suis profundis tenebris obducit & sepelit. ANTONIVS. Colores legit nō calores: nā ratio carminis, sensus, & mens ipsa autoris repugnāt. Sed cum hoc sit nunc, ꝙ lucē syderis habeamus in mēte & hoc in medijs noctib9.i. qn̄ mūd9 sedet in tenebris: & plus semper crescunt incendia carnis: surgamus confitentētes deū .s. iudicē cordiū nostrorū. Et rogemus iudicē vt auferat a nobis caliginē peccatorū, & det nobis suæ gratiæ dulcedinē. Et ideo cū (nox atra cōtegit).i. tenebrosos reddit (colores) oīm rerū terræ (nos confitentes) tibi peccata nr̄a (poscimus te).i. poscimus ea quæ sunt vitæ, scilicet misericordiā. te dico (o iuste iudex cordiū).i. animarū nostrarū. & quare? vt

Nox atra rerum cōtegit,
Terræ colores omnium:
Nos confitentes poscimus
Te iuste iudex cordium.

¶ Tu auferas piacula).i. grauia peccata (& abluas mētis sordes) idest suggestiones diabolicas ꝙ pungūt nos, & (o Christe dones grām (.s. sancti spiritus (vt crimina arceantur) id est expellantur.

Tu auferas piacula:
Sordesq; mentis abluas,
Donesq; christe gratiam:
Vt arceantur crimina.

¶ Dico ꝙ expellant crimina & quare? (quia ecce mens impia).i. peccatrix (torpet).i. pigrescit (ꝗ .s. mētē culpa noxia).i. mala (mordet).i. ligatam tenet, & mens (gestit).i. cupit (tollere) idest depellere a se (obscura).i. peccata. & gestit te quærere o redemptor.

Mens ecce torpet impia:
Quā culpa mordet noxia;
Obscura gestit tollere:
Et te redemptor quærere.

¶ Et quia gestit te (repelle intrinsecus).i. ex aīa (caliginē).i. cęcitatem peccati (quā maxime).i. multū, vt illa mēs (gaudeat se collocari in beato lumine).i. in ęterna beatitudine.

Repelle tu caliginem
Intrinsecus quā maxime,
Vt in beato gaudeat
Se collocari lumine.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria quinta/ veniente luce. Petit a nobis abigi tenebras peccatorum; cum maxime habeamus iudicem cuncta cernentem.

¶ Iste Hymnus continuatur cum superiori hymno, sed intentio versus est hæc, ne oculi peccent. Nox vsq; modo texit colores terræ: sed modo discedit, quia (ecce lux au-

Lux ecce surgit aurea;
Pallens fatiscat cæcitas,
Quæ nosmet in preceps diu
Errore traxit deuio.

rea).i.euangelica prædicatio(surgit) in corda nostra, & ideo(omnis cę citas pallens).i.diabolus(fatiscat) .i.euanescat, quia cæcitas (traxit).i. duxit(nosmetipsos in præceps).i.in ruinam vel in præcipitium (diu) .i.multum deuio errore.

Hęc lux serenum conferat:
Purosq; nos præstet sibi,
Nihil loquamur subdolum,
Voluamus obscurum nihil.

¶Ex Prudentio in libro cathemeri non dixit, q lux surrexit, & ideo. (Hæc lux conferat nobis serenū).i. virtutem spūssancti, & (pstet nos puros).i.donet nobis puritatē aīæ (sibi).i.ad honorē suum, & hoc sic (vt nihil loquamur subdolum).i.deceptiuū (& nihil voluamus obscurum) idest nullum cogitemus peccatum.

Sic tota decurrat dies:
Nec līgua mēdax, nec man⁹,
Oculi ne peccent lubrici:
Nec noxa corpus inquinet.

¶Tota die).i.totū tempus vitę nrę (decurrat sic) vt nō loqndo subdolū(nec lingua mēdax sit).i.ne dicat mēdaciū(nec man⁹ peccēt) .i nō faciant, aut operentur aliquid mali. (nec oculi lubrici peccēt).i.vidēdo & cōcupiscēdo illicita (nec noxa) .i.culpa (inquinet).i. non polluat corpus nostrum.

Speculator astat desuper:
Qui nos diebus omnibus
Actusq; nostros prospicit
A luce prima in vesperum.

¶Et nolite peccare: quia (speculator(.i.dn̄s(astat).i.prospicit desuper).i.de cælo(qui nos omnib⁹ diebus).i.cotidie, & (actus nr̄os prospicit).i. videt & considerat (a prima luce).i.a natiuitate(in vesperum).i.vsq; in noctem: hoc est mortem.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vepertinas feria quinta. Quo die, quia ex aqua pisces & aues creata sunt, petit vt non deprimamur peccato, nec extollamur superbia.

MAgnæ deus potentiæ:
Qui ex aqs ortū genus
Partim remittis gurgiti,
Partim leuas in aëra,

¶In hoc hymno cōtinet quid deus fecit in quinto die.s.creauit pisces & aues ex aqua, & ipsorū quæ ex aqua fecit, partim immisit gurgiti vt pisces, partim leuauit in aera: vt aues. Creauit quoq; cæte grandia: benedixitq; eis dicens. Crescite & multiplicamini & replete aquas maris, auesq; multiplicent super terrā. Pisces & aues de aqua sunt orti, sed aues nō comedunt in omni tēpore, Vt pisces, qd ideo fit, quia aues per coitū generātur, vt nos generamur quod non est in piscibus, quia sunt calidioris naturæ. Intendit etiā autor rogare deū, vt nos qui sumus abluti sacro baptismate, sic seruet, vt nesciamus lapsus criminū, & vt mala culpa, nō deprimat nos. i.criminalia pctā(O deus magnæ potētię qui remittis genus).i.pisces & aues, genus dico (ortū ex aquis).i ex aqua baptismatis(partim gurgiti(.i.in mari.i. in inferno, vt pisces i. malos homines(& leuas partim in aera(vt aues).i. bonos homines, quasi dicat. Sicut in aere aues collocasti, ita in cælo homines vel sanctos.

¶Tu dico (imprimens).i.submergens (dimersa).i.deorsum mersa: vt pisces.i.malos homines (lymphis).i.aquis infernalibus (& irrogans).i.subleuans (subuecta).i.sursum vecta: vt aues.i. puros hoies (prodita) idest orta (vna stirpe).i. vno baptismate renati (rapiant).i.accipiant (diuersa loca) vt aera: & aquam: idest vitam æternam: & æternam damnationem.

Dimersa lymphis imprimens,
Subuecta cælis irrogans,
Vt stirpe vna prodita,
Diuersa rapiant loca.

¶Et tu q oĩa fecisti (largire).i. tribue hoc.s.(nescire lapsꝰ criminũ).i.casum illũ: qui ĩ baptismo dimissꝰ est (cũctis seruul') tuis (quos vnda sãguĩs).s.tui (mũdat) a pctõ (nec) ꝓ & nõ (ferre).i.portare vl' habere (tædium mortis).i pœnã diaboli.

Largire cunctis seruulis,
Quos mũdat vnda sãguinis,
Nescire lapsus criminum,
Nec ferre mortis tędium.

¶Ad hoc largire (vt culpa).i.graue pctm̃ (nõ deprimat).i.aggrauet vllũ christianũ (& iactãtia).i.superbia de bõis (nõ leuet).i.nõ extollat vllũ (& mẽs elisa).i pcussa vl' vulnerata a vitijs (ne cõcidat).i.nõ incidat in desperationẽ (ne) ꝓ & non (elata mens).i.inflata per superbiam (corruat).s.in infernum.

Vt culpa nullum deprimat,
Nullum leuet iactantia.
Elisa mens ne concidat,
Elata mens ne corruat.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur ad horas nocturnas feria sexta, Petit a deo medicinam peccatorum iam præteritorum: & antidotum; quo præmuniamur ab instantibus peccatis.

¶In hoc hymno nos hortaĩ autor de somno surgere: & medelã vitiorũ q̃rere. Intẽdit etiã in hoc hymno ipsam trinitatẽ laudare & inuocare: ꝑ quã mũdus regiĩ, vt impleat nos suo lumine, vt quicquid peccauimus fraude dæmonũ: ipse christus abstergat cælitus. O tu vnitas).i.o tu sancte spũs qui ꝓcedis a pr̃e & filio (trinitatis) vnꝰ deus in trinitate (qui regis).i.qui gubernas (potẽter).i.potẽtia tua (orbẽ).i mundũ (intende).i.respice vel ausculta (laudũ cantica).i.carmina hymnorũ nostrorum, quæ cãtica (excubantes).i.vigilãtes.(psallimus) idest cantamus.

TV trinitatis vnitas,
Orbem potẽter q regis,
Attende laudum cantica:
Quę excubantes psallimus.

¶Nam cõsurgimꝰ oẽs (lectulo).i. desidia. Lectulꝰ diciĩ ab electis & mollibꝰ herbis, sup quas antiq requiescebãt (qeto tp̃e).i.ĩ horis noctis, et ad qd? (vt flagitemꝰ).i.imploremus (a te medelã oĩm vulnerũ).i.indulgentiã omniũ peccatorũ nr̃orũ.

Nam lectulo consurgimus
Noctis quieto tempore,
Vt flagitemus vulnerum
A te medelam omnium.

¶Quo

Quo fraude quicquid demonũ
In noctibus deliquimus,
Abstergat illud cælitus
Tuę potestas gloriæ.

¶Quo) ꝑ vt, & vt potestas glorię tuæ .i. tuæ laudis (abstergat) idest abluat (cælit⁹) .i. diuinit⁹ (illud) .s. pctm̃, & (quicquid) .s. vitiorum .i. pctõrum (deliquim⁹) .s. fraude vel deceptiõe dæmonũ peccauimus (in noctibus) .i. in tenebris vitiorum.

Nec corpus adsit sordidum:
Nec torpor instet cordium,
Nec criminis contagio
Tepescat ardor spiritus.

¶Nec) pro & non (nr̃m corpus adsit sordidum) .i. pollutũ vel fœtidũ (nec torpor) .i. pigritia vel malicia: (cordiũ) nr̃orũ .s. (instet) .s. nobis & (ardor spũs) .i. amor vl' grã spũs scti (nec tepescat) .i. non deficiat in nobis (cõtagio) .i. ꝑpter maculã vel inquinationẽ (criminis) .i. peccati: ¶Vt amor tuę grę nõ deficiat in nobis

Ob hoc redemptor, q̃sumus,
Reple tuo nos lumine,
Per quod dierum circulis
Nullis ruamur actibus.

(ob hoc) .i. ꝑpter hoc, o redemptor (q̃sum⁹) .s. te (reple nos tuo lumine) .i. splẽdore: ꝑ qd̃ lumẽ (nõ ruamur vllis actibus) .i. non cadamus vllis peccatis (circulis dierum) .i. in reuolutionibus dierum.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria sexta. Quia iam lux solis aduentat. Petit vt illustremur diuina luce, quo permaneam⁹ in spe, fide, & charitate.

AEterna celi gloria,
Beata spes mortalium,
Celsi tonantis vnice,
Castæq; proles virginis:

¶Materia hui⁹ hymni est ĩuocatio ad Christũ filiũ beatæ Marię virginis, vt dignetur nobis suã miam tribuere & dexterã porrigere. vt mereamur corroborationẽ fidei, spei, & charitatis obtinere. (O christe tu dico: æterna gl'ia cæli) .i. angelorũ: vel quia pater per te gl'ificat̃, & (o btã spes mortaliũ) .i. christianorũ, & o (vnice celsi tonantis) .i. cælestis p̃ris scd̃m diuinitatẽ, et (o ꝑles) .i. fili (castę virginis) scd̃m humanitatẽ.

Da dexteram surgentibus:
Exurgat & mens sobria,
Flagransq; in laudem dei
Grates rependat debitas.

¶Da dexterã) .i auxiliũ tuũ nobis surgẽtib⁹ a vitijs: & ita mẽs nr̃a (sobria) .i. abstinẽs (exurgat) .s. ad laudẽ tuã (q;) ꝑ et: illa (flagrãs) .i ardẽs (in laudẽ) .i. in cõmemorationẽ dei (repẽdat) .i. ꝑsoluat (d̃bitas grates) .s. in hymnis et cãticis deo oĩpotẽti.

Ortus refulget lucifer:
Sparsamq; lucem nunciat,
Cadit caligo noctium:
Lux sancta nos illuminet.

¶Lucifer) .s. stella matutina i. christus nat⁹ (refulget: & nũciat mũdo lucẽ sparsam) .i. natã & vndiq; dispersam, & vere nunciat, quia (caligo noctium) .i. obscuritas diaboli

(cadit).i.recedit,& ideo(lux sancta).i.christus: qui est lux sanctificata (nos illuminet)lumine spiritussancti,& sanctificet nos:& saluet nos.

¶Et ipsa lux manēs).i.pmanēs(in nr̄is sensib⁹).i.in nobis:q habemus quinq; sensus corpis(repellat a nobis noctē).i.diabolū(scl̄i huius).i. mūdi: & illa lux (seruet pectora nostra) purgata a vitijs (oī fine diei) idest omni tempore vitæ nostræ.

Manensq; nostris sensibus
Noctem repellat sæculi,
Omniq; fine diei
Purgata seruet pectora,

¶Fides q̄sita)a nobis.s.i baptismo (iā primū).i.cito:ideo dicit primū: quia fides prima cognominat inter virtutes: in illo loco: vbi dicit Fides,spes &c.(radicet).i. ponat radices(sensib⁹nr̄is altis)idest ,pfundis (secūda spes).i.,pspera,per quā spem speramus vitam(cōgaudeat).i.simul letetur:& crescat(qua)scilicet spe & etiam fide (charitas extat maior)iuxta illud apostoli,Maior autem horum est charitas.

Quæsita iam primum fides,
Radicet altis sensibus,
Secunda spes congaudeat,
Qua maior extat charitas,

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vespertinas feria.vi.Quo die, quia bestiæ & reptilia cum homine creata sunt ,ppter hominem , purgari a peccato,& donari æternis præmijs,petit.

¶In hoc hymno cognoscit̄ illd̄: qd̄ fecit de⁹ in sexta die creatis si quidem oīb⁹reptilib⁹.s.piscib⁹,auib⁹, & alijs bestijs. sexta die formauit Deus Adā:& p̄fecit cū oīb⁹ aīalib⁹, dicens.Crescite & multiplicamini: & replete terrā:& dn̄amini piscib⁹ maris, & volatilibus cæli:& vniuersis:q̄ viuūt sup terrā.Posuitq; cū in paradiso deliciarū:vt oparet̄:& custodiret illū.Intēdit itaq; autor rogare Deū:vt sicut fecit hoīem supiorē cūctis animātib⁹:sic faciat:vt nō sit inferior aīalibus ,ppter pctā sua. Qu̧rit̄ cur Deus hoies creauit: quos malos futuros p̄sciebat : qa sicut p̄uidit:quid mali essent facturi:sic etiā p̄uidebat de malis factis eorum, quid boni ipse facturus esset:vel quid boni hoies essent facturi. O deus plasmator).i.creator(hoīs).s.Adę)qui sol⁹ ordināś cūcta).i disponens (iubes ,pducere).i.,pcreare pmittis(humū).i.terrā:vel(humū).i.ecclesiam.s.bonos & malos hoīes.Eccl'ia est cōgregatio fideliū.(gen⁹ reptantis)vt serpētū(& ferę).i.bestiarū.

Plasmator hominis deus:
Qui cūcta sol⁹ ordinans,
Humum iubes producere,
Reptantis,& feræ genus,

¶Et o tu Deus:qui fecisti (dictu iubentis).i.verbo tuo p̄cipiētis(magna corpora).i.iumēta,pecora: bestias oīm specierū diuersarū (viuida).i.aīata (& subdēs).i.supponēs

Qui magna rerum corpora
Dictu iubentis viuida,
Vt seruiant per ordinem,
Subdens dedisti homini,

Ala nimalia(dedisti homini,vt seruiãt p ordinẽ).i.vt oĩa aĩalia supposita sint hoĩ,q̃dã vt hoĩes illa ederẽt.s.boues,oues,lepores,& porcos:et talia:& alia.vt ill' vterẽt:et illa eq̃tarẽt:et equos vt mulos,& sic de cęteris.

Repelle a seruis tuis
Quicquid p immunditiã,
Aut moribus se suggerit,
Aut actibus se interserit,

¶Et o Deus(repelle a seruis tuis q̃c quid suggerit).i.infert se (p immũdiciã).i.p aliquã supfluitatẽ: culpã vel turpitudinẽ:vel per sordidã comestionẽ(aut moribus).i.p prauã cõsuetudinem:vt cũ aliquis, postq̃ incepit peccare:neq̃ abstinere: sed vult semper perseuerare (aut interserit se)idest miscet se(actibus),i.operationibus.s.cum mala facimus.

Da gaudiorum præmia:
Da gratiarum munera.
Dissolue litis vincula:
Astringe pacis fœdera.

¶Da p̄mia).i.remunerationes gaudiorũ ęternorũ(da mũera gr̃arũ).i.dona spũsscti (dissolue vincl'a litis).i.dissidia: vel disrũpe peccata odij (astringe).i.cõiũge(fœdera pacis) idest cõtubernia superna pacis.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas nocturnas die sabbato surgentibus nocte ad cãtandum. Petit(vt ardentes igne spiritus sancti)vitam tam æternam mereamur.

SVmme deus clementiæ,
Mundiq́; factor machinæ,
Vnus potentialiter,
Trinusq́; personaliter,

¶Materia hui9 hymni est cognitionem habere trinitatis in vnitate:& vnitatis in trinitate.Intẽdit etiã autor rogare deũ:vt cingat lũbos nostros cingulo castitatis(et adurat).i.inflãmet vel repleat corda nostra igne spiritussancti:vt casto corpore & mũdo deo seruire mereamur (O deus clementiæ)idest altę pietatis:&(o factor)idest cõpositor (machinæ)idest structuræ mundi,tu dico (vnus potentialiter) idest in potẽtia secundum diuinitatem:&(trinus personaliter).i. trinus in personis.

Nostros pius cum canticis
Fletus benigne suscipe:
Quo corde puro sordibus
Te perfruamur largius.

¶Et tu pi9(ntũs p̃vctõ, suscipe benigne(nr̃os fletus).i.lachrymas(cũ canticis).i.cũ hymnis vel laudibus (quo).p vt(fruamur te largius).i. amplius:& hoc (corde puro) idest mundo(sordibus)idest a vitijs.

Lumbos iecurq́; morbidum
Adure igne congruo,
Accincti vt sint perpetim
Luxu remoto pessimo.

¶Adure).i.accẽde (igne cõgruo).i. spũ sctõ lũbos nr̃os:et iecur).i.hepar.(morbidũ)ad morbũ et pctm̃ inclinatũ. Et nota q̃ hæc tria iecur cerebrũ:& lũbi cogũt hoiem peccare (vt sint accincti).i. lumbi sint casti contra libidinem (perpetim) idest semper (remoto pessimo luxu).i.in quo luxu remota sit pessima luxuria:& alia vitia sint procul.

¶Vt quicq) .i. quicūq (cōcinēdo) .i. psallēdo (rumpim9) .i. dū vigilamus. s. diuidim9 horas noctiū (oēs ditemur) .i. diuites efficiamur (affatim) .i. abundāter (bēę donis pr̄iæ) .i. beatitudine. s. patriæ cælestis.

Vt quicq horas noctium
Nunc cōcinendo rūpimus
Donis beatæ patriæ
Ditemur omnes affatim.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas die sabbato facta mentione lucis aduentantis. Petit illustrari diuina luce, vt fruamur cognitione dei post mortem.

¶Hymn9 iste cōtinuat̄ sup̄iori: ita nos rumpim9 horas noctiū: vt nos oēs ditemur. i. diuites sim9 in christo: & (ecce aurora) .i. christ9 (iam spargit polum) .i. illuminat corda hoīm. Hortat̄ ēt nos: vt taliter nos habeam9 in hoc sc̄lo vel in mane: vt ad illud vltimū mane venire possimus, & audire mereamur. s. Venite bn̄dicti pr̄is mei &c. Nā finito mundi termino: pctōres perpetuę tenebris obscuritatis tradent̄. Fidelib9 vero & iustis, qui in hac vita nō sunt in nocte sed in luce: gloria & præmiū effluet: idest abūdanter clarescet, & hoc est quod precamur. Aurora) .i. christ9 (spargit polū) .i. illuminat mētes vel eccl'iam: & (dies illabit̄) .i. immergit̄ terris: & (spiculum) .i. pulchritudo vel aspect9 (lucis) .i. claritatis: resultat, & ideo (oē lubricum) .i. omne pctm̄ (discedat. s. a nobis.

Aurora iam spargit polū:
Terris dies illabitur,
Lucis resultat spiculum,
Discedat omne lubricum,

¶Phātasma) .i. phātasia vl' deceptio (noctis) .i. diaboli (decidat) .i. cadat vel ruat (reat9) .i. culpa mentis (sub ruat) .i. cadat a nobis (et qcqd horridū) .i. deformæ culpę (nox) .i. diabol9 .l. nocturna cogitatio (attulit) .s. nob̄ (i tenebris cadat) a nobis.

Phantasma noctis decidat:
Mentis reatus subruat,
Quicqd tenebris horridū
Nox attulit culpæ, cadat,

¶Vt mane illud vltimū) .i. iudiciū futurū vel charitas .i. aduētus christi, qd̄ mane (cernui) .i. inclinati (p̄stolamur) .i. speram9 vel spectam9 (effluat) .i. eueniat nobis in lucem (dum hæc) .i. nox (cōcrepat) .i. resonat (canore) .i. cantu vel laude.

Vt mane illud vltimum,
Quod p̄stolamur cernui,
In lucem nobis effluat:
Dū hæc canore concrepat.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vespertinas die sabbato: quia iam sol tendit ad occasum. Petit diuino lumine illustrari; hortaturq deum omni tempore laudare.

O Lux beata trinitas,
Et principalis vnitas,
Iam sol recedit igneus,
Infunde lumen cordibus.

¶In hoc hymno materia sumit circa qualitatem tpis die recedente, & nocte adueniente. Intendit inuocare trinum deum in psonis: & trinitatem in vnitate: vt fundat in cordibus nrïs lumē spūssancti: vt supplices laudare mereamur Deū .s. in psperis & in aduersis: & ita cōcedat nobis trāsire diē & noctē sine pctō: & sine impedimento Sathanæ: & hoc est. (O beata trinitas),i.o Deus: (lux).s.hominum vel mundi,vel angelorum: & (vnitas principalis).i. qui habet principatum super angelos:(sol)idest Christus igneus recedit a nobis iam,& ideo(infunde lumen)idest spiritum sanctum(cordibus nostris)idest in nostris sensibus:vt illud habere mereamur.

Te mane laudum carmine,
Te deprecemur vesperi,
Te nostra supplex gloria
Per cuncta laudet sæcula.

¶Dico infunde spm sctm: vt deprecemur te: vt adiuues nos in principio vel(mane)idest tempore matutino(laudum carmine)sero, mane, meridie, & tota die debemus laudare Deum:& orare per singulas horas:scilicet cotidie & in omnib9 horis:& in omni tpe. Vnde ait ,ppheta. Vespere et mane meridie &c,(te deprecemur vesperi).i.in fine mundi(nostra supplex).i.humilis(gloria laudet te per cuncta sæcula).i.per oia sęcula,& hoc perpetue,idest sine fine.

¶Carmen est dimetrum iambicum magna ex parte cacometrum. Canitur aduētus tpe: itaq3 & incarnationis christi & vtriusq3 Aduentus illius mentionem facit.

Conditor almę syderum,
Aeterna lux credētium,
Christe redemptor omniū,
Exaudi preces supplicum.

¶Materia hui9 hymni est de aduentu Christi:& de incarnatione eiusdem: quia deus descēdens de cælo se exinaniuit formā serui accipiens: et humiliauit se vsq3 ad mortem: & qualiter egressus est de honestissima clausula virginis: tanq3 sponsus de thalamo suo: cui spōte oia obed sunt.s.cęlestia: terrestria & infernalia. Intendit etiā rogare deum vt p hāc incarnationem nrās preces exaudire dignet,& a sagitta diaboli liberare. O cōditor almæ)q es cōpositor(syderū).i.stellaꝝ:o(æterna lux credētiū).i.christianorū fideliū:o(xpe redēptor oīm)hoīm.s.(exaudi pces supplicū).i. humiliū tibi supplicātiū.

Qui condolens interitu
Mortis perire sæculum,
Saluasti mūdum lāguidū,
Donans reis remedium.

¶Qui cōdolēs).i. nobiscū dolēs vl cōpatiēs(sclm).i.sclares(perire interitu mortis).i.pœna infernali (saluasti).i. liberasti de ptāte Diaboli (mūdū lāguidū).i.lāguētē in peccatis(donās remediū).i. redēptionem tui sanguinis(reis).i. peccatoribus.

Vergente mundi vespere
Vti sponsus de thalamo
Egressus honestissima
Virginis matris clausula.

¶Vergente mundi vespe).i. appropinquāte vel declināte fine mūdi, & sic egressus supple (vti) pro sicut (spōsus egredit de thalamo (egressus inquam(de honestissima) idest castissima (clausula) idest claustro virgininis Mariæ matris tuæ.

Cuius forti potentiæ
Genu curuantur omnia
Cælestia, terrestria,
Nutu fatentur subdita.

¶Et ideo quia egressus es: vel quia saluasti mūdū (forti potētiæ cui9) idest christi oīa curuant̄ genu).i. laudādo ipsum(cælestia).i. angeli(terrestria(.i. hoīes(fatēt subdita) .i. cōfitent̄ illi subiecta esse (nutu).i. spōte .s. ad tuā voluntatē, & quia obediūt nostro saluatori: & omnia clamāt Deus me fecit, ideo te deprecamur.

Te deprecamur agie
Venture iudex sæculi
Conserua nos in tempore
Hostis a telo perfidi.

¶Ergo qa ita est: deprecamur te (o agie).i. sancte christe (vēture iudex sæculi) .i. ad iudiciū (cōserua nos in tempore).i. in hac vita(a telo hostis perfidi) idest a suggestione Diaboli: quæ sagitta dicitur.

Laus, honor, virtus, gloria
Deo patri, & filio,
Sancto simul paracleto:
In sempiterna secula. amē.

¶Et quia deus misit filiū suum christum vt nos redimeret: referam9 gratias ei, laus honor, virt9: gloria: deo patri & filio: sctō simul (paracleto) .i. aduocato (in sempiterna sæcula) idest sine fine. Amen.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur tpe aduentus christi, itaq; cōmemorata illius ęterna generatiōe primi aduētus, in quo carnem assumpsit, & secundi (quo venturus est) meminit.

VErbū supernum pdiēs
A patre olim exiens:
Qui natus orbi subuenis
Cursu decliui temporis.

¶Iste hymn9 agit de supradicta materia: et cōtinuat̄ supiori: ita christ9 egress9 est de vtero virginali: vti spōsus de thalamo suo, & ideo oīa ei humiliant: et nō est mirū: qa ipse descēdit de pr̄e .i. de cælo, & hæc est respōsio cōtra hęreticos, q dicebāt christū venisse: sed nō de pr̄e: qb9 r̄ndendū est. O supnū v̄bū(.i. Dei fili9(pdiēs).i. manifestās te ineffabiliter a pr̄e (olim exiēs) qn̄ incarnat9 es, q de mr̄e nat9 (subuenis).i. succurris(orbi .s. pdito(cursu).i. plenitudine tp̄is (decliui).i. pni vel declinati ad finē scl̄i.

Illumina nunc pectora:
Tuoq; amore concrema.
Audito vt præconio,
Sint pulsa tandem lubrica.

¶Et tu qui talis es (illumina nūc) in p̄senti tuo lumine nr̄a pectora: et(cōcrema).i. accende(tuo amore).i. tua gr̄a: vt(audito preconio).i. prædicatiōe apostolorū: vl'(audito pconio) .s. pphetarū (lubrica).i. peccata(sint pulsa) a nostris cordibus(tandē).i. in fine separatiōis corporis et anim9

Iudexq; cum post aderis,
Rimari facta pectoris:
Reddens vicẽ pro abditis:
Iustisq; regnum pro bonis.

¶Et o tu supernum verbum).i.o filii dei (cum aderis).i. affueris vel aduen eris iudex (post).i. in fine mundi (rimari) idest experiri vel inquirere (facta pectoris).i. pctã cogitationũ: & sis (reddẽs vicem).i. remunerationẽ (pro abditis).i. ꝓ occultis peccatis (& iustis).i sanctis (regnũ) .s. æternum (pro bonis).s. operibꝰ, quæ in præsenti sæculo operati sunt.

Non demum arctemur malis
Pro qualitate criminis,
Sed cum beatis compotes
Simus perennẽ cælibes.

¶Et non arctemur) idest nõ cõstringamur (demum) idest ad vltimum malum (ꝓ qualitate criminis).i. ꝓ magnitudine vel cumulo peccatorũ (sed simus compotes) idest simul potentes simus (cum beatis).i. sctis (perenne) idest perpetualiter (vel perennes) idest habitatores cælorũ (cælibes) idest cælestem vitam ducentes. Cælebs enim dicitur: qui nunquam vxorem duxit, vel qui eam amisit, vel quæ non habet maritũ. Cælebs autore Hieronymo dictus est, quod cælo dignam vitam agat: qualia sunt numina cælestia: quæ absq; coniuge sunt.

¶Carmen est dimetrum iambicum ex parte cacometrum. Canitur aduentus christi tempore. Et facit mentionem vtriusq; aduentus, sicut in superioribus hymnis factum est.

Vox ecce clara intonat:
Obscura quæq; icrepat:
Pellantur eminus somnia,
Christus ab ęthere ꝓmicat.

¶Materia huiꝰ hymni est: qđ in supradicto hymno. Dictũ est supius: q; Christꝰ venit olim a prẽ: qa (ecce vox).i. prædicatio Christi intonat (ecce clara vox).i. Ioannes cælestis (intonat).i. terribiliter prædicat de nube carnis pœnitẽtiã (& increpat q̃q; obscura) i. oĩa vitia vel pctã, & ideo (oĩa somnia).i. vana et multa pctã (pellanť eminus).i. lõge qa (christus iam ꝓmicat).i. fulget (ab æthere).i. de cælo vel a diuina scriptura. ANTONIVS. Christꝰ ab æthere promicat Legendũ est ab æthra, ex ratione carminis: cum præsertim æther & æthra idem prope significant: æthra eñ pro æther ponitur, vt multa. Vergi. neq; Lucidus æthra sydera polus. Auienus in Aratro. Excelsam reserat dux Iupiter æthrã. Flaccus, Iouis armiger æthra aduenit. Ennius, Flammeam per æthram alte feruidam ferri facem Lucretius: videatur surgere in æthram.

Mens iam resurgat torpida,
Quæ sorde extat saucia:
Sydus refulget iam nouũ,
Vt tollat omne noxium.

¶Et ideo (mẽs nr̃a torpida).i pigra (resurgat).s. a vitijs: q̃ mens (extat saucia).i. manet vulnerata (sorde).i. pctõ, bene dicit: q; surgat mẽs (quia sydus).i. christus (refulget (per spiritum sanctum (nouum).i. de virgine natum (vt tollat) idest remoueat a nobis (omne noxium) idest omne peccatum.

E sursum agnus mittitur,
Laxare gratis debitum.
Omnes pro indulgentia
Vocē demus cū lachrymis.

¶ Agnus) idest dei filius (mittitur e sursum) idest de cęlis (laxare) .i. cōdonare (debitū) idest originale peccatum, vel pœnas pctī (gratis) .i dono: vel spōte sua: & sine aliqua remuneratiōe: & ideo oēs (dem⁹ vocē cū lachrymis) .i. cōfessionē pctōrū (ꝑ indulgētia) .i. ꝑ remissione pctōrū.

Secundo vt cum fulserit,
Mundūq; horror cinxerit,
Non pro reatu puniat,
Sed pius tunc nos ꝓtegat.

¶ Bene dico demus vocē cū lachrymis (vt cū ille) .s. agnus (fulserit) .i. fulgens aduenerit (secundo) .s. aduētu .i. in iudicio: & (horror) .i. pauor illius (cinxerit) .i. circūdederit (mūdum) idest mundanos (nos non puniat) .i. non damnet (pro reatu) idest pro peccato (sed pius) idest christus propicius nobis (nos tunc protegat) idest defendat a potestate diaboli.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas diurnas tempore natalis Christi. In quo duplicis ortus eius mentionem facit in tempore a matre, æternaliter a patre.

VEni redēptor gentium,
Ostende partū virginis,
Miretur omne sæculum:
Talis decet partus deum.

¶ Materia huius hymni est inuocatio ad deū: vt veniat ostēdere partū virginis: sed nō ex virili semine: sed diuino spū cooperante esse factum: & qualiter egressus est a pr̄e: & regress⁹ ad pr̄em, & qualiter est æqualis pr̄i: & loquit̄ de præsenti: quasi de futuro. Vel possumus dicere scd̄m literā. Veni redēptor gētiū) .i. ostende te illis qui in mūdo habuerūt noticiā tui, hoc est veni redēptor O (christe redēptor gentiū) gētilium vel iudæorum (veni in mentibus nostris: & (ostende partum virginis) .s. Mariæ, & ideo (omne seculum) .i. seculares (miretur) .i. mirentur, quia (talis partus decet deū) de spiritu sancto & Maria virgine permanente.

Non ex virili semine,
Sed mystico spiramine;
Verbum dei factum caro,
Fructusq; ventris floruit.

¶ Vere talis partus decet deū: quia non ex virili semine (sed mystico spiramine) .i. secreto & sctō (verbū dei) .i. filius dei (factum est caro) .i. homo: & (fructus ventris) Mariæ (floruit) sicut flos creuit. Vnde Maria virga est: filius eius flos.

Aluus tumescit virginis:
Claustra pudoris ꝑmanent,
Vexilla virtutum micant,
Versatur in templo deus.

¶ Et ecce aluus virginis) idest vēter Mariæ (tumescit) .i. crescit, & tamē (claustra pudoris) .i. virginitatis (permanent) .s. integra: quia virginitas nō est violata & (vexilla) sup-

ple omniũ virtutũ.i.miracula(micant).i.fulgent,vel virtutum quarum Deus est vexillũ.i.custos,& ideo(Deus versatur in tẽplo) quia recept9 est a Symeone,vel(versatur in templo)idest in aluo Mariæ virginis.

Procedens de thalamo suo
Pudoris aula regia
Geminæ gigas substãtiæ,
Alacris vt currat viam.

¶Christus pcedẽs de thalamo suo) idest de vtero virginis:quia illa fuit illi lectus castitatis.s.(de regia aula pudoris).i.de palacio regali existẽs (gigas geminę substãtię).i.diuinitatis & humanitatis: quia deus est et homo.Gigas dicitur eo:ꝙ insepa rabilis & irreuocabilis ad vitam huius mũdi occurrit nobis. Vnde Dauid.Exultauit vt gigas ad currendam viam suam:&c,(vt alacris currat viam)idest de hoc mundo transeat ad patrem.

Egressus eius a patre,
Regressus eius ad patrem,
Excursus vsq͂ ad inferos,
Recursus ad sedem dei.

¶Egressus eius a pr̃e).s. qñ descẽdit in vterũ virginis, regressus eius ad pr̃em s.qñ rediit in cęlũ: vñ Dauid, A summo cęlo egressio ei9: et occursus eius vsq͂ ad summũ eius.Et ipse ait in euangelio.Ego veni a patre in mundũ:iterum relinquo mũdũ:& vado ad pr̃em(excursus vsq͂ ad inferos).s.qñ descendit ad inferos(recursus ad sedẽ Dei).i.ad dexterã pr̃is.

Aequalis æterno patri:
Carnis trophęo accingere.
Infirma nostri corporis
Virtute firmans perpetim.

¶Et o tu christe(æqualis æterno patri)scd̃m diuinitatẽ (accingere trophęo).i.victoria carnis).s.induere carnẽ: quia p carnẽ triũphauit sup diabolũ,tu dico(firmãs).i.roborãs (ppetim) i.penni virtute(ĩfirma).i. vitia,fragilitatesq͂ nr̃i corpis et aię.

Presepe iam fulget tuum,
Lumenq͂ nox spirat nouũ,
Qđ nulla nox interpolet,
Fideq͂ iugi luceat.

¶Vere pcedis de thalamo: o tu christe:quia(p̃sepe tuũ).i.eccľia (iã fulget).s.virtutibus(& nox spirat).i. emittit(nouũ lumẽ).i.natũ sine pcõ (qđ).s.lumẽ) nulla nox).i. obscuritas hęreticorũ,quia hęretici dicunt te nõ accepisse carnẽ (interpolet).i. immutet vel obscuret:& luceat lumẽ tuũ (iugi fide).i. assidua virtute.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur ad horas diuinas tempore natalis Christi. Facit mentionem vtriusque ortus Christi, sicut in superiori hymno factum est.

CHriste redẽptor ~~gẽtium~~ omnium
Ex patre patris vnice,
Solus ante principium
Natus ineffabiliter.

¶Materia huius hymni est inuocatio:quã facimus ad christũ: vt sicut dignat9 est accipe carnẽ humanã: & illã sibi vnire:ita p̃ces nr̃as exaudire digneť: & nos a pc̃tis liberare. O christe redẽptor gẽtiũ vł oĩm,quia

gigas. ante gigante [illegible]
forma[illegible]
correr a fuera
correr [illegible] tornar
[illegible] continu[illegible]

oẽs gẽtes redemisti tuo sanguine,& (o tu vnice).i.o tu vnigenite (pr̄is) ex pr̄e ꝓcedẽs, tu dico (sol⁹ nat⁹ ineffabil'r) sc̃dm diuinitatẽ. Vñ ait scriptura. Gñationẽ ei⁹ qs enarrabit: (ãte pricipiũ).i.ãte mũdi cõstitutionẽ

Tu lumen, tu splendor patris.
Tu spes perrennis omniũ
Intende, quas fundunt p̃ces
Tui per orbem famuli.

¶ O christe (tu es lumẽ & splendor pr̄is) quia per te pr̄ innotuit mũdo (tu es pennis).i. perpetua spes oĩm (intẽde).i.exaudi (p̃ces) quas famuli tui fundũt ꝑ orbẽ).i.ꝑ oẽs gẽtes q̃ ꝑ vniuersũ orbẽ orãt assidue apd̃ te.

Memento salutis autor:
Q d' nr̄i quondã corporis
Ex illibata virgine
Nascẽdo formã sumpseris.

¶ Dico: ꝙ debes ad p̃ces nr̄as intẽdere: quia assumpsisti hũanã carnẽ. O autor nr̄ę salutis).i. redẽptiõis (memẽto).i. recordare ꝙ sũpseris (quõdã).i. in tp̃e (formã).i. similitudinẽ nr̄i corp̃is (ex virgine illibata).i. intacta: quia ante partũ & post partũ & in partu virgo permansit.

Sic præsens testatur dies
Currens per anni circulũ:
Q uod solus a sede patris
Mundi salus adueneris.

¶ Præsens dies).i. natiuitatis testat̃ (sic).i. ita (currẽs ꝑ anni circulũ).i. ꝑ vnũ quẽcꝫ annũ: quia tu solus adueneris existens salus mũdi (a sede patris).i. veniens de cælo, & operatus es salutem in medio terræ.

Hunc cælũ, terra hunc, mare
Hunc, omne quod in eis est.
Autorem aduentus tui
Laudãs exultãs cantico.

¶ Hunc).i. diem: vel autorẽ (cælũ).i. cælestes vel stellæ. per cælum stella: q̃ apparuit Magis.i. tribus regibus vel angeli intelligunt: qui pastorib⁹ cũ nimio gaudio dixerunt Gl'ia in excelsis deo. Et per mare tyrãni. vel quia mare se præbuit calcabile ipsi Deo (terra).i. terrena potestas vel pastores (hunc mare) quia Magi nauigio venerũt: & (omne qd' in eis est).s. in cælo & in terra (laudat hunc autorem).i. Deum: vel p̄rem (tui aduẽtus) omne dico (exultans cum cantico) idest hymno.

Nos quocꝫ, qui sancto tuo
Redempti ~~sum⁹~~ sanguine.
Ob diem natalis tui
Hymnum nouũ concimus.

¶ Et non solum terra & mare laudant te: sed etiam nos (quocꝫ).i. similiter: qui sumus redẽpti tuo sancto sanguine (concinimus).i. canimus (nouum hymnum) idest nouã laudem (ob diem) idest propter diẽ natalis tui.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas diurnas tempore natalis Christi. Commemorat quemadmodum Christus sumpto homine natus est ex Maria virgine. Hymnus est Sedulij per ordinem alphabeti incipiẽs tetrasticha ab, a, vsqꝫ ad g. literam.

A Solis ortus cardine
Ad vsq; terræ limitem
Christũ canamus principẽ,
Natum Maria virgine.

¶In hoc hymno agitur de incarnatione dñi: & de natiuitate, quomodo puerpera enixa est Christũ: qui nõ horruit stabulum & præsepe, & sic cõtinuat superiori, dixit q; cælũ terra mare & oĩe: qđ in eis est: laudat eum principem. & vere: quia ab ortu solis vsq; ad occasum vniuersus orbis (canit deum) .i. laudat, vel aliter dico: q; eius præsepe tã fulget nouo lumine, & ideo canamus ipsum natum de Maria virgine principẽ mundi a solis ortu vsq; ad occasum. A solis ortus cardine) .i. ab origine mundi, vel (solis) scilicet ab oriente solis (vsq; ad limitem terræ) .i. vsq; ad occidentem (canamus) .i. laudemus (Christum) Deum .s. & principẽ Christũ dico (natũ de Maria Virgine) vel (natũ) .i. filiũ Mariæ virginis.

Beatus autor sæculi
Seruile corpus induit,
Vt carne carnem liberans
Ne perderet, quos cõdidit.

¶Bene dico: q; debem9 laudare deũ: quia (beatus autor) .i. factor sæculi (induit) .i. assumpsit (seruile corpus) .i. formam serui & cõditor carnis nrẽ: liberãs carnẽ nostram carne sua: quia formã hoĩs assumẽdo, carnẽ nrãm liberauit, & quare?) ne pderet) hoĩes (quos cõdidit) .i. creauit.

Castæ parẽtis viscera
Cælestis intrat gratia:
Venter puellę baiulat
Secreta, quæ non nouerat.

¶Et vere induit: quia (grã cælestis) idest ipse christus (intrat viscera castæ parẽtis) .i. matris, & sic (venter puellæ baiulat) idest portat (secreta) scilicet cælestia (quæ non nouerat) .s. ante conceptionem.

Domus pudici pectoris
Templum repente fit Dei:
Intacta nesciens virum
Verbo concepit filium.

¶Et vere baiulat secreta: q̃ nõ nouerat: qa (domus) .i. aluus (pectoris) .s. Mariæ (pudici) .i. casti (fit tẽplũ Dei) .i. domus Dei (repente) .i. cito. domus dico (intacta nesciẽs virũ) p carnis cõmixtionẽ (cõcepit) .i. portauit (filiũ) .i. christũ, & hoc (verbo operãte) .i. virtute spũssancti, vel (verbo) .i. post uerbũ, qđ Gabriel prędixerat ipsum nasciturum. Vnde dicit. Ecce cõcipies & paries filiũ. &c.

Enixa est puerpera,
Quem Gabriel p̃dixerat:
Quẽ matris aluo gestiens
Clausus Ioannes senserat.

¶Dico q; cõcepit: & vere, qa (puerpera) .i. Maria pariẽs puerũ (enixa est) .i. pepit filiũ (quẽ Gabriel p̃dixerat) .s. nasciturũ, quẽ Ioãnes clausus (aluo mrĩs) .s. Elisabeth (sẽserat) .i. cognouerat (gestiẽs) .i. gaudens.

Fœno iacere pertulit,
Presepe non abhorruit:
Paruoq; lacte pastus est,
Per quem nec ales esurit.

¶Ideo ptulit: vł patiť fœnũ & ipse puer .i. christ9) pertulit) .i. pass9 est iacere vł poni fœno p̃sepis, etiam (nõ abhorruit) .i. nõ refutauit vel repudiauit (præsepe) .i. stabulũ (q;) p & (past9 est) .i. nutrit9 est (paruo lacte) .s. virginis (per quem) .s. christũ (ales) .i. nutrix Maria; a qua nutriebatur ipse christus (non esurit) .i. non patitur famen.

¶ADDITIO. (Per quem nec ales esurit) idest ipsa auis saturatur, ille nanque dat auibus cibum iuxta illud Matthæi cap. vi. Respicite volatilia cæli: quæ non serunt: neque metunt: neque congregant in horrea: & Pater vester cælestis pascit illa. Ales enim dicitur ab alis gerendis, sicut volucris omne volatile, Lucretius. Alituum porro genus alis omne videmus fidere. Aliquando ales ponit pro quacunque re veloci: vt sagitta & alite planta. ¶Ales præterea communis generis est: sed quotiescunque genere fœminino dicitur ales: malum portendit augurium: vt Horatius, Mala soluta nauis exit alite. Papinius: & re mala protinus ales, Qua redeo. Masculino autem bonum. Vergi. fuluus Iouis ales in æthra. Iungitur quoque genere neutro, Sidon. Iacet hic simul alite telo, idest veloci.

Gaudet chorus cælestium,
Et angeli canunt deo,
Palamque fit pastoribus
Pastor creator omnium.

¶Et quia natus est (chorus) idest societas (cælestium) idest spirituum gaudet (& angeli) idest throni & dominationes, principatus, & potestates: & sic de cæteris (canunt Deo) scilicet gloria: & (pastor) .i. creator omnium (fit palam) idest notus: & natiuitas sua fit cognita & nunciata pastoribus iuxta turrim Abnam: iuxta quem locum pastores pro consuetudine aderant: & erat illa planicies apta pastoribus illius regionis.

¶Carmen est, quale illud Nocte surgentes. Canitur in festo Epiphaniæ domini. Narrat, quo pacto Magi cum tribus muneribus venerunt ab oriente quæsitum saluatorem nostrum.

NVntium vobis fero de supernis,
Natus est christus dominator orbis
In Bethleem Iudæ, sic enim propheta
Dixerat ante.

¶ Materia huius hymni est præparatio gaudij de natiuitate Christi redemptoris, & gaudium annunciatum est nobis per angelum apparentem & Pastoribus in via dicentem. Annuntio vobis gaudium magnum &c. Cuius natiuitatem hæc signa & miracula secuta sunt: scilicet stella apparuit magis quærentibus: quæ duxit eos præuia vsque ad ipsum. In cuius natiuitate Herodes: & quilibet malus confunditur: vel doctrina mala, et perniciositas siue malitia temporis eo nascente cessauerunt, idest idolorum cultura: & sacrificia vana seditiones & bella: quia in natiuitate Christi pax fuit per vniuersum orbem, & vox angeli loquentis (fero) idest affero nuntium vobis (de supernis) idest de cælo, Christus dico (dominator orbis) filius Dei (natus est in Bethleem Iudæ) idest in ciuitate illa: que sorte accidit tribui Iudæ (enim) pro quia: quia propheta (dixerat) idest prophetauerat (sic) idest futurum esse ante.

¶Chorus

Hunc canit lætus chorus angelorum:
Stella declarat: veniunt eoi
Principes, dignum celebrare cultũ.
Mystica dona.

¶Chorus angelorum canit (hunc).s. christum. chorus dico (lætus).i. exultans & laudãs deũ (stella) q̃ duxit magos .i. sapientes (declarat).i. manifestat eis saluatorem (eoi) i. orientales (principes).i. reges (veniunt celebrare).i. honorare deum .s. dignum cultum & offerre illi (mystica dona).i. in sacrificio secreta. Mystica namq; dicebant: quæ fiebãt in arcanis deorũ sacris.

Thus deo, myrrhã troclete humãdo,
Bracteas regi chryseas decenti,
Dum colunt vnũ meminere trino
Tres dare terna.

¶Isti tres reges (meminere) idest in memoria habuerunt afferre tria munera.s. aurum thus & myrrham. Et (meminere dare) i. afferre deo th9 & myrrhã (trocletem) idest rotundam. Myrrha quoq; arbor est ita dicta a loco vbi nascitur: & habet aureum colorem, & declinatur hæc trocletis. huius. tis. (humãdo) quia mortalis erat, & (meminere).s. deo offerre (bracteas chryseas) idest laminas aureas: q̃a chryseos. a. õ. græce: idem est qđ aureũ latine, siue qđ totum ex auro est: chrysos eñ aurum interpretatr̃ (regi decenti) idest christo (dũ colunt) idest venerantur (vnũ).s. deum & meminere dare terna munera illi (trino).i. trinitati. quia vnum sunt pater & filius & spiritussanct9.

Additio. Myrrhã troclete).i. fluentem a trocheo siue trochazo verbo græco: quod est curro vel fluo. Myrrha enim fluida est: iuxta illud. Myrrha gutta & casia. &c.

Gloriã trinę monadi canamus
Cũ deo diuę genitęq; proli,
Flamini sctõ ab vtroq; fuso
Corde fideli.

¶Gloriã canam9 monadi).i. vnitati trinę cum deo et spiritu sctõ fuso ab vtroq;: vł (trinę monadi).i. deo: qui est trin9 in personis: & vn9 in essentia, dr̃ hęc monas huius, dis, & canam9 (pli diuæ).i. genitę a pr̃e cũ deo pr̃e. & non tm̃ canamus pr̃i: sed etiam (flamini) idest spiritui sancto (fuso) idest prodeunti ab vtroq;.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo Epiphaniæ, hoc est apparitionis dñi: & narrat queadmodũ Magi stella duce venerunt in Bethleem. præterea miraculum in nuptijs factum. Hymnus Sedulij per ordinem alphabeti continens tetrastica ab, h, litera vsq; ad. n. sed intermisit K. & m. literas.

Hostis herodes impie
Christũ venire q̃d times,
Non eripit mortalia,
Qui regna dat cælestia.

¶Materia huius hymni est cõclamatio: quam facimus cõtra Herodem: q audita natiuitate christi, amittere regnũ timuit, ideoq; multos pueros interfecit. Intentio autoris est tractare de trib9 miraculis die Epi-

phaniæ factis, scilicet de Magorum apparitiõe, de aqua in vinũ cõuersa, & de Christi baptisinate. Et nota ꝙ hymn9 iste continuat̃ superiori: ita dixit: ꝙ Christ9 natus est: & pertulit iacere fœno. Vnde Herodes de natiuitate eius irat9 occidit multos pueros: timẽs ne amitteret regnũ: sed nõ deberet: quia ille qui rex est regum & dñs dñantium: non venit: vt ei regnum afferret: sed vt totum mundum in tanto crimine inuolutum a peccatis liberaret. O Herodes hostis impie (quid) idest cur times venire Christum? ipse non arripit mortalia: qui regna dat cęlestia.

¶Magi ibant). s. q̃situm christũ: & adorare eum (sequẽtes stellã p̄uiã) .i. præcedẽtẽ. quã viderãt: & (requirunt lumen) idest christũ (lumine) idest stella, & (fatenẽ deũ munere) scilicet thure: auro, & myrrha.

Ibant magi (quam viderant)
Stellam sequentes præuiam,
Lumen requirunt lumine,
Deum fatentur munere,

¶Cęlestis agn9) .i. christ9 (attigit) .i. suscepit (lauacra) .i. baptismum (puri gurgitis) .i. iordanis, et sustulit a nobis abluẽdo nos ꝑ baptismũ (pctã q̃ nõ detulit) .i. q̃ secũ nõ portauit: qa imunis erat: et absq; pctõ.

Lauacra puri gurgitis
Cælestis agnus attigit;
Peccata quæ non detulit,
Nos abluendo sustulit.

¶Et ideo dico nouum) .i. in auditũ genus potẽtię (hydrię rubescũt) .i. flauescũt s. aq̃ intromissæ, ponit cõn continens ꝑ contento, & (vnda) .i. aqua (iussa fundere vinũ mutauit originem) .i. naturã præcepto Dei.

Nouum genus potentiæ;
Aquæ rubescunt hydriæ;
Vinumq; iussa fundere;
Mutauit vnda originem,

¶Carmen est omni lege carminis solutum. Canitur ad horas vespertinas in festo diuæ Mariæ. Cuius patrociniũ atq; fauorem multipliciter nobis imploramus,

AVe maris stella,
Dei mater alma,
Atq; semper virgo,
Fœlix cæli porta,

¶Materia huius hymni est salutatio ab angelo facta: sic dicente. Aue gratia plena dominus tecũ: quę virtute altissimi obumbrata fuit: & solo verbo concepit. Intendit etiã autor ipsam Mariam inuocare: vt nomen Euæ: per quam mors intrauit: mutet, vt & soluat vincula peccatorum & pręstet nobis vitam ęternam a cunctis reatibus absolutis. Hinc etiam laudare nos hortatur: & glorificare hũc diem propter hoc: ꝙ eua simus de domo diaboli: & venimus potius per fidem & gratiam Dei ad ipsam, & dicitur hoc per simile: & facit comparationem. Sicut enim stella præstat ducatum nautis: vt veniant ad portum: ita ducatu virginis mariæ venimus ad portum: idest ad Christum. (O stella maris) .i. mundi (aue) idest salue: o (alma) idest sancta mater dei, aue atq; (semper) idest æternaliter (virgo) quia ante partum: & in partu: & post partũ, o (porta fœlix cæli aue) idest salue,

Sumens illud aue
Gabrielis ore/
Funda nos in pace/
Mutans nomen Euæ.

¶Et quia tu es)sumens illud aue).i. salutationē:q̄ fert ab ore Gabrielis (fūda nos in pace).i. in æterna beatitudine:tu dico(mutās nomē Euę).s. in aue.i.maledictionem Euę:in vitā æternam.i.in tuam benedictionem.

Solue vincla reis:
Profer lumen cæcis:
Mala nostra pelle:
Bona cuncta posce.

¶Et quia tu es virgo: facta es stella maris,& qa tu mutasti nomē Euæ, idest maledictionem Euę delesti: & dedisti nobis bñdictionē:& cōfudisti mortē:& dedisti nobis vitā ppetuam, ideo(solue vincla).i.ligamenta peccati humani(reis).i.peccatoribus,&(profer)idest tribue(lumē cæcis(.idest infidelibus : &(pelle).i. abijce a nobis mala nr̄r:&(posce)idest postula a filio tuo cuncta bona.

Monstra te esse matrem:
Sumat per te preces,
Qui pro nobis natus
Tulit esse tuus.

¶Mōstra te esse matrē).i.ostende te placādo filiū tuum:et filius tuus(sumat p̄ces tuas per te)filius dico ille (qui tulit) idest sustinuit(esse tuus natus pro nobis)vt nos saluaret.

Virgo singularis
Inter omnes mitis/
Nos culpis solutos
Mites fac & castos.

¶Et quia sustinuit eē fili9 tu9 , ideo o(virgo singularis) quia nulla similis est tibi : quia post partū virgo: in partu virgo:& ante partū(mitis inter oēs).s.al's mulieres:& o virgo castitatis mr̄ (fac nos)solutos(a culpis)&(fac nos mites) idest mansuetos(& castos).s.in corpore & anima fac nos mundos.

Vitam presta puram,
Iter para tutum:
Vt videntes Iesum
Semper collętemur.

¶Et quia mater es castitatis & suauitatis:o virgo(p̄sta).i. dona vitam puram nobis:&(para).i.tribue(iter tutū: vt videntes Iesum).i.filiū tnū (semper collætemur).i. gaudeamus in eo.s.in præsenti ei laudes persoluentes,& in futuro eum plenius & perfectius cognoscētes, gaudeamus & exultemus cum domino nostro filio tuo.

Sit laus deo patri/
Summo Christo decus:
Spiritui sancto
Trinus honor vnus. Amen.

¶Et qa descēdit dn̄s nr̄ in vterū virginis,ideo(laus).i.gl'ia sit deo patri (dec9).i.honor(sit summo Christo) excelso:&(spūi sācto)sit(honor trinus),ppter trinitatē personarū : & (vn9),ppter vnitatē essentię:vł(vn9 honor sit trin9.)ANTO.qd si legas trib9.i.pr̄i et filio et spūi sctō,amē.

¶Carmen est,quale illud Primo dierum, Canitur ad horas nocturnas in diebus festis diuæ Mariæ. Cuius laudibus annumerat,quod deum genuit,& in lucem effudit.

¶Intentio huius hymni est: q̃ autor vult ostendere hoc: qđ ꝓphetæ de Christo nũciauerunt: in genitrice dei Maria esse cõpletum: ostẽdit similiter: qualiter claustrum Marię baiulat Christum. Et nota q̃ Deus fecit hoĩem: & posuit eum in paradiso terrestri: & p̃cepit ei, ne comederet de ligno vitæ, idest de pomo qđ erat in medio paradisi: sed diabolo suadẽte Euæ: & Eua postmodũ Adæ similiter suadẽte: ambo comedẽtes & sic diabolo placẽtes: mortaliter peccauerũt: & post pc̃m̃ tãtæ corruptionis de paradiso statim a dño eiecti, se nudos esse cognouerũt. Vidẽs ergo De⁹: q̃ aliter nõ posset redimere gen⁹ humanũ: nisi per fœminã: in vterum virginis filiũ suũ destinauit, & incarnari voluit: per quẽ sumus redempti: & a pctõ liberati. Vnd: grates reddere tenemur, Dictum est superius: q̃ maris stella Maria est mr̃ Dei, & etiã quem cœlũ & terra capere non poterãt: tñ claustrum Mariæ eum baiulat, Cõstrue (claustrũ) idest vẽter beatæ Mariæ (baiulat) illum Deũ: quẽ (regentẽ trinã machinam) mundi scilicet: cælum: terrã, mare, vel (machinã). i. aĩæ cõcupiscibilitatẽ: rationabilitatẽ: sensualitatẽ (quẽ) scilicet christũ (terra) idest boni (põthus) idest mali (ęthera). i. cęlestes (colunt). i. honorãt (adorãt). i. cõmendant (p̃dicãt) idest nũciant.

QVẽ terra, põth⁹, æthera
Colũt, adorant, p̃dicant
Trinam regentẽ machinã,
Claustrum Mariæ baiulat.

¶Dico q̃ cælũ (.i. cælestes (terra) idest terreni: & oĩa cælestia siue terrestria laudãt) idest adorãt illũ: quẽ cælum et terra capere nõ poterãt: et vere quia (viscera puellæ). i. beatæ Marię (perfusa). i. repleta (gratia cęli). i. rore cęlesti (gestãt) christum (cui). s. christo (luna). i. variatio lunæ (sol) in cursu suo (& oĩa deseruiũt). i. famulãtur (per tpa). i. tẽporaliter.

Cui luna, sol, & omnia
Deseruiunt per tempora,
Perfusa cæli gratia
Gestant puellæ viscera.

¶Et quia tulit christũ: possum⁹ dicere: q̃ est (btã Mater munere) i. donis filij (sub arca). i. circũdatiõe & secreto (vẽtris cui⁹). s. mr̃is (supn⁹ artifex). i. cælestis creator (clausus est) ille dico (cõtinẽs mũdũ). i. vniuersitatem omnium rerum (pugillo) idest in dispositione.

Beata mater munere,
Cuius supernus artifex
Mundũ pugillo continẽs
Vẽtris sub arca clausus est.

¶Et qa supn⁹ artifex claus⁹ est sub pectore virginis Mariæ, possum⁹ dicere: q̃ virgo Maria sit (btã nuncio celi). i. ãgelica salutatiõe, Maria dico (fœcũda). i. fertilis spũ sc̃tõ (p aluũ cui⁹. s. Mariæ) fusus est (.i. missus: & nat⁹ est de virgine Maria) desiderat⁹. s. christus (gẽtib⁹). i. a iudæis.

Beata cæli nuncio
Fœcunda sancto spiritu,
Desideratus gentibus
Cuius per aluum fusus est.

¶Carmẽ est, quale illud Primo d[illegible]rũ. Canit ad laudes matutinas diebus festis diuæ Mariæ. Eius laudi attribuit q̃ deũ lactauit, & per eam recepimus, qđ per Euam amisimus.

¶Materia

O Gloriosa domina
Excelsa supra sydera,
Qui te creauit prouide,
Lactasti sacro vbere.

¶Materia huius hymni est: ꝙ Maria peperit saluatorem: & quia De9 contulit ei tantam grãm: ꝙ peperit saluotorẽ, facit autor apostrophã.i: conuersionem sermonis: quia Deus contulit ei tantam gratiam: ꝙ peperit saluatorem, conuertit sermonem suum ad ipsam ostẽdo eam esse gloriosam: dicens. O gloriosa domina excelsa supra sydera) idest o sponsa dñi Maria (excelsa) idest alta (supra sydera).i. in summo cælo: vbi non est aliqua vis vẽtorũ (tu lactasti sacro vbere) illũ.s. (qui te creauit ꝓuide) idest sua sapientia.¶ A N T O. O gloriosa dña, legendum est fœmina-non dña: non solum ex ratiõe carminis: sed etiam ex lectiõe antiqua: vt in prædicta præfatione annotatur. I D E M. Lactasti sacro vbere. Legendum quoq; est. Tu lactas sacro vbere ex eadem ratione carminis.

Quod Eua tristis abstulit:
Tu reddis almo germine:
Intrent vt astra flebiles:
Cæli fenestra facta es.

¶Tu reddis) idest restituis (almo germine).i. sancto filio tuo illud.s. paradisum (quod Eua tristis) idest misera (abstulit).s. a nobis, & (es facta fenestra cæli).i. Christi (vt flebiles) idest flentes peccata sua (intrẽt astra) idest cælos.

Tu regis alti ianua:
Et porta lucis fulgida:
Vitam datã per virginem
Gẽtes redemptæ plaudite.

¶Dico: ꝙ homines flentes sua peccata intrent cælos, & vere: quia (facta es ianua).i. ostiũ alti regis (fulgida porta).i. splendida (lucis).i. christi & o (gentes redemptæ) s. a Christo (plaudite) idest gaudete (vitam esse datam per virginem) scilicet Mariam virginem Dei matrem.

¶Carmen est, quale illud Nocte surgentes. Canitur in festo hypopantes hoc est Præsentationis siue Purificationis diuæ Mariç. Cuius auxilium atq; fauorem implorat.

QVod chorus vatũ venerãdus olim
Spiritu sancto cecinit repletus,
In Dei factum genitrice constat
Esse Maria.

¶In hoc hymno agit autor de natiuitate Christi: & qualiter debet esse completum id in Maria: quod prophetæ nuntiauerũt: ꝙ concepit: & peperit filium: & Simeon gauisus suscepit eum in templo. Dicimus ergo quod prophetæ senserunt de aduentu & de natiuitate Christi. Esaias enim dicit. In medio duum animalium cognoscetis .i inter bouem & asinum: & alibi. Egrediet virga de radice iesse. Et Abbacuc sentiẽs de Christo similiter ait. In medium duũ animaliũ. &c. Multi ꝓphetę annũtiauerũt:

& pphetarunt de Christo,hoc totum completum est in Maria,quia na tus:baptizatus:crucifixus:& in templo præsentatus : & a iusto Simeo ne:& ab Anna vidua susceptus,vnde a personis illis: q dño obuiauerũt: dictum est festum illud:in quo hymnus iste cantatur,hypopanti dñi.i. obuiatio. Construe. Quod chorus vatum).i.exercitus prophetarum scilicet Dauid & aliorum,chorus dico venerandus (cecinit).i. prophe tauit(olim repletus).i.adimpletus spiritu sancto(constat).i.manifestũ est(esse factum).i.completum in Maria genitrice Dei.

¶Et vere cõstat esse factũ quia.s. beata vgo (gessit dñm).i. Chrm deũ cœli & terrę:& virgo.i. Maria (pepit).s.illũ (quẽ gessit) vel concepit).i. portauit(atq;)pro &(meruit inuiolata manere).i. mansit incorrupta post partum.

Hæc deũ cœli dominumq; terræ
Virgo,quẽ gessit,pepitq; virgo.
Atq; post partũ meruit manere
Inuiolata:

¶Quẽ).s.chrm (Symeõ iust9 et senex).i.Symeõ ãnosus sacerdos (sumpsit).i.suscepit)in vlnis).i. in brachijs suis(in domo).i.in tẽplo dñi(gauisus).i.lætus (videre suo proprio lũine qđ optauit).s. chrm(qđ optauit)p multa tpa:vl si text9 habeat(ob hoc optatũ pprio videre lumine christũ)Cõstrue sic,ob hoc ergo q videret pprio lũ ine.s. oclis carnalib9 chrm optatũ:quẽ diu:ãteq; moreret:videre desiderauit.

Quẽ senex iustus Simeõ i vlnis
In domo sumpsit dñi gauisus:
Hoc qđ optauit pprio videre
Lumine christum.

¶O tu(genitrix).i.mr (ęterni re gis).s.chri: qui caret pricipio & fine (petim9 te faueto) .i.cõcede (votis).i.pcib9(pcãtũ).i.famlo rũ(libẽs) i.libenter (q;) p &(tu renitẽs) .i.splẽdens (petisti(.i.ac cepisti vel accessisti(clara regna olympi celsi).i.alti cæli,vel sic : & (cla ra & renitens petisti).i.accepisti regna cæli olymp.

Tu libẽs votis petim9 precantũ/
Regis ęterni genitrix faueto,
Clara,quæ celsi renitẽs olympi
Regna petisti.

¶Dec9 & ptãs sit deo nro (ppes salus) vl laus.i. perpetua glia sit illi:&(pennis honor). s. sit illi.i. deo nro (q residet i summa arce poli) .i.in altitudine cæli (trin9) in psonis:&(vn9) in substantia.

Sit deo nostro decus & potestas:
Sit et laus ppes:sit honor pẽnis:
Qui poli sũma residet in arce
Trinus & vnus.

¶Carmen est asclepiadeum constans spondeo,duobus coriambis & phyrrhichio:sed deficit vna syllaba:quia cathalecticon est. Canitur in transitu beatæ Mariæ.

¶Materia hui9 hymni ẽ duplex cõmẽdatio ipsi9 Mariæ tã a gñe: q; a meritis. Cõmẽdatio a gñe ẽ: quia ipsa ẽ de regia stirpe.s. Dauid. Cõmẽdatio a meritis est : qa

O Quã glifica luce coruscãs
Stirpis Dauiticę regia ples
Sublimis residẽs virgo Maria
Supra cæligenas ætheris oẽs.

ipsa peperit chr̄m saluatorem nr̄m. Canit̄ hymnus iste in trāsitu btē Mariæ: qualiter trāsiuit de hoc mūdo ad p̄rem, vel si mauis dicere: qualiter in assumptiōe sp̄us eā assumpsit. Vtrū assumpta fuerit cū corpore: an sine corpore dubitat̄. Sed meli9 est: vt eā credam9 assumptā cū corpore. O regia ples stirpis. Dauiticę, o Maria q̄ es ramus ipsi9 dauid. Ipse em̄ fuit q̄rcus a qua rami pcedūt: & tu es ramus, & stirps: & ples: q̄ ponunt̄ pro eodē: sed nō idē significāt, est em̄ ples qd' aliūde habet initiū. Stirps idē est: q trūc9, a quo ram9 velut a p̄re filius pcedit. O q̄ꝫ). i. q̄ꝫtū (glꝫifica luce). i. gl'iosa (coruscās). i. splēdida parens: o virgo Maria tu dico (sublimis). i. in sublimi. s. cælo: tu es (residēs). i. sedēs (supra oēs ętheris cęligenas). i. sup oēs āgelos gēitos ī cęlo: quia in cęlo fuerūt creati āgeli a deo.

Tu cū virgineo mater honore
Angelorū dn̄o pectoris aulam
Sacris visceribus casta parasti,
Natus hinc de9 ex corpe christ9.

¶O Maria mr̄ (cū virgineo honore) hoc ē existēs mr̄ & virgo: tu virgo inꝗ casta, parasti aulā pectoris tui dn̄o: & quia parasti viscera tā mūdata: ideo (hinc). i. ex illis viscerib9) natus est christus Deus). i. dignatus est nasci (corpore). i. quantum ad corpus, quia humanitatem sumpsit in te.

Quē cūct9 venerās orbis adorat:
Cui nūc rite genu flectit̄ omne,
A quo nos petimus (te veniēte
Abiectis tenebris) gaudia lucis.

¶Quē cūct9 venerās orbis adorat). i. quē oēs hoīes venerant̄ & adorant (cui). i. ad honorē cuius (oē genu flectit̄). i. oēs flectūt genua (a quo). s. chr̄o (nos petim9 te veniēte). i. itercedēte (gaudia lucis ęternę abiectis tenebris). i. peccatis remotis a nobis.

Hoc largire pater luminis omnis
Natū per p̄priū flamine sacro,
Qui tecū nitida viuit in æthera
Regnās ac moderās scl'a cūcta.

¶Supius fecit autor apostrophā ad beatā Mariā: sed i hoc loco ad p̄rem: vt ipse digneēt nobis dare q̄ p̄dicta sunt dicens. O p̄r lūinis oīs). i. origo & factor totius claritatis (largire nobis hoc). s. gaudia: largire inꝗ (per p̄priū natū). i. amore filij tui: & (sacro flamine). i. amore sp̄ussancti: qui chr̄s viuit tecū (in nitida). i. mūda (ęthera). i. in cælo (regnās ac moderās sæcula cūcta). i. oēs gētes exiltētes in hoc sæculo

¶Carmen est omni lege carminis solutum, Canitur in festo beatæ virginis Agathæ.

Martyris ecce dies Agathæ
Virginis emicat eximiæ:
Qua christus eam sibi sociat;
Et diadema duplex decorat,

¶Prudētius, qui hūc hymnū in honorē beatæ Agathæ cōposuit: laudat deū: qui tātā cōstātiā contulit scę Agathę virgini (Ecce). i. videte dies Agathæ martyris (eximię). i. magnę virginis (emicat). i valde splēdet (qua). s. die (christ9 sociat). i. cōiungit eā sibi: vel accedere facit ad se (& duplex diadema). i. duplex corona. i. martyrij & castitatis (decorat). i. honorat eam.

Ego honor... accipiens formam corporis

¶Decens).i.nobilis stirpe fuit:& ꝓgenie(elegās specie).i.decus conueniens & pulchra facie (sed magis) .s.pulchra (actibus atq; fide) idest operib9 fidei:illa dico (reputās nil) ꝓ nihilo ducēs(terrea)idest terrena (prospera)idest terrenorum prosperitatem: & (ligans) idest retinens (sibi corde)idest mente(iussa) idest præcepta Dei.

Stirpe decens, elegans speciе:
Sed magis actibus atq; fide,
Terrea ꝓspera nil reputās,
Iussa dei sibi corde ligans,

¶Hæc).s.Agatha (fortior viris trucibus) idest crudelibus (exposuit sua membra)idest dedit (flagris).i. verberibus & flagellis(mammilla torta)a carnificibus(docet).i. manifestat(patulo).i. aperte(ꝙ).i.quantum ipsa Agatha(fuit valido pectore).i.forti mente & corpore.

Fortior hæc trucibusq; viris
Exposuit sua mēbra flagris,
Pectore quàm fuit valido
Torta māmilla docet patulo.

¶Cui) .s. Agathæ (carcer erat delitiæ).i.pro delitijs vel loco deliciarū (pastor Petrus recreat) .i. consolat̄ (hanc ouem).i. Agatham: & (inde gauisa).i.læta (& magis flagrās).s. amore Dei(cucurrit).i.sustinuit cūcta flagella(ouans).i.gaudens.

Deliciæ cui carcer erat,
Pastor ouē petr9 hāc recreat:
Inde gauisa magisq; flagrās
Cūcta flagella cucurrit ouās,

¶Aethnica turba).i. gentilis vel pagana:q iuxta æthnam habitauit) fugiens rogum) .i. cōbustionē (ipsa) .s. turba (meretur opem hui9) idest meruit auxiliū ipsi9 Agathæ.Deus ergo(premat magis)idest restringat(venerem)idest luxuriam (his).i. omnibus(quos titulus).i.honor vel signum fidei(decorat).i.honorat. Et nota ꝙ quodam tempore æthna cepit comburere totam ciuitatē Cathenienstū,& ideo pagani veneruntad sepulchrum sanctæ Agathæ : & acceperunt velū & proiecerunt in ignem: & statim ignis extinctus est.

Aethnica turba rogū fugiēs
Huius & ipsa meret̄ opem:
Quos fidei titulus decorat:
His Venerē magis premat.

¶A N TO.Catheniensium immo catanēsium a Catana ciuitate Siciliæ, sic em̄ per.a.in secunda ponitur a Strabone & Ptolemęo.Et quo modo sit condita.Strabo.lib.vi.in descriptione Siciliæ narrat:dicēs.Cūq; Catana Naxiorum sit ædificium:Hieron tyrannus habitatores alios induxit:Aetnāmq; appellauit:sed post illius obitum redeuntes Catanenses: vrbem recuperauerunt &c.& ab eadem Catana ciuitate Catanei populi Siciliæ dicti sunt.

¶Tu stella (renidens) idest splendēs (polo) .i.in cælo (quasi sponsa) scilicet Christi(supplica domino ꝓ miseris)idest pro nobis peccatoribus (vt faciat coli).i. celebrari(tua festa sic vt faueat) idest det auxiliū celebrantibus se.

Iam renidens quasi spōsa polo
Pro miseris supplica dn̄o:
Sic tua festa coli faciat,
Se celebrantibus vt faueat.

Gloria cum patre sit genito,
Spiritui proinde sacro:
Qui deus vnus est oĩpotens:
Hãc memorũ faciat mẽorẽ.amẽ.

¶ Glĩa & laus sit (genito) .i. filio cũ patre & spũ (sacro) .i. sctõ, ꝓinde (qui de⁹ vn⁹ ẽ oĩps, faciat hanc) .s. agathã (memorẽ memorũ) .s. suorũ & nr̃orũ: qui ei⁹ festum & memoriam celebramus, meminerit: & nos adiuuet suis precibus. Amen.

¶ Carmen est, quale illud Nocte surgentes: sed cacometrum. Canitur in festo sancti Benedicti abbatis.

CHriste sctõrũ dec⁹, atq; vĩt⁹,
Vita, et forma, via, lux, et sal⁹
Supplicũ vota pariterq; hymnũ
Suscipe clemens.

¶ In hoc hymno agit autor de vita et habitu scti Bñdicti: et de miraculis ei⁹ .s. de capisterio: imo scaphisterio: fracto in pueritia sua sanato: & de puero allatice tracto. Intẽdit rogare deum qui est vita & lux oĩm fideliũ vt nr̃a vota suscipiat, et nr̃a pctã expellat: et fauorẽ suũ tribuat: & grãm suã cõcedat meritis scti Bñdicti. O chr̃e: tu (decus) .i. honor (atq; virtus sctõrũ) quia per te virtuosi sunt & (vita (quia per te viuunt (& forma) quia te imitari debent, vnde dixisti. Ego sum via: veritas: & vita (via) quia per te eunt ad patrẽ, & (lux) quia per te illuminanẽ (& salus (quia per te salui facti sunt, & tu qui talis es (o clemens) .i. o misericors (suscipe vota supplicum) .i. supplicantium (q;) pro & pariter hymnum.

Qui tuũ dudum Benedictũ ad te
Attrahẽs, mire segregasti mũdo
Vt ꝓbra mũdi reprobare discẽs,
Te sequeretur.

¶ Qui attrahẽs dudum) .i. olim tuum Bñdictũ ad te, et virtuosa opa (segregasti mire) .i. mirabiliter (mũdo) .i. a mũdo, et quare? (vt discẽs reprobare) .i. cõtrahere: vl' spernere (ꝓbra mundi) .i. pctã mũdi & iniquitates: & sequeret te: qa tu dixisti. Qui sequit me: nõ ãbulat in tenebris: sed habebit lumẽ vitæ, & mix. Dicit dñs.

Cuius deuotum animum pueri
Grãtia præstans fidei valere:
Qua valẽs mira ꝑcibus peregit
Mente fideli.

Deuotũ animũ) .i. religiosum (cuius pueri) .i. Bñdicti (grã fidei) de qua plen⁹ erat sctũs Bñdctus (ꝑstãs valere) .s. posse (qua) .s. grã fidei (valẽs) .i. bñdict⁹ (ꝑegit mira) .i. miracula: q̃ in dialogorũ libro pñt inueniri (ꝑ ꝑcibus & mẽte fideli) .i. firma fide.

De hinc extẽdẽs pedẽ in remotis,
Ardua scãdens, cruciari malens
Corporis artus iuuenilis/ ardẽs
Casto in amore.

¶ De hic) .i. deide (extẽdẽs pedẽ ĩ remotis) .s. locis .i. eremo (malẽs) .i. magis volẽs (cruciari) .s. q̃ fouere art⁹ iuuenilis corporis: & quare? qa erat ardẽs casto amore Dei (scandens) idest ascendens (ardua) idest excelsa.

¶Oẽs resonemus).i.ꝑsoluamus (glĩam).i laudẽ prĩ:& (o alme) .i.sancte spũs(cõpar).i.æqualis (vtriusq;).s.pris & filij,tu dico (vn9 de9 oĩ tpe sæcli resonem9) .i.ꝑ soluamus(glĩam semꝑ).i.in omnĩ tpe(tibi).i.ad honorẽ tui:

Gloriã patri resonemus omnes,
Et tibi compar vtriusq; semper
Spiritus alme/deus vnus omni
Tempore sæcli.

¶Cõstrue(imbuit).i.docuit vl' ipleuit(post hinc).i.deĩde(hoĩes btõs).i.bonos vl' bñdictos (regulis arctis).i. strictis (retũdi) .i.refreãri aĩos suꝑbos:et docuit (subdere colla).i.mẽtẽ sẽp iugo (dñi poloꝝ).i.ꝑceptis dñi cęloꝝ.

Imbuit post hinc homines btõs:
Regulis arctis animos retundi,
Et iugo semper domini polorũ
Subdere colla.

¶Ex quib9).s.sctis:sctũs Maur9 fuit(sedulus).i.assiduus(minister).s.scti Bñdicti(obseqns).i.obediẽs(pri).i.Bñdicto(traxit puerũ).s.mersum.puerũ dico(retractũ gurgite fontis latice).i.ex aqua æquoris(leuatũ).i.existentem super planiciem aquæ.

Ex qbus Maur9 sedul9 minister
Obsequens patri, latice leuatũ
Gurgite fontis/ puerũ retractũ
Aequore traxit.

¶O chrẽ ꝑcamur veniã meritis eius scti Bñdicti(vt arceas).i.repellas a nob irã: & tribuas fauorẽ).i.auxiliũ:ꝑstãs grãm ꝙ tutũ et veniã pctoꝝ nob. Tu dico(mitis).i.suauis respiciẽdo ad oẽs.

Huius o christe meritis ꝑcamur/
Vt arceas iram, tribuas fauorẽ,
Gratiã præstãs, veniãq; nobis:
Mitis ad omnes.

¶O alme deus).i.sctẽ (rector).i. gubernator (oramus).i. depcamur(pbe).s.nob(vt fides nr̃a resistat vitijs:atq; ministra studijs virtutũ pectore puro. Glĩa prĩ.

Præbe oramus deus alme rector,
Vt fides nostra vitijs resistat:
Atq; virtutum studijs ministra
Pectore puro.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in quadragesimali ieiunio, quod est tempus ad pœnitentiam peccatorum aptissimum. *in laudibus*

¶In hoc hymno rogat autor Deũ: vt in hoc tẽpore tribuat nobis cor pœnitens: & quos longanimitate pietas expectauit: sua benignitate ad se conuertat. O christe sol iustitię).i.splẽdor pietatis (tenebræ noctis).i.peccata nostræ mentis. s. cæcitas(cat).i.recedat(nunc).i.in hoc tempore (& lux virtutum redeat) .i.virtutes bonorum operum in nobis redeant,i.reuertantur.

~~IAm Christe sol iustitiæ~~
~~Noctis recedant tenebræ:~~
~~Nunc mentis cat cæcitas:~~
~~Virtutum & lux redeat.~~

iam christe sol iustitie,
mentis diescant tenebre
virtutum ut lux redeat,
terris diem cum reparas.

Da tempus acceptabile,
Et pœnitens cor tribue:
Nos noxios transeat hoc
Q̄d benigne prerogas.

¶Da tēpus acceptabile).i. cōgruū ad pœnitentiā: q̄d ante passionē.s. in veteri testamēto nō erat: q̄a ocu lus pro oculo:& dēs prodente dabatur: modo autem non sic,& tribue nobis cor pœnitens: vt nō trāseat.i.non reddat nos noxios(hoc),i.propter hoc(quod prærogas).i.interpellas deum patrem pro nobis(benigne).i.misericorditer.

Quiddamq; pœnitentiæ
Da ferre (licet grandium)
Maiori tuo munere:
Q̄ redemptio fit criminū.

¶O christe (da quiddā).i. paululū pœnitētię(ferre).i.agere nob(q̄d) i..ppter quā pœnitētiā (redēptio).i. ablutio criminū fit,et hoc(tuo munere.i. dono(maiori).s.criminib9 quia delet crimina(licet).p quāuis (grādiū).i.magnorum peccatorū.

Dies venit,dies tua,
In qua reflorent omnia:
Lętemur in hac,vt tuæ
Per hanc reducti gratiæ.

¶Vere debes dare pœnitētiā quia tua dies iudicij vel paschalis festiuitas venit, quia nos sumus ī quos fines sæculorū deuenerūt (dies).s.paschalis(venit)idest accedit: dies dico illa(in qua).s.die (oīa).s. mētes hominum(reflorent).i. micāt virtutibus,ideo lætemur in hac die(vt)pro sicut(reducti sumus).i.redempti(per hāc tuam gratiam)idest gratis,& redemisti nos,& saluasti.

Te rerum vniuersitas
Clemens adoret trinitas:
Et nos noui per veniam
Nouum canamus cāticum.

¶Et ideo (clemēs trinitas)in personis & vnitas ī essentia (vniuersitas rerū).i. vniuersa res adoret te (& nos facti noui p veniā).i. p tuā gratiā(canam9 cāticū nouū).i.iubilū: q̄d mēte nec ore potest exprimi.

Præsta beata trinitas:
Concede simplex vnitas:
Vt fructuosa sint tuis
Ieiuniorum munera, Amē.

¶O btā trinitas).s.trin9 de9 ī psōis &(p̄sta).i.dona)o simplex vnitas).s.substātia(cōcede).i.iube (vt munera ieiunioꝝ n̄roꝝ sint fructuosa).i.fruct9 bonoꝝ ferētia (tuis)fidelibus ieiunātib9.i.vt ieiunia nostra sint acceptabilia:& tibi placentia.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur a principio quadragesimalis ieiunij.

AVdi benigne conditor
Nostras p̄ces cū fletibus
In hoc sacro ieiunio
Fusas quadragenario.

¶Materia hui9 hymni est cōmēdatio ieiunij:et hortať nos ieiunare et deo seruire:et ī hoc tpe ieiunij ī orōnib9 plusq̄ ī alijs dieb9 īsistere:vt ī die iudicij habeam9 vitā ęternā. O benigne cōditor).i.creator oīm rerū:audi p̄ces n̄ras cū fletib9:p̄ces dico(fusas ī hoc sacro ieiunio: quadragenario).i.in nūero quadragīta dierū:in q̄b9 digne ieiunare debemus.

Scrutator alme cordium,
Infirma tu scis virium:
Ad te reuersis exhibe
Remissionis gratiam.

¶Et quia fundimus preces (o alme scrutator).i. inquisitor oim cordiũ nostrorum: bene dico scrutator: quia (tu scis).i. cognoscis infirma viriũ (exhibe).i. ostende: vel da gratiam remissiõis tuæ (reuersis ad te) idest pœnitentibus.

als reuersis

Multum quidem peccauimus,
Sed parce confitentibus:
Ad laudem tui nominis
Confer medelã languidis.

¶Bene dixi reuersis: quia peccauimus multũ (quidẽ).i. certe (sed parce).i. cõdona cõfitentibus pctã (& cõfer).i. tribue (medelã lãguidis).i. medicinã pctõribus (ad laudem tui nois).i. ad hoc: vt nomẽ tuũ laudet.

Sic corpus extra conteri,
Dona per abstinentiam:
Ieiunet vt mens sobria
A labe prorsus criminum.

¶Et conferendo medicinã (dona cõteri).i. minui (per abstinentiã).s. comestiõis (corp9) s. nostrũ (extra) se. (sic vt mens sobria).i. abstinẽs vel modesta (ieiunet prorsus).i. omnino (a labe).i. a putredine (criminũ) idest peccatorum.

Ecce tempus idoneum,
Medicina peccaminum:
Quibus deum offendimus
Corde, verbis, operibus.

¶In hoc hymno hortat̃ nos autor: vt ab omni pctõ abstineamus: & rogem9 deũ cũ lachrymis & precibus: vt ipe remittat peccata nostra nobis: & nos mũdet ab omni vitio .i. pctõ: quibus.s. peccatis: offendimus deum contra nos (corde).i. vana cogitatione (verbis).i. iniquis sermonibus & turpiloquijs (operibus).i. prauis & illicitis actibus.

Qui pius & propicius
Nobis pepercit hactenus:
Ne nos cum nostris pderet
Tantis iniquitatibus.

¶Dico: q verbo & ope deũ offendimus (qui).s. Deus existẽs (pius & propicius) idest misericors (pepercit nobis hactenus).i. hucusq: ne secũdũ mala nostra nos pariter cum nr̃is iniquitatib9 pderet: sed ita pepercit, vt mediante paterno auxilio ad ipm veniamus: & ammodo in bonis operibus perseuerem9.

Hunc igitur ieiunijs,
Cum pcibus, & lachrymis,
Multisq bonis alijs
Placemus deuotissime.

¶Et quia pepercit nobis misericorditer (placemus).i. placatum nobis faciamus (hunc).s. Deum, & quomodo? (cum ieiunijs) idest cum abstinentia cibi & potus: & (cũ pcibus).i. orationibus assiduis: quia ipse ait, Petite et accipietis, et alibi. Amen dico vobis: quicquid orantes petitis, credite: & fiet vobis: & cũ lachrymis compunctionis (& cum multis bonis alijs placemus (eum).s. (deuotissime).i. cum magna deuotione.

Vt nos a cunctis sordibus
Purgans: ornet virtutibus/
Angelicis & cœtibus
Nos iungat in cælestibus.

¶Dixi: q̄ placem⁹ eū deuotissime: vt ipse (purgās nos a cūctis sordibus).i.pctis (ornet nos virtutib⁹) & faciat nos perseuerare in eis (& iūgat nos in cælestibus).i.in regno cælorum (angelicis cœtibus).i.societatibus angelorum.

Sit benedictus genitor,
Eiusq̄ vnigenitus,
Cum spiritu paracleto
In sempiterna sæcula. Amē.

¶(Genitor).i. deus pater sit benedictus (q̄) pro & (eius vnigenitus) idest christus: qui est filius vnicus eius (sit benedictus cum spū paracleto) idest cōsolatore, immo aduocato in sempiterna sæcula.

CLarum decus ieiunij
Monstratur orbi cęlitus:
Quod Christus autor oīm
Cibis ditauit abstinens.

¶In hoc hymno hortat̄ nos: & admonet autor ieiuniorū humilitatē: autoritatēq̄ habere a chr̄o: & efficaciā: & vt antiq patres Moyses et Helias cōsecuti sunt vitā ęternā: ita et nos cōsequamur. Cōstrue (clarū dec⁹ ieiunij).i.cōmēdabile ieiuniū (monstrat̄).i.datur (cęlitus).i. a cęlo (orbi).i.mūdo: qđ ieiuniū christus autor oīm rerū abstinēs a cibis (ditauit).i.sanctificauit: vel) autor).i.factor oīm rerū: ditauit ieiunium.

Hoc Moyses charus deo,
Legisq̄ lator factus est,
Hoc Heliam per aëra
Curru leuauit igneo.

¶Hoc).i. ex hoc ieiunio (Moyses char⁹ deo).i.dei amic⁹ ē, cui data ē lex ī tabulis lapideis (& fact⁹ ē legislator).i.dator legis: qa ipse dedit nobis legē: quā a deo acceperat: & (hoc).s.ieiuniū. Heliā leuauit ī curru igneo p aera).i.per aerē ad cęlū: qa trāsgress⁹ iordanē cū socio suo Helisęo, dimisso pallio rapt⁹ est curru igneo ī cęlū: post Helisæus reuersus: percussit Iordanē cum pallio: & aqua recessit: & trāsiuit sicco vestigio.

Hoc Daniel mysteria
Victor leonum viderat:
Per hoc amicus intimus
Sponsi Ioannes claruit.

¶Hoc).i.ex hoc ieiunio. Daniel viderat mysteria: & hoc cognouerat p spm̄ sctm̄ (victor).i. supator leonū, & (per hoc).s.sctm̄ ieiuniū (Ioānes amic⁹ ītim⁹ spōsi).i.christi fidelissim⁹ (claruit).i.clarus factus est.

Hæc nos sequi dona deus
Exempla parsimoniæ,
Tu robur auge mentium,
Dans spiritale gaudium.

¶Et quia isti facti sunt sancti vel beati. O de⁹ dona).s. nobis: vt nos possim⁹ (hęc sequi p exēpla).s.corū (parsimoniæ).i. abstinētię cibi & potus: & (tu auge robur).i.fortitudinē mētiū: dās spirituale gaudiū.

Præsta pater per filium,
Præsta per almum spiritū,
Cum his per æuum triplici
Vnus deus cognomine.

¶O pr̄ p̄sta nob hęc s.q̄ supra orauim⁹ (p filiū.i.amore filij, et (per almū).i.spm̄ sctm̄, tu dico existēs vn⁹ De⁹ (p ęuū).i.i æternū cū his.s. filio et spū paracleto triplici cognoīe.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur a principio quadragesimalis ieiunij. Commemorata ieiunij ratione: multipliciter dei misericordiam atq; peccatorum veniam implorat, ad nocturnum

¶Materia huius hymni est cōmendatio ieiunij: et hortat̄ nos ieiunare: & deo seruire hoc tpe ieiunij in orōnibus & bonis operib9 plusq̄ alijs dieb9: vt ideo habeam9 vitā ęternam. O fratres (seruemus hoc ieiunium) in quo modo sumus. s. caste et honeste: nos (docti). i. instructi (ex more). i. ex consuetudine (mystico). i. figurato: ieiuniū dico (ductū notissimo circulo). i. reuolutiōe) quater deno dierum). i. per quadraginta dies: vel (ducto). s. circulo.

Ex more docti mystico
Seruemus hoc ieiunium,
Deno dierum circulo
Ducto quater notissimo.

¶Lex data per Moysem: & pphetę. s. Helias et alij prętulerūt hoc ieiuniū: & (Christ9 sacrauit). s. illud (postmodum). i. postea: quia per quadraginta dies donās nobis exēplū: vt tempore ieiunij valeam9 redimere totius anni deperdita tempora per opera nostra praua: ieiunādo per quadraginta dies a malis abstinēdo. Et bene debemus ieiunare, quia prophetę ieiunauerunt, & christus rex & factor omnium consecrauit illud ieiunium.

Lex & prophetæ primitus
Hoc prætulerūt: postmodū
Christus sacrauit omnium
Rex atq; factor temporum.

¶Et quia pphetæ & postea chrus cōsecrauit hoc ieiunium (vtamur ergo parcius). i. tēperantius: q̄ in alijs dieb9 (verbis). s. malis (& cibis & potibus). i. a superfluitate comestionis & ebrietate abstineamus: qa mediāte crapula in pctis labimur: & vēter mero ęstuās de facili spumescit i libidinē, & nō solū in istis vtamur parcius: sed etiā (iocis). s. illicitis: & (somno). i. dormitiōe: & (arctius). i. strictius (pstem9). i. perseueremus in custodia aīæ nostræ.

Vtamur ergo parcius
Verbis: cibis: & potibus:
Somno: iocis: & arctius
Perstemus in custodia.

¶Dico: q̄ relictis vitijs perstem9 ī custodia v̄tutū: et vitem9). i. abijciamus a nobis (pessima). i. pctā vel praua opera: (q̄ subruūt mētes vagas). i. aggrauāt (q̄) p & (non demus vllū locū). i. vllā causam nocendi (tyrānidis). i. peccati vel crudelitatis (callido hosti). i. diabolo.

Vitemus autem pessima:
Quę subruūt mētes vagas,
Nullumq; demus callido
Hosti locum tyrannidis.

¶In hoc hymno hortat̄ nos autor vt rogemus deū pcibus & lachrymis: vt ipse auertat a nobis suā irā & remittat nobis delicta nostra. Nos (oēs cernui). i. inclinati & humiles (dicamus). i. confiteamur. s.

Dicamus omnes cernui,
Clamemus atq; singuli:
Ploremus ante iudicem;
Flectamus iram vindicem,

pctā nostra(& singuli).i.quilibet nostrū(clamemus).i.vociferemur ꝓ venia:&(ploremus).i.defleamus.s.peccata nostra(ante iudicē).i. Christum:qui est futurus iudex:iudicare viuos & mortuos:& sæculum per ignem:& quare dico:ꝙ clamemus.s.vt(flectamus iram vindicē) i. iracundiā vindicantem:& vindictam accipientem de commissis peccatis.

Nostris malis offendimus
Tuam deus clementiam:
Effunde nobis desuper
Remissor indulgentiam.

¶O deus nos(offendimus).i.irritauim9 (tuā clemētiā).i.tuā benignitatē (nr̄is malis) .i. carnalibus operibus:& quia tu pius & misericors es:& dixisti,Nolo mortem peccatorū,sed vitā: et cōuertant et viuant per cordis cōpunctionem. O(remissor).i cōdonator delictorum(effunde),idest emitte nobis(desuper)idest de superno solio(indulgentiam).s.peccatorum.

Memento, quod sumus(tui
Licet caduci plasmatis)
Ne des honorē nominis
Tui,precamur,alteri,

¶Et mittere debes de cęlo nobis veniam: quia nos redemisti sanguine tuo: & ideo(memēto)O dn̄e ꝗa tui sumus redēpti(licet) ꝓ quāuis (caduci plasmatis).i. fragilis naturæ: quia de limo terræ:et (precamur)te .s.domine(ne tu des).i.permittas)alteri).i.inimico humani generis(honorem nominis tui)sed nobis: quia noīe tuo christiani vocati sumus.

Laxa malum, quod gessimus,
Auge bonum,qđ poscimus:
Placere,quo tandem tibi
Possimus hic & perpetim,

¶Et quia alter non debet occupare honorē tui noīs:rogam9 te (laxa) .i.dimitte nobis (malū).i. peccatū (qđ gessim9).i.qđ male perpetrauimus:&(auge).i.augmenta: bonū qđ poscim9 a te(quo),ꝓ vt(possimus).i.valeamus(placere tibi tādem).i.hic in pręsenti.i.in conspectu tuo(& perpetim).i.perenniter.

¶Carmen est,quale illud Primo dierum.Canitur in quadragesimali ieiunio a dominica in passione. Commemorata Christi passione/crucem maximis laudibus prosequitur.

Vexilla regis prodeunt,
Fulget crucis mysteriū,
Quo carne carnis conditor
Suspensus est patibulo.

¶Materia hui9 hymni ē talis:vt dicit btūs Ambrosi9. Passio dn̄i venit:& ꝗa venit:debem9 de passiōe aliquid agere. Et quia debem9 de passione aliquid dicere: ergo dicam9.Vexilla regis. Vexilla dn̄i sunt ista.Baptismus:de quo ipse dicit.Nisi quis renat9 fuerit &c.Itē vexilla sunt corp9 & sanguis eius.Vn̄ ipse dicit: Nisi mãducaueritis carnē filij hoīs &c.Cōstrue(Vexilla).i.signa(regis).i.christi(ꝓdeunt).i. apparēt (mysteriū).i sacrificiū.s.passio Chr̄i crucis fulget(mysteriū) quia expugnauit diabolū:quo mysterio(cōditor).i.creator carnis:suspēsus est patibulo:& hoc(carne).i.pro humano genere: vel in carne sua propria.

plasma. fig. vaso de barro y plasmo. cs. hacer alguna cosa de barro

patibulum. pro cruce o lugar donde los mal hechores y padecen y porque fa(?) ... de palo ... dicis(?)

Confixa clauis viscera/
Tendens manus vestigia/
Redemptionis gratia/
Hic immolata est hostia.

¶Ego dixi: q chrs suspensus est in patibulo.i.cruce, & ideo chrus immolata est hostia: vel talis est lra.i. in ara crucis (gra redeptiois).i. saluatio humani gnis (tendes).i. extedens (man9).s.suas in cruce, & tendens (vestigia) sanguinis ipsi9, & per hoc notat: q sanguis fluxerat per totu corpus ipsius, tendes dico (viscera) numerabilia: quia in tm fuit extensus christus in cruce: q oia mebra ipsi9 poterat numerari (cofixa).i. perforata: clauis. Claui em sunt positi in manibus suis & pepibus: & lancea in latere: & inde exiuit sanguis & aqua. Exinde dico manauit sanguis redeptionis: & aqua baptismatis: ex quibus nos christiani regeneramur in fonte: & in sacro baptismate.

Quo vulneratus insuper
Mucrone diro lanceæ,
Vt nos lauaret crimine
Manauit vnda sanguine.

¶Ecce mysterium crucis fulget per totum mundu: quia per crucem habemus altare, per corpus Chri hostiam, per sanguinem vinum: et per sudorem aquam, ex quibus sacrificium facimus singulariter, quia ex immolatione crucis sibi fit altare, & ideo per crucem habemus altare: in quo sacrificamus (quo).i. in quo patibulo (vulneratus insuper) scilicet super clauos (mucrone).i. acumine (lanceæ diræ) idest crudelis: & ad quid? ad hoc scilicet (vt nos lauaret crimine).i. a peccato (vnda).i. aqua (manauit).i. perfluxit cum sanguine.

Impleta sunt, quę concinit
Dauid fidelis carmine,
Dicens nationibus
Regnauit a ligno deus.

¶Et eo tepore perpetrata sunt: quę scripta sunt de Chro per pphetas. Vnde ipse sumens acetu in cruce cu spongia: dixit. Cosummatu est. (q Dauid cocinit).i. pphetauit (fideli carmine).s. in Psalterio: sunt impleta ista (dicedo nationibus).i. gentibus diuersis (Deus regnauit a ligno).i. a passione surrexit.

Arbor decora, fulgida,
Ornata regis purpura,
Electa digno stipite
Tam sancta mebra tagere.

¶Et quia pependit in cruce possumus pferre vocem admiratiois. O quantu fuit ornata (arbor decora).i. pulchra (fulgida).i. splendida (ornata).i. decora (purpura regis).i. purpureis mebris chri, arbor dico (electa tagere).i. sustinere ta sca mebra (digno stipite).i. scto trunco.

Beata cuius brachijs
Precium pependit sæculi:
Statera facta corporis
Prædam q tulit tartari.

¶Vere bta fuit arbor vel crux: in qua (pepedit preciu seculi).i. mudi.s. Chrs (brachijs).i. cornib9 (cui9).s. crucis (precium sæculi).i. generis humani pependit: arbor dico? (statera).i. libra corporis Christi (tulit prædam tartaris) nam descendens dominus de cruce ad tartara: nullum de suis ibi reliquit. In hoc loco sermo dirigitur ad crucem,

O crux aue spes vnica,
Hoc passionis tempore
Auge pijs insticiam:
Reisq; dona veniam.

¶Et qa es statera facta. O crux aue) idest salue, tu dico vnica spes nostra (auge).i.multiplica(iustitiam pijs) idest pietatē habentibus hoc tēpore passionis. & (dona veniam).i.remissionem peccatorum (reis) idest ipsis peccatoribus.

Te summa deus trinitas
Collaudet omnis spiritus:
Quos ꝑ crucis mysterium
Saluas, rege per scl'a, amē.

¶Et quia nos redemisti tuo sanguine: ideo O summa trinitas de9 oīpotens oīs spūs collaudet te: & (quos) .s.hoīes(per mysteriū crucis).i. per passionem(saluas).i.liberas(rege ꝑ sæcula) .s. cuncta. Amen.

¶Carmen est sapphicum trochaicum constans trocheis in locis imparibus: in locis vero paribus trocheo vel spondeo est catalecticum, idest, vna syllaba deficiens. Canitur in quadragesimali ieiunio a dominica in passione. Narrat quemadmodum pro redemptiōe generis humani christus natus, atq; passus est.

PAnge lingua gloriosi, prelium certaminis,
Et super crucis trophæum dic triumphum nobilem,
Qualiter redemptor orbis immolatus vicerit.

¶Hymnus iste continuat̄ supiori, dixerat em̄: ꝙ dn̄s positus fuit in cruce, & lat9 eius ꝑforatū: & sic deꝑcamur eū: ꝙ sicut mortu9 est, i. sicut corpus: qd' assumpsit in virgine: & in cruce mortificari passus est ꝓ nr̄a redemptiōe, & ad inferna descēdit, cū diabolo pugnauit: & eū superauit, sic faciat nos vincere cūcta nobis aduersantia. s. diabolū, mūdū, & cōcupiscentiā eius: & domesticū inimicū. s. carnē: de qua dr̄. Quāto familiaris est pestis: tāto piculosior. O lingua pāge).i. manifesta (ꝓliū certaminis gl'iosi).i. victoriā: quā Christ9 obtinuit moriēdo scd'm carnē: qn̄ vicit mortē morte sua. Vnde ipse ait. O mors, ero mors tua. &c. (& super trophæū). s. de victoria crucis (dic triūphū nobilem) de inimicis fugatis (qualiter redēptor) .i. liberator (orbis).i. toti9 mūdi (immolatus) in ara crucis (vicerit).i. vicit diabolū. Et nota ꝙ ante passionē christi diabol9 duas man9 .i. duas potestates. s. in corꝑe et aīa hoīs habuit, qa quosdā in corꝑe & in aīa, quosdā tantū in aīa post mortē trahebat ad se. Sed modo post passionē vnam habet. s. de duabus potestatibus amisit vnam.

De parentis protoplausti fraude facta cōdolēs:
Quādo pomi noxialis morte morsu corruit,
Ipse lignū tūc notauit: dāna ligni vt solueret.

¶In hoc loco apostrophat se autor, si aliquis forte diceret quare fuit imo-

respondeo sic, quia cõdoluit de deceptiõe primi parẽtis. s. Adæ, Christ9 (cõdolẽs de facta fraude parẽtis) nr̃i Adæ (protoplasti). i. primo formati (qñ corruit) primus parẽs (morte). i. in mortẽ: & (hoc morsu vetito pomi noxialis). i. nociui (ipse Christus tunc notauit). i. preordinãdo significauit lignum suæ crucis (vt solueret). i. recuperaret (dãna ligni). s. quæ venerant per lignum: idest pomum vetitum.

¶ Bñ dico: q̃ christus tunc notauit lignũ vt solueret dãna ligni: qa nullo alio modo poteram9 recuperari, et hoc aggredit̃ dicere. Ordo salutis nr̃ę depoposcerat hoc opus). s. vt de9 carnẽ sumeret: et patibulũ crucis subiret: et p lignũ dãna ligni solueret (vt ars). i. de9: q est artifex oĩm rerũ (falleret). i. destrueret (artẽ multiformis pditoris). i. diaboli, et christ9 (ferret medelã). i. salutẽ oĩm gentiũ (inde). i. ex illa re. s. a ligno (vnde). i. de quo ligno (hostis). i. diaboi9 (læserat). i. nocuerat.

Hoc opus nostræ salutis ordo depoposcerat:
Multiformis proditoris ars vt artem falleret:
Et medelam ferret inde, hostis vnde læserat.

¶ Ergo qñ). i. post q̃ (plenitudo tp̃is). i. qñ vltima ætas venit. i. vt deus sacrificaret filiũ (cõditor orbis). i. christus natus (missus ab arce patris). s. in mũdũ (atq; factus caro) vel carnalis (prodijt). i. exijt de vẽtre virginali. Et nota: q̃ sicut flos sine macula pulcher & olens ac suauis nascitur: ita christus sine semine & sine crimine de vtero virginis Mariæ prodijt.

Quãdo venit ergo sacri plenitudo temporis,
Missus est ab arce p̃ris natus orbis conditor:
Atq; ventre virginali caro factus prodijt.

¶ Infans). i. christ9 (posit9 iter arcta). i. angusta p̃sepia (vagit) i plangit. Et nota: q̃ vagire est pprium puerorum: virgo Maria mater sua (alligat mẽbra sua inuoluta pãnis & fascia). i. vitta, splenio, siue lemnisco cingit pedes manus & crura stricta.

Vagit infans inter arcta: conditus præsepia:
Mẽbra pãnis inuoluta virgo mater alligat:
Et manus, pedesq; crura stricta cingit fascia.

¶ Glĩa & honor Deo sit vsq; quo) immo vsq; quaq; idest semper (altissimo) idest æqualiter patri & filio (inclyto). i. glorioso (paracleto). i. spiritui sancto (sit laus & gloria) similiter æqualis gloria, coęterna maiestas: & tribus p̃sonis & vni d. os cui laus & potestas est per æterna sæcula. Amen.

Gloria & honor deo vsq; quo altissimo,
Vna patri filioq; inclyto paracleto:
Cui laus est & potestas p ~~æterna~~ immensa sæcula. amẽ.

¶ Carmen est simile superiori. Canitur tempore ieiunij dñica in passione. Cõmemorata christi passiõe, cõuertit se ad laudes crucis, in qua passus est.

prodo ss. sy. manifestar o demostrar. prodo me morir. mando morir. estender engeno o hacer traicion. vn de prodrtor proditor el q̃ hace traicion
ir de lejos o salir a plaza sy. prodeo is.
arx. arcis. por alcacer fuerte.
vagio is. ... balitar los cabritos y prima ... los corderos y llorar los niños.
sple. nolamen est tenue ac delicatum & molle
lem. venda o vanda de lienço

Lustris sex, qui iam peractis tempus implens corporis,
Se volente natus ad hoc passioni deditus,
Agnus in cruce leuatur immolandus stipite.

¶Nota q̄ lustrū dr̄ spaciū q̄nq; annorū: & dicit a lustrādo: eo q̄ romani lustrabāt per spaciū quinq; annorū totā romā, & nos similiter per quinq; ætates debemus lustrare totam romā. s. sanctā ecclesiā vincentē inimicos. Hymnus iste sic cōtinuat. Christus carnaliter erat triginta annorū cū esset deditus passioni. Lustra sex &c. Et nota q̄ accusatiui: vel ablatiui possunt ibi legi. Ablatiui sic legunt. Christus (qui est implēs tēpus) .i. ætatē (corporis). s. humani sex lustris iam peractis. & textus pōt habere Lustris sex iam peractis. Frequentius tamen est vt accusatiui ibi legant sic. Christus (qui est implēs tēpus) .i. ętatē: corporis humani. s. per sex lustra iam peracta natus (se volēte) .i. spōte natus (ad hoc) vt pateretur (agnus) .i. Christus sine macula deditus passioni (leuatur in cruce) a Iudæis (immolādus) .i. sacrificādus (stipite) .i. ligno. ANTO. Agnus in cruce leuatur, immo Agnus in crucis leuatur, & est ordo. Agnus leuatur immolandus in stipite crucis & hoc ex ratione carminis & oratione contextu: neq; legi potest sex lustris: quia non staret versus.

Hic acetum, fel, arundo, sputa, claui, lancea
Mite corpus perforatur, sanguis vnde profluit.
Terra, pontus, astra, mundus, quo lauantur flumine.

¶Hic) .i. in cruce dederūt ei (fel & acetū) vel fel mixtū aceto (& arundo) .i. calamus tradit ei in signū derisiōis p̄ sceptro: & præter hæc (sputa) adhibita sunt ei: (corpus mite) .i. suaue (perforat) clauis (& lācea) & inde (sanguis & vnda) .i. aqua (profluit) .i. exiuit de corpore eius (quo flumine) .i. pro qua sanguinis effusione (terra) .i. humiles (pōtus) .i. fluctuātes vitio (astra) .i. iusti (& mūdus) .i. mūdani (lauant) .i. purgantur. Per aquā debemus intelligere baptismū: per sanguinē chrisma: & dicūt quidā: q̄ angeli boni purgati sunt de labe: quā habuerūt de illis: qui ceciderūt: vt lucifer & sui cōplices: & ideo dicit astra.

Crux fidelis inter omnes arbor vna nobilis.
Nulla sylua talē p̄fert fronde, flore germine.
Dulce lignū, dulces clauos, dulce pōd9 sustinet.

¶Et quia redemit nos in cruce leuat9: oēs debem9 clamare. O (crux fidelis inter oēs vna) .i. sola (nobilis) quia nulla sylua p̄fert talē arborē (fronde) .i. protectiōe (flore) .i. decore (germine) .i. fructu vel radice: vel (flore) .i. christo: qui vocatus est flos a p̄phetis: quia sicut flos p̄cedit sine fœditate vel aliqua putredine: ita christus ex vtero virginis processit sine aliquo peccato (dulce lignū). s. crucis fuit illud, quod sustinet dulces clauos, quibus christus affixus est & (dulce) quoq; lignū illud est: qd sustinet (dulce pondus) .i. christum.

Flecte ramos arbor alta: tensa laxa viscera:
Et rigor lentescat ille, quē dedit natiuitas:
Vt supni mēbra regis miti tēdas stipite,

¶Et p̄ciū mūdi pependit in te, ideo. O arbor alta flecte) .i. humilia ramos) .i. brachia cru-

eis:&(laxa).i.relaxa viscera chr̄i(tēsa).i.extēsa in te:&(ille rigor) i.duritia(lētescat).i.molescat(quē).s.rigorē(natiuitas).i.natura dedit tibi (vt tēdas stipite).i.in cruce(miti).i.humili(mēbra supni regis) i.chri.

¶ Tu sola fuisti digna ferre preciū sęcli).i. sustinere illū:

Sola digna tu fuisti ferre sæcli precium:
Atq; portum præparare nauta mūdo naufrago:
Quem sacer cruor perūxit fusus agni corpore.

qui fuit appreciatus triginta argenteis (atq; præparare portum quasi nauta mundo naufraugo) idest periclitanti.i. omnibus periclitantibus (quem) mundum (sacer cruor) idest sanctus sanguis (perunxit).i. mundauit. ille sanguis dico:(fusus corpore agni,) idest Christi: qui tanquā agus ductus est ad occisionem,

¶ Metrū est iābicū, autor Ambrosi9, Cātat̄ tp̄e paschali.

¶ Materia huius hymni est inuitare nos ad laudem festi paschalis cum militauerimus contra diabolum, dicit em̄, chorus nouę.&c. Notādum est, q͏ primo vocabatur illa ciuitas Iebus: secundo Iebusalem, tertio, Salem, quarto Hiebusalem, per quod significatur multiplex hominis status. Iebus enim interpretatur conculcamen, & hoc est quando aliquis in adolescentia inconsus efficitur. Iebusalem interpretatur pax, conculcationis, & hoc est: quando aliquis habitat: & delectatur in prædictis. Salem interpretatur pax: hoc est quādo aliquis reuersus est a vitijs. Hierusalem interpretatur visio pacis, & hoc est qn̄ aliquis fruet̄ cęlesti gaudio. Vn̄ hoc nomē Hierl'm quatuor modis accipit̄ ad lr̄am. Hierl'm est illa ciuitas Palestinę. Anagogice, Hierl'm est eccl'ia triūphās.s.chor9 cęlestis pr̄ię. In hoc loco accipit̄ sic (Chor9 nouę Hierl'm).i.nouę aīę.s. cuiuslibet hoīs bn̄ innouati & purgati a vitijs (p̄mat noua dulcedine).i. dulce melos. Melos dr̄ a meli: qa sicut mel fit ex diuersis gn̄ibus rerū. Ita et melos est: qđ fit ex diuersis notulis vocū: vn̄ Cātate dn̄o cāticū nouū. Mel dr̄ a miscēdo. Vn̄ p̄hibebat̄ i lege: q͏ nemo in sacrificio poneret mel: sed semp sal. Mel em̄ fit ex diuersis gn̄ibus rerū. Homo nō debet eē diuersus, sed vniformis in bono. T ñ vinū & sicerā nō bibit, etiā sumit̄ hic vinū i mala significatiōe. Vinū fit ex vno gn̄e rerū. illi bibūt, q̄ tale qđ faciūt semp: qđ nulli sit rep̄hēsibile. Sicera fit ex diuersis gn̄ib9 rer: quæ duo mixta vnū corrūpit aliđ, vt de ceruisia, aut granū corrupit aquā: aut aqua granū. Ille ergo bibit sicerā: qui facit aliquid: qđ videt̄ de gn̄e bonorū: cū nō sit, chor9 dico (colēs festū paschale: cū gaudijs sobrijs) qđ cōuenit ad corp9. Vn̄ Sobrie iuste & pie viuam9 in hoc scl'o. iuste, quo ad proximum. pie, quo ad deum. sobrie, quo ad nosmetipsos.

Chorus nouæ hierusalem
Noua melos dulcedine
Promat colens cum sobrijs
Paschale festum gaudijs.

¶ Quo).s.festo paschali(christ9 inuictus leo) vt narrat phisiolog9, sicut leo rugitu suo resuscitat catulū, post triduū, ita pr̄ filiū, quare dict9 est leo, ille dico (surgens dracone).i. diabolo (obruto).i. lapso: immo

Quo christus inuictus leo
Dracone surgens obruto/
Dum voce viua personat,
A morte functos excitat.

terra

terra obuoluto, cõculcato, & in tenebris ꝓfligato (dum viua voce personat) vt genus viperarum. Vnde docuit nos fugere a vẽtura ira: vel generaliter põt legi de angelis: qui viua voce resuscitabũt mortuos ad iudicium (excitat functos a morte) secundũ primã literã (a morte). i. a mortali peccato, secundũ aliam literã (a morte) quã omnis homo habebit.

Quam deuorarat improbus,
Prædam refudit tartarus,
Captiuitate libera
Iesum sequuntur agmina.

Ipsum canendo supplices
Regem precemur milites,
Vt in suo clarissimo
Nos ordinet palatio.

Per sæcla mente nescia
Patri supremo gloria
Honorq́ sit, & filio:
Et spiritui paracleto. Amen.

¶ Ipse. s. de9 (refudit) retro fudit, vł reddidit ꝑdã: quã (tartarus). i. infernus (improb9). i. insatiabilis (deuorarat). i. ad se traxerat: captiuitate libera (agmina). s. aĩę sctõꝝ sequũte Iesum: vñ illđ quocũq; ꝑgis &c. ¶ Nos supplices). i. hũiles (ꝑcemur ipsum regẽ). i. christũ, nos dico milites: ꝑcemur inq̃, christũ cũ ꝑce & laudib9 (vt ordinet nos ĩ suo clarissimo palatio). i. in cęlo inter sctõs. Vnde in euãgelio. In domo patris mei mansiones multæ sunt. ¶ Glĩa sit pr̃i supremo). i. excelso ꝑ sęcla). i. ꝑ scł'a, & ẽ ibi sincopa, glĩa dico (nescia mente) cõprehẽsibilis possibilitate hũana. Vñ de9 regnauit in ęternũ & vltra (& honor sit ei). s. patri cum filio & spiritui paracleto idest aduocato. Amen.

¶ Carmen est dimetrum iambicum cacometrum, Canitur tempore pascalis resurrectionis. Commemorat beneficia, quæ ex christi passione atq́ resurrectione accepimus.

Rex æterne domine
Rerum creator omniũ:
Qui eras ante sæcula
Semper cum patre filius:

¶ Omnes isti hymni habent vnam materiam & vnam intentionem: quia de passiõe Christi & de resurrectione tractant, ostendit eñi: q̃ sicut mortuus est propter delicta nostra, sic & resurrexit propter iustitiam & iustificationem nostrã: & contulit nobis verum pascha, idest transitum de terra ad cælum: de inferno ad paradisum. Item rogat: vt sua resurrectio sit nostra redẽptio: & in paschali tempore vel gaudio idest in die iudicij defendat nos a periculo mortis idest damnatione. Vel materia huius hymni est: vt deũ deprecemur: vt sicut ille plasmauit Adam: & accepit corporis eius formã: vt nos redimeret a potestate Diaboli: & iungeret nos deo patri: ita liberet nos ab omni delicto in hoc paschali gaudio (O domine æternæ rex: quia in omni tempore es rex regum, tu dico (creator omnium) scilicet rerum: (& qui semper es filius cum patre ante sæcula) idest ante mundi constructionem.

¶Qui plasmasti) .i. formasti de nihilo (hoīem Adā in primordio) .i. in principio mūdi (cui) .s. Adæ (dedisti vultū similē) .i. mētem similē per rationē (tuę imagini) .i tuæ formæ. Vnde in Genesi. Formauit de⁹ hominē ad similitudinem suam.

¶Quē .s. Adā (diabol⁹ hostis) .i. insidiator humani generis, vel (hostis) quia nos in Adam deceperat: ideo tu formam Adæ (dignatus es assumere) vt sic in humana forma nos redimeres (cuius .s. Adæ, dignatus es assumere corporis formam.

¶Dico, ꝙ dignatus es formā serui tui accipe ad hoc: vt redimeres hominē .s. Adā: & alios: quē hoīem iā ante plasmaueras, & nos redimēdo cōiungeres deo prī (p cōtuberniū) .i. p vnionē vł p habitaclm: vł p cōiunctionē (carnis) .i. humanitatis.

¶(Quē editū) .i. natū ex virgine Maria (oīs aīa) .i. spūs rationalis (pauescit) .i. mirat̄: p quē credimus resurgere nos: dum veneris iudicare viuos & mortuos deuota mente.

¶O tu Christe: qui donasti nobis) .s. oībus credentibus pie, & qui (donasti indulgentiā) originalis pcti .i. remissionē per baptismū: qui tenebamur ligati vinculis conscientiæ.

¶Qui dignat⁹ es suscipere crucē) .i. passionē crucis propter hominē (& dedisti tuum sanguinē preciū nostræ salutis) quia cum sanguine tuo emisti nos & redemisti.

¶Et qa tot & tāta fecisti: & ꝙ nos a morte liberasti, ideo (o autor oīm rerū q̄sum⁹) .i. rogam⁹ te (ī hoc paschali gaudio) .i. in tua resurrectiōe: (defende) .i. ptege pplm tuū a morte æterna iā redēptū (ab omni mortis impetu) idest ab omni periculo. ne denuo in mortem corruamus.

Qui mundi in primordio
Adam plasmasti hominem:
Cui tuæ imagini
Vultum dedisti similem,

Quem diabolus deceperat
Hostis humani generis:
Cuius tu formam corporis
Assumere dignatus es.

Vt hominem redimeres,
Quē ante iā plasmaueras,
Et nos deo coniungeres
Per carnis contubernium,

Quem editum ex virgine
Pauescit omnis anima:
Per quem & nos resurgere
Deuota mente credimus.

Qui nobis per baptismum
Donasti indulgentiam:
Qui tenebamur vinculis
Ligati conscientiæ.

Qui crucem propter hominem
Suscipere dignatus es:
Dedisti tuum sanguinem
Nostræ salutis precium.

Quæsumus autor omnium
In hoc paschali gaudio,
Ab omni mortis impetu
Tuum defende populum.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur tempore paschalis resurrectionis. Commemoratis ijs: quæ in resurrectione christi contigerunt; petit corda nostra ab illo possideri. *cantatur in lau. sabbatis.*

Aurora lucis rutilat,
Cœlū laudibus intonat:
Mundus exultans iubilat,
Gemens infernus vlulat.

¶Materia huius hymni est laudare deū: & extirpare vitia: & adhęrere v̄tutibus Et nota ꝙ eccl'ia dr̄ aurora: quia sicut aurora expellit tenebras: ita eccl'ia pœnit9 extirpat vitia & pctā. Aurora dr̄: quia Chr̄us resurrexit, cęlestes creaturæ intonāt laudibus: & hoīes exultātes laudāt: & diabol9 vlulat & gemit. Expone ergo sic. Aurora lucis rutilat).i. qn̄ aurora pullulat: & incipit diescere (cælū).i. cælestis creatura (intonat).i. resonat laudib9 (mūd9 exultās iubilat).i. hoīes credētes in deū cātant: et (infern9 gemēs).i. diabol9 (vlulat).i. plāgit: quia dolet in amissiōe eorū: quos tenebat mortuos. s. Adā & alios: quos secū de9 traxit ad requiē.

Cum rex ille fortissimus,
Mortis confractis viribus,
Pede conculcans tartara
Soluit a poena miseros,

¶Dic, ꝙ cælum tunc intonat laudibus (cū rex ille fortissim9).i. christ9 (cōculcās pede).i. pietate sua (tartara).i. diabolum (soluit).i. liberauit (miseros) hoīes a pœna diaboli, et hoc (cōfractis virib9 mortis).i. diaboli

Ille, qui clausus lapide
Custoditur sub milite,
Triumphans pompa nobili
Victor surgit de funere,

¶Vere fractis viribus mortis.i. diaboli: soluit a pœna miseros hoīes: qa (ille clausus lapide).i. monumento (custodit̄).i. vigilat̄ (sub milite).i. sub militib9, singl'are ꝓ plurali p sinecdochē, q (triūphās).i. vincens (pōpa nobili).i. victoria: quia tunc animas ab inferis extraxit (surgit).i. se sursum erigit (de funere).i. de morte (victor).i. triumphator.

Solutis iam gemitibus,
Et inferni doloribus,
quia [illegible] surrexit dominus
Resplendēs, clamat angel9,

¶Accipe de p̄dicto versu. Christus erat victor (solutis iā gemitib9: & inferni dolorib9 angel9 resplēdēs).i. valde nitēs (clamat) dicens mulieribus. Ite dicite discipulis eius et Petro: quia surrexit dominus.

Tristes erant apostoli
De nece sui domini:
Quē pœna mortis crudeli
Serui damnarant impij,

¶Ita dixerunt angeli mulieribus: (quia apostoli erāt tristes de nece).i. de morte (sui dn̄i) quē dn̄m) serui impij).i. Iudęi (dānarant) id est dānauerant: crudeli pœna mortis.

Sermone blando angelus
Prædixit mulieribus,
In Galilæam dominus,
Videndus est, quantocyus,

¶Et quia ap̄l'i erant tristes de nece sui dn̄i: iō (āgel9 p̄dixit mulierib9 blādo sermōe: dn̄s vidēd9 ē i galilęa).s. a vobis (quātocyus).i. subito.

Illæ dum pergunt concitæ,
Apostolis hoc dicere,
Videntes eum viuere,
Osculantur pedes domini,

¶Illę mulieres dū pergūt cōcitę).i. solicitę, dicere hoc apostolis (vidētes eum viuere).i. christū (osculant̄ pedes domini).i. locum vbi perforauerant eum perfidi Iudæi.

¶Quo agnito).i.quo audito:quia surrexit dñs(discipuli).i.apłi(pergũt ppe).i.festinãter:in Galileã (videre faciẽ dñi)desideratã s.ab eis.
¶Sol nitet).i.splẽdet(radio).s.suo (mũdo).s.claro (paschali gaudio) quia hoc tempore resurrexit(cum) .i.quãdo(apostoli cernũt iam christum visu corporeo.
¶Dicimus:ꝙ tũc apparuit discipulis:sed quidã illorũ.s. Thomas, cũ abesset in apparitione narrãtibus aliis nõ credidit. Vnde dñs ostẽdit ei sua vulnera:& ait. Noli esse incredulus:sed fidelis. Et nota:ꝙ quatuor de causis cicatrices vulnerum ostẽdit dñs.s. vt esset signũ victoriæ:vt deinceps de resurrectiõe nõ dubitarẽt:& nõ crederẽt eum phãtasticum corpus accepisse,aut vt esset ad patrem intercessor. Cõstructio. Ostensa vulnera).i. ostensis vulneribus(sibi).s.apostolis(in fulgida carne christi)illi apostoli(fatenť).i.prædicant(voce publica).i.manifesta dominum resurrexisse.
¶O christe clemẽtissime rex tu possíde)idest guberna (corda nostra) .i.mentes simul cũ corporibus (vt reddamus).i.persoluamus ad honorem tuum: omni tempore laudes tibi debitas.

Quo agnito discipuli
In Galileam propere
Pergunt, videre faciem
Desideratam domini:

Claro paschali gaudio
Sol mundo nitet radio:
Cum christum iam apostoli
Visu cernunt corporeo.

Ostensa sibi vulnera
In christi carne fulgida
Resurrexisse dominum
Voce fatentur publica.

Rex christe clementissime
Tu corda nostra posside:
Vt tibi laudes debitas
Reddamus omni tempore.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in tempore paschalis resurrectionis. dicit quod Christus est nostrum verum pascha:facitꝗ memoriã passionis atꝗ resurrectionis eius. cantitur in vesperis.

¶Materia huius hymni est: ꝙ nos inuitat autor ad cœnã agni illius:q tollit pctã mũdi.s.ad accipiẽdũ corpus & sanguinẽ dñi: de quo dictũ est. Qui sumit corp9 chri indigne: iudicium sibi manducat & bibit. Qui vero digne,habet vitam æternã. Nos vero positi ad cœnã prouidi agni).i.ad accipiendũ corpus & sanguinẽ dñi: vel ad vltimũ præceptũ christi:quia sicut post cœnã nullũ restat prãdiũ,ita post nouũ testamentũ nullũ restat præceptum. Ad cœnam agni puidi).i.ad prandium veri & sapientis agni(& candidi stolis albis).i.cum virtutibus (canamus principi christo)idest laudemus eum de resurrectione (post transitum maris rubri).i.post baptismum:vel post gloriam resurrectionis,

AD cœnam agni prouidi
Et stolis albis candidi,
Post transitum maris rubri
Christo canamus principi.

ruber: .a.3.

Cuius corpus sanctissimum
In ara crucis torridum,
Cruore eius roseo
Gustando viuimus deo.

Protecti paschæ vespere
A deuastante angelo
Erepti de durissimo
Pharaonis imperio.

Iam pascha nrm christus est,
Qui immolatus agnus est,
Synceritatis azyma
Caro eius oblata est,

¶ Sanctissimũ corp9 cuius).s. christi(torridum).i. crematum, quia passum in ara crucis (gustando).i. suscipiendo(eius roseo cruore viuimus deo)idest diuine.
¶ Dico, q viuimus deo (ptecti).i. defensi vł seruati(vespe paschæ).i. in vltima ętate vł mysterio resurrectionis chri: qđ nocte paschæ factũ est(ab angelo deuastãte).i. per cutiẽte primogenita ęgypti (erepti).i.liberati (de durissimo imperio Pharaonis)idest diaboli.
¶ Cõstrue(chrs est iã nrm pascha).i.trãsit9de vitijs ad ṽtutes(qui).s. chrs(est agn9).i.patiẽs immolatus p oĩb9 nobis. Vel sic: qa chrs ĩmolat9 p nobis(est agn9 synceritatis).i.puritatis(caro ei9 oblata).i.sacrificata ẽ(azima).i.sine fermẽto vł sine amaritudine. Azima dr ab a qđ ẽ sine: & zima qđ ẽ fermẽtũ vł amar(in azima) quasi sine amaritudine,

O vere digna hostia,
Per quã fracta sunt tartara:
Redempta plebs captiuata
Redit ad vitæ præmia.

Cum surgit christus tumulo:
Victor redit de barathro,
Tyrannum trudẽs vinculo,
Et reserans paradisum.

¶ O vere digna hostia).i.sacra (per quẽ).s.chrm: tartara sunt fracta)& p quẽ plebs captiuata).i.aĩę sctõrũ in inferno detẽtę, sunt redẽptę, et p quẽ pmia vitę æternę sunt reddita, plebs dico captiuata(redit).i.reuertitur(ad pmia vitæ)supple æternę.
¶ Cum).i.qñ(christ9 surgit tumulo).i.de seplchro(victor redit de barathro).i.de fouea inferni(trudẽs).i.claudẽs(tyrãnũ).i.diabolũ(vinculo).i.cũ ptãte sua ligãs eũ (& reserãs paradisum).s.fidelib9 tuis, qa in mĩa hoc fecisti, ideo rogamus te.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in re diuina ascensionis dominicę. Commemorata Christi Ascensione: & regno illi a patre tradito, petit beneficium in die iudicij.

Aeterne rex altissime
Redemptor & fidelium,
Quo mors soluta deperit,
Datur triumphus gratiæ.

¶ O ęternę rex altissime et redẽptor fideliũ(quo).i.p quẽ(mors soluta depit).i destructa extitit vel perijt (vł mors).i.descẽsus ad inferna: qa sctĩ illuc modo nõ descẽdũt: vt ante passionẽ chri(triũphus).i.victoria gratiæ datur iã glificatis in aĩa & corpe, glificandis in resurrectiõe.

Scandens tribunal dexteræ
Patris potestas omnium,
Collata Iesu cœlitus:
Quæ non erat humanitus.

¶Tu es scādens).i.ascendens (tribunal).i.sedē(dexterę p̄ris).i.ad ęqualitatē p̄ris (potestas oīm rerum est collata).i.attributa(Iesu).s. Chr̄o & hoc.s.(cælit9).i.diuinit9 possumus dicere: ꝙ sol9 est ad dexteram patris. Cæteri ordines sanctorū ad sinistram respectu claritatis filij(quæ potestas non erat ei collata humanitus).i.q̄diu:vel q̄n erat in mūdo.

Vt trina rerum machina
Cælestium, terrestium,
Et infernorum condita,
Flectat genu iam subdita.

¶Dico, ꝙ potestas datur diuinitus christo:q̄ nō erat humanitus(vt trina rerum machina).s. cælestiū terrestriū & infernorū(condita)scilicet a te(flectāt genu iam subdita)idest flectentes genua cælestes terreni & infernales(sunt subdita).i.humiliata tibi ad honorem tui.

Tremunt videntes angeli
Versa vice mortalium:
Culpat caro: purgat caro:
Regnat deus dei caro.

¶Angeli vidētes:humanā formā:vł naturā tremūt).i.mirant̄.s. quia videbāt humanā naturā ꝑ ip̄m chr̄m ad dexterā p̄ris collocatā & exaltatā:et hoc vice uersa mortaliū:tremebāt & mirabant̄. Et nota ꝙ ante natiuitatē christi angeli ab hoībus se adorari patiebant̄,sed nō postea, sicut legim9 de Ioāne:qui cū vellet angelū adorare, inq̄t āgel9 Ioāni. Noli me adorare:seru9 tu9 eñ sum:et fratrū tuoꝝ(caro Adæ culpat).s.nos ꝑ Adā in pc̄tm̄ cadim9(caro chr̄i purgat nos).i.ꝑ chr̄m de vitijs ad ꝟtutes surgim9(caro dei & deus regnat) quia christus deus est homo.

Tu esto nostrum gaudium
Manens olympo præditū:
Mundi regis qui fabricam
Mundana vincens gaudia.

¶O christe tu est onr̄m gaudiū:manēs ꝑditū).i.nobis paratū honoratum vł sublimatum(olympo).i.in cælo:tu(qui regis).i. gubernas fabricā mundi(vincēs mundana gaudia).i.amor tuus excellit oēs delectationes mundi.

Hinc te precantes, quęsumus,
Ignosce culpis omnibus:
Et corda sursum subleua
Ad te superna gratia.

¶Quasi diceret: superexcellit gaudia mūdi:& hīc nos ꝑcātes q̄sum9) .i.depræcamur te(ignosce culpis oīb9).i.dimitte nob̄ pctā nr̄a(& subleua(.i.sursum leua)corda nr̄a ad te sup̄na gratia).i.ꝑ summa mīa.

Vt cum rubente cœperis
Clarere nube iudicis,
Pœnas repellas debitas:
Reddas coronas perditas.

¶Nos q̄sum9 te: vt(cum).i. q̄n)nube iudicis).i.christi(cœpis clarere) .i.fulgere(nube iudicis rubente).i. clarescēte.i.teipso iudice aduenīete (nobis repellas pœnas debitas).s.ꝑ Adā(& reddas).i.tribuas ꝑ gratiam:coronas perditas:& culpam inuētam & collatam secundum meritum per gratiam:quia non necessitate

cogente: sed volente & gratis a morte liberauit & saluauit nos.

Gloria tibi domine,
Qui scandis supra sydera
Cum patre & sancto spiritu
In sempiterna sęcl'a, Amen,

¶O domine Iesu Christe: qui scandis supra sydera) .i. super omnes cælos (gloria) idest laus & honor sit tibi cum patre & spiritu sancto in sempiterna sæcula amen: idest sine fine.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in festo Ascensionis dominicæ. Agit christo gratias, ꝙ pro nobis passus mortem, nos a morte liberauit.

IEsu nostra redemptio;
Amor, & desiderium,
Deus creator omnium,
Homo in fine temporum;

¶O Iesu nostra redemptio: tu dico amor & desideriũ nr̄m) .i. amor desiderabilis (de9 creator oĩm) qui es in fine tẽporũ factus homo. Vnde de9 & homo: & hoc i vltima ętate.

Quæ te vicit clementia,
Vt ferres nostra crimina,
Crudelem mortem patiens,
Vt nos a morte tolleres;

¶Quæ) .i. quãta (clemẽtia) .i. pietas (vicit) .i. cõpulit te (vt ferres) .i. vt portares vl' deleres (nostra crimina) .i. pctã (patiẽs crudelẽ mortẽ) .s. crucis pro peccatis nostris: & quare (vt tolleres) idest liberares nos (a morte) idest a diabolo.

Inferni claustra penetrans,
Tuos captiuos redimens
Victor triumpho nobili
Ad dexteram pr̄is residens,

¶Tu penetrãs) .i. frangens claustra inferni (redimens) .s. sanguine tuo (capituos) qui tenebant iuste in inferno (residẽs ad dexteram patris) manens (victor (triũpho nobili) .i. mirabili victoria.

Ipsa te cogat pietas,
Vt mala nostra superes
Parcendo: & voti compotes
Nos tuo vultu saties,

¶Ipsa pietas) quæ coegit te, vt subires mortẽ crucis (eogat) .i. impellat te (vt superes nostra mala) .i. dimittas nobis debita nr̄a (& saties) .i. impleas & frui facias (nos compotes nostri voti) .i. desiderij (tuo vultu) .i. tua præsentia.

Tu esto nostrum gaudium:
Qui es futurus premium:
Sit nostra gloria
Per cuncta semp sćl'a. Amẽ.

¶Et tu qui es futur9 nostrum præmium : esto nostrũ gaudium) .i. in p̄senti & in futuro (& nostra gl'ia) .i. laus (sit in te semp) .i. in omni tpe per cuncta sæcula. Amen.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo Pentecostes, hoc est quinquagesimæ, Spiritum sanctum implorans petit, vt illius amore nos inflammet, & in dei gratia confirmet,

¶Materia hui9 hymni est spūsscīs: quem pr̄ ꝓmiserat: qñ dixit Iohelí. Effundā dē spū meo sup oēm carnē. Fili9 ꝓmisit: qñ dixit. Si assumpt9 fuero in cœlū: mittam vobis paracletum: & apl'is simul orantibus in hora tertia mund9 tonuit, & subito spūsscūs: & apl'i inflāmati spū scō diuersis loqbant linguis magnalia dei. Intentio est rogare deum: vt purget pectora nr̄a superno splēdore: & illuminet grā spūsscī: & expellat a nobis visibiles & inuisibiles hostes: vt habeam9 vitā permanētē cū ipo.

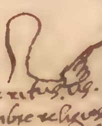
Veni creator spiritus,
Mentes tuorum visita,
Imple superna gratia,
Quæ tu creasti pectora.

¶O creator sancte spiritus dei veni) & visita mentes tuorum fideliū & veniēdo (imple pectora) superna gratia, quæ tu creasti).i. fecisti.

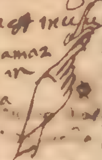
¶Qui paraclet9).i. cōsolator (diceris donum dei altissimi) & diceris (fōs viu9) de quo nō cōicat alienus, vel fons viuus aq̄ salietis in vitam ęternā: & diceris (ignis) quia corda hominū ad dilectionē dei et proximi accendis (& vitia).i. peccata cōsumis: & diceris (charitas) quia facis diligere deum & proximū, & diceris (spiritalis vnctio) quia de spiritus vnctione .i. de spiritu sancto vngis corda hominum: vt humilientur in baptismo.

Qui paracletus diceris,
Donum dei altissimi,
Fons viuus: ignis: charitas,
Et spiritalis vnctio.

¶Tu septiformis grē).i. donis grę .i. ꝓpter septiformē grām. Septem eñi sunt dona spūsscī. Spūs sapientiæ & intellect9. Spūs cōsilij & fortitudinis. Spūs scientiæ & pietatis & amoris (Tu es digitus).i. potentia dextræ dei: quia sicut modi digitorum varij sunt: ita varia sunt dona spūscti, et tu es ꝓmissio patris (ditans).i. faciens diuites (guttura) vel pectora (sermone rite).i. recte: vl' tu es ditās pectora (ꝓmisso).i. ex ꝓmisso.

Tu septiformis [illegible], munere
Dextrę dei tu digitus,
Tu rite promissū patris,
Sermone ditans guttura,

¶Et tu: qui operaris oia: accēde lumē sensib9).i. mētib9 nr̄is: & (infūde cordib9 nr̄is amorē).i. dilectiōē dei (firmās īfirma).i. debilia nr̄i corporis (ꝑpetim).i. pēniter vl' ꝑpetue (v̄tute).i. mirabil'r cum v̄tute ꝑpetua: & semꝑ nos (firmās).i. ꝓtegēs.

Accende lumen sensibus,
Infunde amorem cordibus,
Infirma nostri corporis
Virtute firmans perpetim,

¶Repellas hostē longius) idest remoueas eum ꝓcul a nobis (& dones pacem ꝓtinus).i. cito (vitemus omne noxium).i. peccatum (sic te pręuio).i. ductore.

Hostem repellas longius:
Pacemq; dones protinus:
Ductore sic te præuio
Vitemus omne noxium.

¶Da o sancte spūs: vt per te sciam9 patrē: atq; noscamus filium: & credamus te vtriusq; spiritum) idest procedentem a patre & filio omni tempore. Amen.

Per te sciamus da patrem:
Noscamus atq; filium,
Te vtriusq; spiritum
Credamus omni tempore.

Gloria patri Domino
Natoq;, qui a mortuis
Surrexit, ac paraclito
In sclo[illegible] sclā Amen.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo Pentecostes: quo spiritus sanctus missus est ad discipulos Christi: narratq́ꝫ, quæ in eius missione facta sunt.

Iam christ9 astra ascẽderat,
[illegible] vnde venerat,
Promissũ patris munera
Sanctum daturus spiritum.

¶Materia hui9 hymni est eadem, q̃ in p̃missa. Spũsſctũs cõsolator vel aduocat9 dr̃: quia cõsolat̃ nos cũ sumus in pctis: trahẽdo nos ad cæleste patriã. Ipse spũssanct9 cum splẽdore feruenti apparuit discipulis suis: & quia sermo igneus futur9 erat, ideo in ignea lingua eis apparuit: quia fecit eos ardentes in dilectione Dei & proximi & perito sermone affluentes. Construe (Christus ascenderat iam) secũdum humanitatem (astra). i. cælos, Christus dico (regressus). i. reuersus vnde venerat (daturus apostolis munera promissa patris). i. spiritum sanctum.

Solennis vrgebat dies,
Quo mystico septemplici
Orbis volutus septies
Signat beata tempora.

(Solennis). i. festiualis dies (vrgebat). i. festinabat: vel imminebat septies septẽ: q̃ sunt quadraginta & nouem: & vno addito quinquaginta, per septem intelligimus temporalia. i. corporalia: per quæ septẽ totum tempus vitæ nr̃æ voluit̃: in quo debemus liberari a pctis, vt p̃uenia mus ad illam beatitudinẽ: q̃ intelligit̃ per quadraginta dies: in quibus ieiunare debemus: vt peruenire possimus ad diem sabbati. i. ad requiem (quo die mystico). i. figurato (septemplici). i. per figuram septemplicẽ (orbis). i. septima (volutus septies). i. per quadraginta & nouem dies (signat beata tempora). s. futura, idest æternam requiem.

Dum hora cunctis tertia
Repente mundus intonat,
Orantibus apostolis
Deum venisse nunciat.

¶Et quia christus ascenderat: dum hora tertia videbat̃ esse (cunctis): i. omnibus apl'is (mundus intonat repẽte). i. subito: & ille sonus vel mũdus nunciat Deũ venisse (orantib9 apostolis) idest simul in vnũ locũ cõgregatis: & orantibus & expectantibus promissionem domini sui. s. christi: cum ipse de illa p̃missione eis ante ascensionẽ suam locutus fuisset, dicens. Vado & venio ad vos & mittam vobis paracletum: i. cõsolatorẽ, qui docebit vos oẽm veritatẽ, & ita facti p̃fectiores in oĩ sciẽtia erat: q̃a diuersa gñ̃a linguarũ loquebant̃: & p̃dicabãt magnalia Dei.

De patris ergo lumine
Decorus ignis almus est:
Qui fida christi pectora
Calore verbi compleat.

¶Et q̃m quidem pater misit sp̃m: ergo (ignis). i. spũs (decorus). i. pulcher, est almus de lumine patris (q) . s. spũs (cõpleuit). s. vt haberẽt sciẽtiam loq̃ndi (pectora). s. apl'orum vel hoĩm (fida). i. fidelia Christi, & hoc (calore). i. ardore (verbi). i. filij.

¶Viscera apostolorũ impleta).i. satiata (gaudẽt) quia fecit eos loquẽtes:& etiã ardẽtes ĩ amore, et (afflata).i. inflãmata spũ sctõ (intonãt diuersas voces).i. loquunt̃ idiomata oĩm linguarũ:& (fatent̃ (vel fantur (magnalia Dei).i. mirabilia Dei.i. prædicant nomen christi.

Impleta gaudent viscera
Afflata sancto spiritu:
Voces diuersas intonant,
Fantur dei magnalia.

¶Ex omni gẽte).i. ex oĩb9 gentib9 (cogniti) sunt apostoli.s. a græcis: latinis: barbaris (cunctisq; admirãtibus).s. apostoli (loquunt̃ linguis omnibus) quæ sunt. lxxij.

Ex omni gente cogniti
Græcis: latinis: barbaris,
Cunctisq; admirantibus
Linguis loquuntur oĩbus.

¶Cum apl'i ita loq̃bant̃: oẽs admirabant̃ sic loq̃ntes: credẽtes deũ in eis esse, sed (iudæa) increpat eos.i. plebs iudæorũ (incredula).i. infidelis, illa dico (vesana).i. insana (toruo spũ).i. superbo (cõcrepat alumnos).i. discipl'os chr'i (ructare crapl'a musti).i. affirmat eos vino ĩebriari.

Iudæa tunc incredula,
Vesana toruo spiritu,
Ructare musti crapulã,
Alumnos christi cõcrepat.

¶Aestimabant iudæi, q᷑ pre nimio potu musti) i. p ebrietatẽ apl'i talit̃ loq̃bant̃, sed (petr9 occurrit signis) i. miracl'is & ṽtutib9 (docet).i. pbat pfidos Iudæos (pfari).i. loq falsa (Iohelis pphetæ testimonio) pphetauit enĩ Iohel sic. Effundã de spũ meo super oẽm carnẽ, & pphetabunt filij vestri & filiæ vestræ.

Sed signis & virtutibus
Occurrit, & docet Petrus
Falsa profari perfidos
[illegible]

¶Laus sit prĩ cũ filio, simul & sctõ paracleto).i. spũ scõ (et fili9 mittat nobis) oĩb9 fidelib9 (charisma).i. donum spũsscti, vel grãm spũssancti.

[illegible] Amẽ.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo Pentecostes sicut & superiores hymni. Narrat quid ex hac missione consolatoris spiritus euenerit. Petitq; illius dona nobis infundi.

¶Materia hui9 hymni est spũsscts quẽ pr̃ & fili9 pmiserũt. Iohele dicẽte. Effundã de spũ meo sup oẽm carnẽ:& pphetabũt filij vr̃i & filiæ vr̃æ, & fillius dicit. Si assumpt9 fuero a vobis in cælũ: mittã vobis paracletũ. Et apl'is orantib9 mund9 intonat:& venit spũssctũs in specie

Beata nobis gaudia
Anni reduxit orbita,
Cum spiritus paraclitus
Effulsit in discipulos,

ignis:quo apl'i inflammati loqbant magnalia dei varijs linguis. Queritur hic, vtrū fili9 sit a p̄re nō fact9 sed genit9. & p̄iacēti materia dico ex substantia p̄ris:& nō ex aliquo:sed ex p̄re. Sil'r dico de ꝓcessiōe sp̄ūsc̄ti: q̄a fit ex patre & filio:& de substantia vtriusq; coequalis eis, & nō ex aliquo fact9:nec ex nihilo. Cōstrue(orbita).i.reuolutio anni reduxit nobis btā gaudia(cū sp̄ūs paraclet9 effulsit).i.resplenduit in discipulos.

Ignis vibrante lumine
Linguæ figuram detulit:
Verbis vt essent proflui,
Et charitate feruidi,

¶Cōstrue(ignis).i.sp̄ūsc̄tēs cū splēdore feruente apparuit discipulis: q̄a sermo eorum futur9 igne9 erat, & ideo in lingua & igne apparuit: q̄a fecit eos ardētes in dilectiōe dei & ꝓximi:& pariter sermōe affluētes,qđ dicit hic(ignis).i.sp̄ūsc̄tūs (detulit figuram linguæ vibrante).i.feruente(lumine suo).i.splendore: vt illi apostoli & discipuli essent(proflui).i.facundi & loquentes (verbis).i.varijs linguis(& feruidi).i.ardentes & inflammati charitate.

vibra vt ... idem q̄ tremo. ... profluo ... liquido

Linguis loquuntur omnium,
Turbæ pauent gentilium,
Musto madere deputant,
Quos spiritus repleuerat.

¶Illi apl'i loquunt linguis oīm, & ideo turbæ gentilium pauet).i.mirant.& turbæ ille(deputant).i. valde putāt(madere).i.abūdare (musto).i.vino illos,quos sp̄ūsanctus suo splendore repleuerat.

madefacio ... madeo ...

Patrata sunt hæc mystice
Paschæ peracto tempore
Sacro dierum numero:
Quo lege fit remissio.

¶Cum filij Israel quadraginta & nouem annis per desertū errassent: in quinquagesimo anno iuxta mōtem Sinai cum fulgore et tonitruo legem acceperunt. Itē in lege Moysi filij Israel emebant seruos & ancillas & agros: & possidebant quadraginta & nouem annos:in quinquagesimo anno oēs liberabant,inde dicit ann9 iubilæus .i.remissionis: & significat octauā diē resurrectiōis,in qua oēs liberati erāt a seruitute diaboli:& hoc est(mystice).i.figuratiue (sunt patrata) .i.cōpleta(peracto).i.cōpleto (tēpore sacro paschæ numero dierū).i.quinquagenario (quo numero,fit remissio in lege).s.Moysi:vel mystica.i.figuratiua.

patro ... o engendrar

Te nunc deus pijssime
Vultu præcamur cernuo,
Illapsa nobis cœlitus
* Largire dona spiritus. *

¶O pijssime Deus p̄camur te (nūc) idest in præsenti (vultu cernuo) idest prono (largire dona spiritus.s. sancti(illapsa nobis cælitus).i. diuinitus infusa.

¶Carmen est, quale illud Lustra sex quī iam peracta:sed cacometrum. Canitur in festo Eucharistiæ; idest bonæ gratiæ; hoc est corporis Christi. Narrat quemadmodum hoc sacramentum in cœna institutum est a Christo. auctor est S. Tho. aq.

* Dudum sacrata pectora
tua replesti gratia
Dimitte nr̄a crimina
Et da quieta tp̄ora.
v Gloria patri dn̄o,

PAnge lingua glorioſi corporis myſterium:
Sanguinisq́ʒ precioſi, quem/in mundi precium/
Fructus ventris generoſi rex effudit gentium.

¶Materia huius hymni glorioſiſſimi(quia de chriſto infinite gl'ioſo et ſolenniſſimo)eſt quoddã præceptum obſeruãtia dignum, ab eccl'ia mili tanti approbatum & dictum. Vnde diligẽtiſſime huic fides adhibenda: iuxta Aurelij Auguſtini dictũ ĩ epiſtola ad Fundaniũ, Euãgelio nõ cre derẽ: niſi quia eccleſia approbat. Quod quidẽ præceptũ eſt, vt pãgam⁹ & cãtemus corde & lingua euchariſtiæ ſiue corporis chriſti myſteriũ. Pro quo eſt aduertẽdũ: ꝙ differẽtia talis eſt inter iſta tria vocabula ibi reperta. ſ. myſteriũ, ſacrificiũ, & ſacramentũ. Nã primo myſterium dici tur ſacrum ſecretum, vel ſacrum abſconditũ. Et ratio eſt ex ſua deriuati tione ſumpta: quia dicĩ a myſtis: vel myſticẽ græce: quod idẽ eſt quod ſecretũ latine. Sacrificiũ vero generaliter nõ proprie ſecundũ Iſidorum eſt victima: & quæcunq́ʒ in ara cremãtur & ponunĩ: & ſic ſumiĩ pro ob latiõibus, quas antiqui faciebãt. ſ. vitulorũ & hircorũ &c. Sacramentũ tñ intelligiĩ ſic, idẽ eſt, ꝙ ſacræ rei ſignũ: quãtum ad ætymologiã voca buli, vel ſacramentũ eſt rẽ ſacratã continẽs : nã aliud cerniĩ : aliud intelli gitur. Et diciĩ a ſacer ſacramentũ. i quod idẽ eſt, ꝙ pignus ſponſionis, ſi cut iuſiurandũ datur alicui: vt ſit fideiuſſor. Quapropter tantũ ergo ſa ramentũ. ſ. euchariſtiæ: de quo hymnus cãtat, eſt datus nobis in pignus beatitudinis & promiſſit aduẽtus ad iudiciũ. Nam promiſit chriſt⁹, ꝙ habet alias oues ducere ad vnũ ouile: & erit vn⁹ paſtor, ſecundũ Matth. Et in alio loco: Veniet filius hoĩs in nubibus cæli &c. Et etiã in alio loco quaſi pollicẽdo dixit. Eſtote parati: quia, qua hora nõ putatis, filius ho minis veniet: ſicut iam antea iuſiurandũ fecerat, & cõpleuit ad Abraã te ſtante Zacharia, Iuſiurandũ quod iurauit ad Abraã patrẽ noſtrũ, datu rum ſe nobis: quod de facto completũ reuera accepimus in die natiuita tis. Quod quidẽ ſacramentũ & myſteriũ & mirabile a ſæculis non au ditum inſtituit in die paraſceue exiſtẽs ille rex mãſuetus: cũ diſcipuliſq́ʒ facto ſermone cõſolatiuo ex vno latere: & ex altero multæ amaritudi nes: quia dixerat: nocte hac ſcandalũ propter me patiemini. Circa quod poteſt eſſe vnũ dubiũ: quare magis inſtitutũ eſt tali die a chriſto iſtud ſacramentũ: & nõ in alio tẽpore: cum ratio dubij põt eſſe iſta. Prima diſ poſitio ſecundũ philoſophos debet præcedere formã, quia in ſecũdo de anima, & ſeptimo metaphiſice: Actus actiuorũ ſunt in patiẽte diſpoſi to Sed baptiſmus eſt diſpoſitio ad hoc ſacramentũ: ergo baptiſmus eſt prior. Vltra: cũ baptiſmus fuit inſtitut⁹ poſt paſſionẽ, ergo ſacramẽtũ altaris debuiſſet inſtitui poſt paſſionẽ. Reſpõdeo ꝙ hoc ſacramentũ to ta eccleſię curia ducẽte in hac die inſtitui debuit: & nõ añ nec poſt, quã plurimis(& præſertim quatuor) rationibus arcta et mota. Prima eſt ra tione huius ſacramẽti neceſſarie aſſignatiõis Nã neceſſitas, qua aſſigna tur, quare hoc ſacramentũ inſtitui debuit: eſt ſignũ: quia ad perfectionẽ noſtrã exigebat: vt. ſ. caput noſtrũ chriſtus realiter corpori cõiungeretur ſed toto tẽpore præcedẽti chriſtus ſub propria ſpecie nobiſcũ conſtitu tus eſt: ergo non oportuit ante hoc ſacramentũ inſtitui: ſed tũc in illo tẽ pore qñ corpus aſſumptũ oblaturus erat Euſebio atteſtante. Secunda

paraſceue eſt dici poteſt præparatio. Vnde dies quo dñs noſter Iesus Christus pro hu mani generis salute cru ci affixus fuit paraſce ue dicitur quoniam Iu dei sibi necessaria præ parabant, ut pasche di es absque operatione ali qua [illegible]. [illegible] paraſceue pro die ve neris [illegible] Anacletus. [illegible] sacris pro veneris die [illegible]

ratio est ratione legalis figurationis. Nam Christus quamdiu fuit in mūdo cōuersatus, figuras legis obseruare voluit: factus sub lege: vt eos q sub lege erāt, redimeret a pcō scdm apl'm. Sed veniēte xitate cessat figura: et vmbra veniēte luce. ergo chrō recedēte p mortē: qñ figuræ legis terminādę erāt: debuit institui. Tertia ratio est rōne representionis. Nam hoc sacramentū est represētās terminū dñicæ pasśiōis, ergo cōgruum erat ineunte iam passiōe institui. Quarta ratio, rōne fortioris impressionis: quia q vltimo fiunt, magis memoriæ imprimunt, & cōmendant, ergo vltimo post cœnā institui debuit discipulis chrō recessuro. Et hęc ratio tangit in decretis, de cōsecra. dist. ij. ca. Liqdo, vbi dr, q in memoria et in expressiōe passiōis chri est institutum. Restat dicere & respōdere ad rationē factā: quia nō est necessariū eundē esse ordinē institutiōis sacramētorū: & perceptiōis, et causa est, quia ad finē (qui nobis pstituit) vltimo peruenimus. Ideo eucharistia quoddāmodo est finis baptismi: quia per baptismū aliud cōsecrat ad eucharistię perceptionē, sicut per ordinē ad eius perceptionē. Hoc peracto redeamus vñ digressi sumus: q si illi tres pueri a camino ignis liberati: in laudē dei quoddā cāticū cecinere. s. Bñdicite oīa opera dñi dño. et Zacharias ppheta alid' cāticū, et iust9 Simeō alid' cāticū & hymnū nō parua iucunditate cecinit: ob hoc q verū redēptorē Iesum in vlnis suis tenuit: hinc de cętero fact9 est vidēs et gaudēs, ita dixit. Nunc dimittis seruū tuū dñe. Et eccl'ia talia supradicta cantat, et pcipit canere: Quāto magis istd' sacramētū sacramētorū quātū xbis possum9 exprimam9 canēdo & iubilādo: per qd' non modo tres pueri: immo infiniti hoīes ab inferni igne liberant. Qd' etiā nō solū vnū illuminauit: immo totū mūdū, qd' nō solū in brachijs illū eundē Iesum recipimus: sed in pectorib9 tanq in tabernaculo suo nobiscū cœnās & cōgaudens. Et illd' de quo psalmista Dauid in persona dei mādat, q cātemus psal. xcv. Cātate dño cāticū nouū: cātate dño oīs terra. Cātate dño et bñdicite noī ei9: annūtiate de die in diē salutare eius. i. chrm cōtentū in hoc scrō. Nā istud est nouū in tpe: qa ante in nulla lege erat, nec naturæ, nec scripturę. Nouū i excellentia: quia nullū antea nec post excellēti9. Nouū in cōsecratiōe: quia nusq xbis silibus aliqd' sacramētū fuit cōsecratū, nec veteris nec nouę legis. Nouū in assumptiōe: qa i alijs qd' sumit: masticat: frangit: decoquit: digerit, Ibi semper assumptū realiter itegre: & absq vlla mutatiōe augmēti: nec detrimēti. Quaobrē eccl'ia militās & absq vlla ruga pper tm sacramentū saluberrimū oībus primatū publice letāter xbis i cęlū eleuatis nō parua harmonia cantat, & pcipit canere iuxta dictū spōsi. s. chri. Exēplū do vob, vt quēadmodū ego facio, q sic faciatis: vt patet in expositiōe lræ. Ad quā veniamus: sic dicēdo. (O lingua). s. militiæ chrianę: nō pfidiæ iudæorū: nō porci Mahometi: suorūq cōplicū (pange). i. cane: vl' tanq tuba exalta vocē laudando, & quid dr? (mysterium). i. diuinum secretum: vl' diuinum abscōditum ex eo, quia aliud cernit, aliud credit vel intelligit (gloriosi corporis). s. Iesu christi iam gl'iosi & immortalis & impassibilis. Et pāge mysteriū supple (sanguinisq preciosi) quia lauit nos in sanguine suo, quē. s. sanguinem preciosum (ille rex gentiū). i. gentiliū & oīm gentiū, quia eum Iudæi abdicarunt & negarunt esse regē: quē Pilatus gentilis persona oīm gentiliū cognouit esse regē Iudæorū, dicens. Regē vestrū crucifigā? (effudit). i.

sparsit pro peccatoribus, & peccato primi parentis (in mundi precium) .i. in satisfactionem pro mundo: qui cum sit finitus, infinitum non valebat soluere. Rex dico supple (fructus ventris generosi) .i. filius intemeratæ virginis Mariæ, & pōt intelligi vna figura grāmaticalis, secundū quā permittitur poni pars pro toto: vel etiā (fructus ventris generosi) .i. proles illius: quæ ex vtraq; parte essentiali .s. corporis & animę, ex prosapia regia est procedens. Nam Matthæi .i. Filius Dauid, qui rex excellens in veteri testamento fertur, & hoc secundum carnem, & cum parentesi debet legi, vt patet intuenti.

Nobis datus, nobis natus, ex intacta virgine:
Et in mundo conuersatus sparso verbo semine: al. verbi hisp. palabra de dios
Sui moras incolatus miro clausit ordine.

¶ Et iste namq; rex nobis datus est) supple a deo patre (nobis natus) .i. propter nos: nō propter āgelos: vt nos redimeret & liberaret a pctō: et nos glorificaret, & hoc (ex intacta virgine) .s. nō corrupta: non solū corpore, verū etiā mente & aīo: quia voto se deo obtulit spōsam (& in mūdo cōuersatus) .i. in terra sctā: qui mediū mundi dr: cū doctoribus legis disputauit: & cū aliis dū pdicabat: & miracla innumerabilia faciebat: vt compleret, qd dixit Abbacuc. Et in terris visus est: & cū hoibus cōuersatus est. & etiā cōuersatus est in mūdo (sparso verbi semine) .i. mediāte semine diffuso verbi diuini. dum pdicabat per partes illas, iuxta illud. Semē est verbū Dei: quia inde nascitur fructus gratiæ per cōuersiōnē ab eo: fructus saluationis per verā obseruantiā & custodiā illius verbi diuini, iuxta illud. Beati qui audiūt verbū dei, & custodiūt illd, & sequit. (Sui moras incolatus) .i. tarditates & dilatiōes (sui incolatus) .i. exilij a sua patria, vnde exiuit: & peregrinatiōes per triginta & tres annos (clausit) .i. cōclusit, cōpleuit, & perfecit (miro ordine) .i. nouo, ideo miro quia nouo. Nā p prius voluit ministrare, q̄ ministrari, prius voluit facere, q̄ docere, et de post docere operādo, & voluit p prius miracula facere: vt ostēderet se verū deū: qd nō docuit vsq; ad ætatem triginta annorum. Voluit pati: vt nos patiamur propter ipm. vt pote oēs voluit derisiones p prius pati: vt nos quascūq; illatas cōtumelias sine murmuratione pateremur. Voluit pro nobis mori: vt nos propter ipm parati simus mori. Vltimate anteq̄ illā immanissimā mortem suscepit: disposuit medicamē sufficientissimū ad surgendū ab infirmitate ad sanitatē, & a morte pcti ad vitam animæ, vt nō oporteret iterū crucifigi, vt rursus a pctō liberarent hoīes. Quibus dispositis: pie misericorditer ordinatis finiuit peregrinationē ad patrem, vnde exiuit per temporalem generationem reuertendo: cum quo quidem semper est idem, quantum ad diuinitatem.

incolo .is. morar en lugar incolatus .us. yr (?) la morada en luga & hic summit pro exilio in gto claudo .is. cerrar

In supremæ nocte cœnæ recumbens cum fratribus,
Obseruata lege plene cibis in legalibus, legalis .e. cosa leal de buena ley
por Cibum turbæ duodenæ se dat suis manibus,

¶ Et sequitur: deuote Christiane cupis scire, quo in tempore ordinauit

tãtam medicinã:tñ subsidiũ ꝓ his,qui in lucta dęmonũ cadũt: hoc fuit, qñ ille summ9 rex regũ & dñs dominantiũ fuit(recũbẽs).i.sedẽs(cũ fratrib9).i.discipulis suis:qui iam nõ serui:sed amici & fratres erant: quia ab vno eodẽ dño p creationẽ:quia sub vno iugo amoris:quia sub mortalitate tũc vna oẽs erãt,& hoc supple(in nocte).s.illa diei Iouis (supremæ cœnæ).i.vltimæ in corpore mortali supple,&(obseruata lege plene &c).i.postꝗ̃ legẽ Moysi perfecte & cõplete obseruauit,(quia comedit agnũ paschalẽ more legis. Nã nõ ueni soluere legẽ,sed ad implere,vt sępe dixit,taliter ꝙ tũc:& nũc supple(dat se) .i. porrigit corpus suũ (cibũ) .i.in cibũ animæ & angelorũ(turbę duodenæ).i. toti cõgregrtioni duodecim apostolorũ supple,vt augeret̃ gratia & fortitudo:ad resistendum indagationi Iudæorũ:corpus suũ dat supple(suis manib9)nõ medio alicuius ministri.Dãdo ad intelligẽdũ non esse datam & concessam potestatem ministrandi & conficiendi alijs tantum sacramentum.

Verbum caro panem verum verbo carnem efficit:
Fitq́; sanguis Christi merum:& si sensus deficit,
Ad firmandum cor syncerum/sola fides sufficit.

¶Et sequit̃. Nam postꝗ̃ in vltima cœna accepit panẽ in sanctas ac venerabiles manus(verbũ caro).i.homo vel christus(panẽ verũ) quẽ in manus suas suscepit sup.(efficit).i.cõuertit(carnẽ).i.in sui corp9, iuxta illud. Panẽ quẽ ego dabo:caro mea est pro mũdi vita,& hoc.s. (verbo).i. in virtute verborũ.s.Hoc est corp9 meũ(ꝙ)pro &(merũ).i. vinum vitis sup.(fit sanguis christi).i.verbis cõsecratiõis cõuertit̃ in verũ sanguinẽ christi(& si sensus)sup.tactus tãgẽdo:deficit:& sensus visus vidẽdo decipit̃,accidẽtia qualibet tantũ sentiẽs,attamẽ.(ad firmãdum).i.ad saluãdũ cor syncerũ sup.nõ fractũ cõtagiõe infidelitatis, nõ fractũ duricia & pertinacia pctĩ,nõ fractũ malicia Iudæorũ(sola fides sufficit).i.solus assensus volũtatis ab intelligẽtia & sensu auditus procedens,iuxta illud. Fides non habet meritũ:vbi humana ratio præbet experimentum.

Tantum ergo sacramentum veneremur cernui:
Et antiquum documentum nouo cedat ritui:
Præstet fides supplementum sensuum defectui,

¶Et sequit̃. Quod si virtuosus est honorãd9. Ethi.iiij. quãto magis vas oĩm virtutũ,ideo(tñ ergo scr̃m).i.tã maximã rẽ & secratã & ineffabilẽ oĩm virtutũ plenã(veneremur nos cernui).i.humiles & mãsueti cũ reuerentia & genuflexione:& honore latrio tanꝗ̃ ad deũ (& antiquũ documentũ)sup.doctrina legalis de agno paschali(cedat).i.det locũ(nouo ritui).s.nouo gñi cibi, vel doctrina legalis tanꝗ̃ vmbra : figura & quasi imperfectũ(cedat).i.cesset dãdo locũ.(nouo ritui).i.soli figurato & perfectissimo iuxta illud, Quãdo venerit, quod perfectu est.cessabit quod ex parte est.i.sicut aduenientе luce cedit vmbra(præstet fides supplemẽtum)vt rite bene veneremur,quod non videmus &c(fides).i.illa notitia ænigmatica tanꝗ̃ per speculũ(pręstet).i.exhibeat & ordinet supplementũ , & sic vice fungẽs (sensuũ defectui) sup.virtuti limitatæ sensuũ exteriorum : quo circa tale obiectum sunt deficientes & falluntur.

Genitori, genitoq; laus, & iubilatio,
Salus, honor, virtus quoq; sit, & benedictio,
Procedenti ab vtroq; compar sit laudatio. Amen.

¶Ideo propter infinitum bonum nobis collatum a sanctissima Trinitate laus sit genitori patri (& genito) idest filio sit eadem (laus & iubilatio) quod est gaudium, quod verbis explicari non potest: & (salus) similiter, que ab vtroq; nobis euenit, & procedit, & non ex nobis. Similiter (honor) & reuerentia latria, similiter (virt9) quæ anthonomatice charitas dici potest: et quæ omnes virtutes comprehendit: qua redempti sumus (& quoq;).i. simul (benedictio) sit attribuēda prædictis, iuxta illud Benedictionem a domino, qui fecit cælum & terram: (q;) pro & (laudatio compar) tota prædicta supple: idest simul æqualis sit spiritui sancto supple: idest procedenti per æternalem processionem passiuam (ab vtroq;) idest a patre & filio, iuxta determinationem ecclesiæ, Amen: idest sine fine in perpetuum. Expositor submittit se determinationi consilio eccclesiæ militantis.

¶Carmen est simile asclepiadeo mixto gliconico: sed cacometrum. Canitur in festo Eucharistiæ ad horas nocturnas. prosequitur sicut in Pange lingua institutionē sacramēti. Autor est sanctus Thomas aquinas.

SAcris solenniis iuncta sint gaudia,
Et ex precordiis sonent preconia:
Recedant vetera: noua sint omnia,
Corda, voces, & opera.

precordia .y. sic declinat^o por las telas del coraçon

¶ADDITIO. Cum glo. Quia eadem est materia præsentis hymni ac fuit superioris: videlicet agere de institutione sacramenti corporis christi, quod in nouissima cœna saluator noster instituit, ad remedium totius mundi, tantum ordinem literæ in præsenti hymno explicabimus, quo ad rudes scholipetas. Sed primo nota, quia ex oī actiōe chr̄i nr̄a instructio demōstrat̄, Primo ponit̄ ordo institutionis sacramenti & materia, & designātur illi: quibus officium cōficiendi sacramētum concessum est.s. presbyteri, Ponit etiam quomodo in hoc sacramento cessauit figura veteris legis: in quo oia contingebant in figuris. Iuxta Pauli vocem ad Corinth.ca.x. Figura autem huius sacramēti præcessit, quando pluit Deus manna in deserto patribus: qui cotidiano pascebantur alimento, vnde panem cæli dedit eis: panem angelorum &c. sed illum panē manducantes mortui sunt. iste autem panis, quem legifer chr̄s dedit, viuus est: qui de cælo descēdit: & vitæ æternæ substantiam ministrat. Quod autem sacramentum sit sacræ rei signum, & quod tria in eo considerētur.s. sacramentum tantū, sacramentum & res sacra, & res non sacra: prætermissum facio: quia pinguiori mineruа opus est. De hoc plura magister sententiarum in quarto distin.ix. Erit ergo ordo. (Gaudia) Gaudium est animi letitia alicui9

præsentis

præsentis boni, opinione cõcepta, & dicit̃. q. gaurium qđ latine lætũ sonat, gaudia ergo (sint iuncta sacris solẽnijs). s. corporis christi cui9 festiuitate plusq̃ cæteris gaudẽdum est (& pconia). i. signa vel voces solẽnitatis (sonẽt). i. cum sono exeãt (ex pcordijs). i. ex intimis nostri cordis (& vetera). i. obseruatiões veteris legis (recedãt) ꝓpter aduentũ nouæ, hoc est christi figurati: vel sic (vetera). i. homo vetus: hoc est vitiosus. vnde expurgate vetus fermẽtũ, vt sitis noua cõspersio: vt qui ante hac male vixit: post hac viuat nouiter: hoc est sine vitijs: vetera ergo. i. mala opera perpetrata (recedãt). i. separent̃ (& oĩa sint noua). i. renouata videlicet (corda, voces, & opera) vt interius & exteri9 simus azymi: hoc est puri ad celebrandum tantum sacramentum.

Noctis recolitur cœna nouissima,
Qua christ9 creditur agnũ et azyma
Dedisse fratribus, iuxta legitima,
Priscis indulta patribus.

¶Et dico q̄ corda voces & opera sint noua: quia (cœna nouissima noctis) idest cœna vltimę noctis (recolitur). i. celebratur (qua) idest in qua cœna (Christus credit̃ dedisse agnũ). s. paschalẽ (& azyma). i. panẽ absq̃ fermẽto. i. amaritudine: & dr̃ azyma ab a q̄ ẽ sine. & zyma fermẽtũ. q. sine fermẽto (fratrib9). i. apl'is nusq̃ enĩ nisi frẽs: aut amicos, discipulos dñi cognoiari vidim9 in tota sacra pagina, teste Greg. (Iuxta indulta legitima). i. iuxta legẽ datã (priscis patrib9) puta Moysi & Patriarchis, nam supra dixit obseruata lege plene: quia nõ veni soluere legẽ, sed ad implere, & est indultũ concessum datũ siue remissum, vnde Gregorius Lucæ. iij. tp̃a indulta ne pereant.

Post agnum typicum, expletis epulis,
Corpus dominicum datum discipulis:
Sic totum omnibus, q̄ totum singulis
Eius fatemur manibus.

¶Proseq̄t̃ dicẽs, q̄ post agnum typicum). i. post esum agni typici. i. figuratiui q erat cib9 corporis: dedit se in cibũ aię: & ãgelorum, qa ipse erat ver9 agn9 q abstulit pctã mũdi &c. (epulis ergo expletis). i. finitis post esũ agni typici (corp9 dñicũ) dat̃. s. a dño discipl'is (sic totũ). i. total'r fatemur datũ esse (oib9). idest. xij. chr̃i discipl'is manib9 eius (qđ totũ singulis). i. cuilibet illorũ datũ est.

fragilibus
Dedit [illegible] corporis ferculum,
Dedit et tristibus [illegible] sanguinis poculum:
Dicens accipite, quod trado vasculũ,
Omnes ex eo bibite.

¶Dedit. s. chr̃us: ferculũ cor). i. suũ corp9 in cibũ & hoc (ex frugib9). i. ex v̇o pane materiali. vnde Ioã. panis quẽ ego dabo caro mea est: alias dedit fragilibus. s. discipulis q bñ fragili erãt: qa scd̃m Grego. nõ eos passio: nõ resurrectio: nõ spũs scti missio cõfirmauerat, dedit etiã (poculũ) hoc est potum sanguinis sui: & hoc (ex vitib9) i. ex naturali vino. Et nota q̄ in die illi9 sanctissimę cœnæ dixit, nõ bibã amodo de hoc genimine vitis donec. &c. qua cã in die trãsfiguratiõis dñi cõficit̃ sacr̃m ex vino nouo: si inueniri possit, vl' saltẽ vt aliquãtulũ de matura vua ĩ calice liquat̃, & nouę vuę sup altare bñdi-

F

cuntur. alias, dedit & tristibus, nam tristes erant apostoli de nece prædicta sui dñi, dicẽs (accipite vasculũ ꝙ trado). i. do vobis (& oẽs bibite ex eo). s. poculo sanguinis mei.

¶ Sic christ9 instituit). i. tali modo supradicto ordinauit (istd' sacrificiũ). s. sui corpis sanguinisq; (cuius offm̃). s. cõficiẽdi sacramẽtum (voluit committi). i. appropriari siue tradi tm̃ (solis p̃sbyteris, quib9 sic cõgruit). i. cõuenit, aut est necessarium (vt sumãt). i. recipiãt ipsi (& dẽt cęteris). s. fidelib9 vere cõfessis & cõtritis: ad quorũ remediũ cõstitutũ fuit: nisi enim mãducaueritis carnẽ filij hoĩs: & biberitis eius sanguinẽ: non habebitis vitam in vobis. &c.

Sic sacrificium istud instituit,
Cuius offm̃ cõmitti voluit,
Solis pbr̃is. qb9 sic cõgruit,
Vt sumant, & dent cæteris.

¶ Panis ãgelic9). i. christ9 qui ẽ cib9 ãgelorũ, vñ dicit. Ego sũ panis viu9 qui de cælo descẽdi (fit). i. efficitur (panis hoĩm) ꝓ quibus nat9 est (& panis hic dat cælit9). i. diuinit9 (terminũ (. i. finẽ figuris. s. typicis veteris testamẽti, in quo vt supra dixim9 cõtingebãt oĩa in figuris (o res mirabilis). i. digna admiratiõe, quia. s. (paup seruus & hũilis) hoc est cuiuscũq; cõditiõis seu stat9 sit hõ christian9, mãducat dñm hoc est, factorẽ suũ sacramẽtal'r sumit, & sumitẽ dupliciter. s. sacramental'r & spũaliter.

Panis angelic9 fit panis hoĩm:
Dat pãis cęlit9 figuris t̃minũ:
O res mirabilis mãducat dñm
Pauper, seruus, & humilis.

¶ O trina deitas (q;) ꝑ & (vna). i. o de9 trin9 & vn9 (poscimus te). i. a te (quia colim9 te sic). s. p hũilẽ deuotionẽ celebrãdo festiuitatem corporis tui (visita nos). s. per gratiã tuã, aliter erit sicut illud ꝙ dr̃ in oratiõe dñica. s. dimitte nobis debita nr̃a, sicut & nos &c. vel dic visita tu nos sic, sicut colim9 te: qa loquit in ꝑsona eccl'ię, q̃ tota pulchra ẽ & bñ colit deũ (& duc nos p tuas semitas). i. per tua p̃cepta q̃ sunt semitę dei directę ad cor. Vñ Gregori9 semita dei ad cor dirigit, ad lucẽ quã inhabitas (quo). i. ad quã lucem (tendimus) quia est finis religiõis nostræ christianæ.

Te trina deitas vnaq; poscimus,
Sic tu nos visita, sicut te colimus:
Per tuas semitas duc nos q̃ tẽdim9
Ad lucem, quam inhabitas, amẽ.

¶ Carmen est sapphicum mixtum adonico. Canitur in festo natalicio sancti Ioannis baptistæ: cuius generationem, educationem, laudesq; prosequitur: atq; auxilium implorat.

¶ Hymn9 iste vitã & mores, habitũ & conuersationẽ sc̃ti Ioannis baptistæ describit, orãs & ꝑsuadẽs, vt ei9 cõsuetudinẽ imitemur: vt ad eius beatitudinẽ ꝑuenire mereamur.

VT queant laxis resonare fibris
Mira gestorũ famuli tuorum,
Solue polluti labij reatum
Sancte Ioannes,

fibra e. por la parte cabeça del higado por la vena ... vel agua o de la sangue, o por la hebra como de las raizes menudas

ensanchadas.

mur. O scte Ioanes solue).i.relaxa reatu labij.i.oris polluti.i. inquinati: (a) vt famuli tui qant.i.possint resonare mira).i.miracl'a: gestoru tuoru (fibris).i,venis (laxis).i.resolutis vl' vocibus aptis. ¶ ADDITIO. Nota q huius hymni autor cu a synanche siue angina morbo laboraret.illu in scti Ioanes festu ac honore coposuit,vt eius intercessione ac merisis a dno salutem acciperet. Et vt queadmodu Zachariæ patri suo illa linguæ prauitas quonda fuerat reformata,ita nuc tadem vox sibi clara & apta restitueret. Et qn i gutture vox format,sonatq;,hac de causa in tribus primis versiculis ponit voces sex.s. Vt, Re, Mi, Fa, sol, La. ex quib9 optimus quisq; cantus siue recta modulatio maxime constare videtur.

Nuncius celso veniens olympo,
Te patri magnu fore nasciturũ,
Nomen & vitæ seriem gerendæ
Ordine promit.

¶ Nucius celso venies olympo).i.de cœlo.s. agel9 gabriel venies olympo (pmit).i.nunciat:te fore magnu nascituru patri tuo Zachariæ,et nome tuu silr pmit:qa dicit. Ioannes vocer: & (pmit serie).i. ordine (vitæ gerendæ) dices, Vinum & sicera no bibet (ordine).i.scdm ordinem quem gessit.

Ille promissi dubius superni
Perdidit promptę modulos loqlę:
Sed reformasti genitus peremptæ
Organa vocis.

¶ Ille).s. Zacharias (dubius).i.incredulus (pmisi supni).i.cælestis pmissiois (pdidit prompte modulos loquelę).i. modu locutiois. Ambrosi9 dixit,q Zacharias voce amiserat incosonantib9: quia eas formare non poterat: sed tu (reformasti (o sancte Ioanes (genit9 (.i.natus (organa vocis pemptę).i.extincte vocis.

Ventris obstruso recubans cubili,
Senseras rege thalamo manente,
Hinc parens nati meritis vterq;
Abdita pandit,

¶ Et tu (positus).i.recubes (cubili).i. vetre matris tuæ (obstruso).i.clauso) senseras rege).i.chrm (manente).i.iacete (thalamo).i.i vetre Mariæ (hinc).i,ex hoc, qd tu nouisti christum o Ioannes (parens vterq;).s. Zacharias & Elisabe (pandit abdita) idest prophetauerunt abscondita. Pater dixit. Benedictus Dominus deus Israel: & hoc non suis meritis: sed (meritis) idest propter merita (nati) idest filij.s. Ioannis. Mater autem dixit. Vnde hoc mihi vt mater domini veniat ad me.

Antra deserti teneris sub annis
Ciuium turmas fugiens petisti,
Ne leui saltem maculare vitam
Famine posses,

¶ O sancte Ioannes, tu (fugies turmas).i.turbas ciuiu (petisti antra).i. obscuram speluncam deserti (sub teneris annis).i.in ætate duodecim annoru; ne posses maculare vita sctam (famine) i. verbo ocioso. Ociosum est verbum, qd' aut vtilitatis, rectitudinis, aut iustæ ronis necessitatis caret, famine dico (saltem leui).i.sine bono fructu.

Præbuit hirtum tegimen camelus:
Artubus sacris strophium bidentes.
Cui latex haustum: sociata pastum
Mella locustis.

¶Camelus prębuit hirtū tegimē).i. asperum vestimentū sacris artub9 (bidentes).i. oues p̄buerunt (strophium).i. cingulum (cui).s. Ioanni (latex).i. aqua: præbuit haustū: & cui mella prębuerunt pastū: mella dico sociata (locustis) idest volatilibus.

Cæteri tantum cecinere vatum
Corde præsago iubar affuturum:
Tu quidē mundi scelus auferentē.
Indice prodis.

¶(Cæteri vatum).i. alij prophetę (cecinere).i. ꝓphetauerunt (tm̄).i. tātūmodo (corde p̄sago).i. prouido (iubar esse affuturū).i. chr̄m venturū, sed tu discretus es ab alijs prophetis dicēs. Ecce agnus dei &c. (ꝓdis).i. ostēdis: christum supple (auferentem scelus mundi).i. peccatum (indice).i. cum digito, dicens. Ecce agnus dei. &c.

Non fuit vasti spacium per orbis
Sanctior quisquā genitus Ioanne,
Qui nefas sæcli meruit lauantem
Tingere lymphis.

¶(Quisq; hō genit9 non fuit sanctior Ioāne p spaciū vasti orbis).i. ampli mūdi. Vn̄ veritas ait. Inter natos mulierū nō surrexit. &c. s. corruptarum mulierum. Quidā opponūt de christo: sed nō valēt: quia de virgine nat9 est (qui) Ioānes (meruit tingere).i. baptizare (lymphis).i. aq̄s Iordanis (lauātē).i. chr̄m purgātem (nefas) idest peccatum (sæcli).i. sæculi, & est ibi sincopa.

O Nimis fœlix meritiq; celsi
Nesciens labem niuei pudoris,
Præpotēs martyr eremiq; cultor
Maxime vatum.

¶Et qm̄ meruisti Christum tingere lymphis, tu dico. O nimis fœlix celsi meriti nesciens).i. ignorās (labem).i. sordē (niuei pudoris).i. pulchræ castitatis (martyr).i. testis præpotens, nam tu dixisti. Ecce agnus dei &c. vel (martyr).i. decollatus (& cultor).i. habitator (eremi) idest loci solitarij, tu dico (maxime vatum) quia propheta et plusq; propheta.

Serta terdenis alios coronāt:
Aucta cremētis duplicata quosdā,
Trina centeno cumulata fructu
Te sacer ornant.

¶Tres ordines hic notant̄. s. tricesim9, sexagesim9, & cētesim9, in q̄b9 cōtinent̄ oīm hoim ordines. s. cōtinētes cōiugati & v̄gines, q & designant̄ p tres viros. s. p Noe, p Danielē, & p Iob. Per Noe cōiugati, p Iob cōtinētes, p Danielē virgines designant. Vnde in Euangelio. Alij sunt in lecto. Alij in villa. Alij in agro. Hoc tractū in de Euāgelio: vbi dr̄ de semine iacto in terram. Aliud sexagesimū: Aliud tricesimū. Aliud cētesimū fructū attulit, ideo dr̄ hic: serta terdenis (Serta).i. coronæ (terdenis).i. triginta (coronāt alios). s. cō;

iugatos,q hñt secũ fidẽ trinitatis:& adhærẽtes decẽ pceptis legis, et alia serta(aucta).i.augmẽtata,&(duplicata cremẽtis).i. ad duplũ crescẽtia .s.in sexagesimũ fructũ(coronãt quosdã).s.cõtinẽtes,q vixerũt in charitate,& hñt sex opera miæ & castitatis vel charitatis:vt pascere ieiunos: vestire nudos &c.(& trina).i.tria serta (cumulata).i. aggregata ex ter triginta:aucta per additionẽ denarij.s.per decẽ coronãt te:o scẽ Ioãnes, qui es virgo(cẽteno fructu)quia cẽtesim9 fruct9(coronat).i ornat virgines:& vt breuius exponam9 a tricesimo fructu vel ordine cõiugati, a sexagesimo cõtinẽtes,a cẽtesimo virgines post dissolutionẽ corpis & aiæ coronant in æterna beatitudine. Et nota,ꝙ tricesim9 numer9 surgit a ternario & denario,quia cõiugati habẽt fidẽ sanctę trinitatis: et adhęrent decẽ præceptis.Sexagesim9 numer9 a senario & denario surgit:qa cõtinẽtes hñt sex opa miæ & charitatis.s.pascere ieiunos &c. Virgines in cẽtesimo ordine ponunt:& significãt perfectionẽ: quia centenari9 numerus surgit a trino trigesimo:et denario.i. decẽ supaddito: & ita sunt centũ.per centũ,numerus perfectus intelligit:& hoc ordine fuit beatus Ioãnes nõ absurde:immo apte scd'm loqlã digitoꝝ. Per tricesimũ numerꝝ cõiugatorũ,& sexagesimũ cõtinentiũ,per cẽtesimũ virginũ merces accipit. Periti em prima cõputatiõe articuloꝝ:quã appellãt loqlã digitorũ in sinistra manu,per quã vita tẽporalis intelligit vsqꝫ in nonaginta nouẽ solebãt cõputare. Centũ aũt & deinde in dextera parte per quã cælestis vita designat. Vñ de quodã cẽtenario habemus in quodã libro sic.Iã dextera cõputat annos. In hoc loco facit autor numerũ suũ per quinqꝫ digitos man9.s.per pollicẽ:per indicẽ:per mediũ: medicũ: & auricularẽ. Auricularis in palma positus significat vnitatẽ: medicus cũ ipso positus duo significat,medi9 cũ ipsis positus.s.in medio tria. Deinde auricularis erectus medico & medio iacentibus quatuor significat. Medicus cũ illo erect9 medio iacẽte in palma quinqꝫ designat. Medi9 cũ illis erectus sex significat. Itẽ auricularis in palma extensus septẽ significat.Medicus eodẽ mõ positus in palma octo significat.Medius silr mõ positus nouẽ significat.Index,qui vsqꝫ huc nil fecit,pdicto mõ positus decẽ significat.Amplexu pollicis adiunctus triginta significat, per quẽ numerũ satis cõgrue accipit merces cõiugatorũ,ppter illorũ mollẽ amplexũ:& vitæ dilectionẽ & cõcordiã.Pollex siquidẽ cũ indice firmiter astrictus sexaginta significat: per quẽ numerũ satis cõpetenter accipit merces cõtinentiũ.Graue em est ab amplexu & voluptuosa delectatiõe & cõsuetudine abstinere. Vñ scriptũ est. Nil cõsuetudine maius. In dextera dr centũ,per quẽ numerũ:quia fit in dextera parte: vita cælestis intelligit. Nõ immerito accipit merces virginũ:qa in hac vita mũdã et immaculatã vitã ducẽtes:cælestẽ & angelicam(inquantũ possunt)ducunt.

Nunc potens nostri meritis opimis
Pectoris duros lapides repelle,
Asperum planans iter,& reflexos
Dirige calles.

¶Et qa tu talis es: o scẽ Ioannes potẽs(repelle) .i.remoue(hinc).i. inde: (duros lapides).i.incredulitates nostri pectoris (meritis opimis).i. fertilibus magnis & fœcundis(planans iter asperum).i.petrosum (dirige calles reflexos)idest curuos in peccatis,& tortuosos.

Vt pius mundi sator & redemptor
Mentibus pulsa liuione puris,
Rite dignetur veniens sacratos
Ponere gressus,

¶Vt pius sator) & dr̄ a sero seris .i. creator mundi & redēptor mētib9 puris (pulsa liuione) .i. liuore abiecta & venenosa sorde vitiorum veniens dignetur ponere (gressus sacratos) .i. sancta itinera (rite) .i. sine offensione.

Laudibus ciues celebrant superni
Te deus simplex paritercꝫ trine,
Supplices & nos veniam precamur,
Parce redemptis. Amen.

¶Supni ciues) .i. cælestes angeli celebrāt te laudib9 (o deus simplex) .s. substātia (& trine) .s. in personis pariter (nos supplices) .i. humiles (p̄camur veniā) .i. indulgentiam (parce redemptis) .i. dimitte nobis redemptis peccata nostra: quia redemisti nos sanguine tuo proprio, amen, idest sine fine.

¶Carmen est timetrum iambicum. Canitur in festis apostolorū Petri & Pauli: prosequitur ipsorū laudes.

FOelix per omnes festum mundi cardines
Apostolorum prepollet alacriter
Petri beati Pauli sacratissimi:
Quos christus almo cōsecrauit sanguine,
Ecclesiarum deputauit principes.

¶Hic laudat autor deum in commemoratiōe Petri & Pauli: qui deputauit illos esse principes ecclesiæ: & potestatē dedit illis ligandi atcꝫ soluendi vincula peccatorū. Vnde rogam9 eos, vt reddāt nos deuotos fide, & spe robustos: & repletos fonte geminæ charitatis, & faciant nos viuere post mortem. (apostolorū festum fœlix) .i. beatum vel lætum (præpollet alacriter) .i. iocose pre alijs splendet (per omnes cardines) .i. per omnes partes mundi, apostolorum dico .s. beati Petri et Pauli sacratissimi: (quos) .s. apostolos (Christus consecrauit almo) sanguine: & (deputauit) .i. constituit eos esse principes ecclesiarum.

Hi sunt duæ oliuæ coram domino,
Et candelabra luce radiantia,
Præclara cæli duo luminaria:
Fortia soluunt peccatorum vincula,
Portas olympi reserant fidelibus.

¶Hi sunt due oliuæ) .i. duæ arbores fructuosæ & redolentes, & sunt (candelabra luce radiantia corā dn̄o) .s. lūine virtutū: qa dn̄s nō posuit eos sub modio abscōditos, sed super cādelabra .i. in maiore claritate .s. romana ciuitate & duo præclara luminaria cæli: & (soluūt) .i. rumpūt fortia vincula peccatorū (& reserāt) isti duo .i. aperiūt (portas olympi) .i. cæli (fidelibus) .i. chrianis.

Habent supernam potestatem claudere
Sermone sedes: & pandere splendentia
Limina poli super alta sidera:
Linguæ eorum claues cæli factæ sunt,
Laruas repellunt vltra mundi limitem.

¶Et ipsi.s. Petr9 & Paulus habẽt potestatem claudere supernas sedes).i. cælestes (sermone).i. solo v̄bo: sicut clausit Ananiæ & Saphiræ cum dixit Petrus. Pecunia tua tecum sit.i.pctā tecum sint in perditionem (& pandere).i.aperire: splendentia lumina poli (linguę eorum claues factę sunt super alta sidera).i.super oēs doctores eccl'iarū: & (repellunt laruas).i.culturas idololatriæ. Larua quoddam monstrū est: & in vultu hoīs vt pauorem inferat per quasdā phātasias nocturnas: intelligimus pctā, q̄ apl'i repellunt ab eis, qui eos sequunt̄ (vltra limitē mundi).i.extra ecclesiam. Nota ꝙ aliud est latria ab idolatria, quia latria est summę veneratiōis cultu soli deo adhibendus: vel latria est voluntaria ꝓfessio diuinæ maiestatis, idolatria vero est cultus deo debit9: creaturę exhibitus. Et hæc differentia solet assignari inter latria & idolatria: dulia & perdulia, de latria & idololatria quid sit, dictū est. Dulia vero est honor, qui debet̄ sanctis. Vnde de beata virgine sciendū, ꝙ inquantū est persona sctā, ei debet̄ dulia: sed inquātum est mr̄ dei: debet̄ ei hypdulia.i. magna excellentia, quia hyperdulia debet̄ excellenti: sicut est caro chr̄i. Btā v̄go, et crux xp̄i: qa fuit instrumentū nr̄æ redēptiōis, & concordat cū dicentib9: ꝙ est dulia maior & minor, de latria & dulia & differētijs habet̄ in capl'o. Venerabiles imagines, de cōsecratiōe distin.iij.in glossa. ibi positis. Item nota, ꝙ idolum aliqn̄ dr̄ lignum vel alia res sic figurata, quādoq; v̄o dr̄ cōiunctum ex imagine demōe prēsidēte, & ita sumit̄ prima ad Corin.viij.vbi dr̄: ꝙ idolum nihil est. Hacten9 cōmēdauit autor vtrūq;.s. Petrū & Paulū: modo vult tantūmodo Petrū cōmēdare.

Petrus beatus catenarum laqueos
Christo iubente rupit mirabiliter,
Custos ouilis, & doctor ecclesiæ,
Pastor & gregis / conseruator ouium,
Arcet luporum truculentam rabiem.

¶Beatus Petr9 rupit laqueos catenarum) quia ceciderunt catenę de manibus ei9 p angelū nunciantem (mirabiliter) .i. fortiter xp̄o iubēte. Et ipse custos ouilis, & doctor fidelis eccl'iæ, pastor gregis christiani, & conseruator ouium fideliū (arcet).i.repellit (truculentā).i. crudelem rabiem.

Quodcunq; vinclis super terram strinxerit,
Erit in astris religatum fortiter:
Et quod soluerit in terris arbitrio,
Erit solutum super cæli radium,
In fine mundi iudex erit sæculi.

¶Q̄dcūq; vinclis) .i.sentētijs (strinxerit).i.ligauerit vel cōstrinxerit (erit ligatū in astris) .i.in cælis, & qđ soluerit in terris (arbitrio) idest iudicio suo (erit solutū super radiū solis v̄l cæli, & erit iudex scl'i in fine mundi.

¶Petr9 erat talis qualis supius ōndit:sed (Paul9 nō impar huic).s. Petro ęqualis (doctor gentiū: & sacratissimū tēplū).i. vas electiōis, & (in morte).i. in passione (cōpar).i. æqualis huic: & (in corona particeps).i. cōcors (ambo illi lucernæ).s. sunt (& dec9).i. honor ecclīæ (coruscāt claro vibramine).i. magno splendore (in orbe).i. mundo.

Non impar Paulus huic doctor gētium
Electionis templum sacratissimum:
In morte cōpar: in corona particeps.
Ambo lucernæ: & decus ecclesiæ,
In orbe claro coruscant vibramine,

¶O Roma fœlix).i. btā (q̄ purpurata).i. decorata p̄cioso sanguine horū q̄ passi sunt (tātorū principū).i. tam magnorū.s. Petri & Pauli (excedis).i. supas oēm pulchritudinem mundi (non tua laude: sed meritis sanctorum).i. propter sanctos (quos iugulasti).i. interfecisti (gladijs cruentatis).i. sanguinolentis: quia in te occisi sunt.

O Roma fœlix quæ tantorū principum
Es purpurata præcioso sanguine,
Excedis oēm mūdi pulchritudinem,
Non laude tua/sed sanctorū meritis:
Quos cruentatis iugulasti gladijs.

¶Et qa habetis ptātē ligādi atq; soluendi: ergo (O martyres gl'iosi).s. Petre & Paule (liliū).i. ornamētū vel flos mūdi & (milites cælestis aulæ triūphales).i. victoriosi (munite).i. defendite nos ab omnibus malis nostris: almis precibus (& ferte nos super æthera).i. ad vsq; ad æthereum cælum.

Vos ergo sancti gloriosi martyres
Petre beate Paule mundi lilium,
Cælestis aulæ triumphales milites,
Precibus almis nostris nos munite
Ab omnib9 malis, ferte super ęthera.

¶Gloria sit deo pr̄i per immēsa sęcula).i. per mutabilia scl'a: & o tu (nate).i. fili dei viui (dec9 & imperiū) qui imperas cælo & terræ: & mari, sit tibi honor & ptās (& spiritui sancto indiuidua).i. inseparabilis, & (sit salus trinitati) quæ trinitas vnus deus est salus omnium gentium per infinita sęcula sęculorū. Amē.

Gloria deo patri per immensa sæcula
Sit: tibi nate decus, & imperium,
Honor, potestas, sanctoq; spiritui:
Sit trinitati salus indiuidua
Per infinita sæculorum sęcula. Amē.

¶Carmen est, quale superius: sed cacometrum.

¶O lux lucis).i. filiū pr̄is (perfudisti oē scl'm).i. replesti (aurea luce).i. prædicatiōe apl'orū. Lūina aurea dicti sunt apl'i sapientiæ pferētia splendorē & bonitatis & bonæ vitæ: qb9 nos illūināt (& decore roseo).i. rubeo martyrio, tu dico (decorās cælos).i. cælestes creaturas) inclyto martyrio (.i.

AVrea luce & decore roseo
Lux lucis omne perfudisti scl'm.
Decorans cælos inclyto martyrio
Hac sacra die, quę dat reis veniam,

perfundo.es. ... [handwritten marginal note]

nobili passione(hac sacra dic).s.in hac festiuitate(q̄).s.dies(dat reis venia̅).i. idulgētiā pcōrib9

Ianitor cæli, doctor orbis pariter,
Iudices sæcli, vera mundi lumina,
Per crucem alter, alter ense triūphās/
Vitæ senatum laureati possident.

¶ Ianitor cæli).i. Petrus ostiari9(doctor orb̄).i. Paul9 p̄dicator (parit̄) .i. simt̄ sūt iudices & sūt v̄a lūina mūdi (alter) .i. Petr9(triūphās).i. vincens per crucem(alter).i. alius.s. Paulus triumphās ense(laureati).i. coronati(possident senatum).i. principatum vitæ æternæ.

Iam bonæ pastor Petre clemens accipe
Vota precantum, & peccati vincula
Resolue/ tibi potestate tradita,
Qua cūctis cęlū verbo claudis, & apis.

¶ Apostropham facit ad Petrū sic dicēs. O Petre bone pastor clemēs accipe iam vota precantum) .i. preces, & resolue vincula peccati potestate tibi tradita a Chr̄o(qua) s. ptāte(claudis & aperis cælū).i. paradisum cunctis(verbo).i. sermone.

Doctor egregie Paule mores istrue,
Et mēte polū nos trāsferre satage,
Donec perfectum largiatur plenius
Euacuato, quod ex parte gerimus.

¶ O Paule doctor egregie instrue).i. compone nostros mores (& satage).i. labora (transferre nos mēte: polum).i. cælestia mēte cogitare, & q̄ in cælis sunt tota mente desiderare(donec).i quousq;(perfectū) in vtraq; parte.i. anima & corpore(largiat̄).i. tribuat̄ nobis in futuro(plenius).i. deus largiat̄: illo(euacuato).i. penitus dimisso.s. mortalitate (quod gerimus ex parte).i. in hoc corpore: quasi in alia parte hoīs.i. in futuro glīabitur hō plenius et perfectius data sibi immortalitate vtriusq; partis.s. corporis & animę.

Oliuæ binæ/ pietatis vnicæ
Fide deuotos/ spe robustos/ maxime
Fonte repletos charitatis geminę,
Post mortem carnis impetrate viuere.

¶ O binæ).i. duo Oliuæ (pietatis vnicæ).i. indiuisæ, vł vni9 amoris(impetrare).i. postulate a deo nos viuere deuotos fide(& robustos).i. firmos (spe maxime repletos fonte geminæ charitatis).s. dilectionis dei & proximi, post impetrate viuere, viuere inq;(post mortē carnis).i. separationē corporis & aię.

Sit trinitati sempiterna gloria,
Honor/ potestas/ atq; iubilatio
In vnitate, cui manet imperium
Ex tunc & modo p ęterna scl'a. Amē.

¶ Sēpiterna glīa).i. æterna glīa (sit trinitati) in tribus personis, & (honor) sit eis (atq; iubilatio).i. laudatio sit ei trinitati) in vnitate).s. in vno deo(cui).s. trinitati: quæ est vnus deus(manet imperiū, & ex tūc).i. ab exordio mūdi (& modo).i. in præsenti(per æterna sæcula).i. per omnia sequentia, Amen.

¶Carmen est simile dimetro iambico, quale illud Lustra sex qui iam, Canitur in festo sanctorũ Angelorũ.

Tibi christe splendor patris/vita/virtus cordium,
In conspectu angelorum votis/voce/psallimus:
Alternantes concrepando melos damus vocibus.

¶In hoc hymno intendit autor laudare dñm: intẽdit etiã in cõmemoratiõe sancti Michaelis grã vł amore ipsius archãgeli collaudare oẽs angelos. sed maxime Michaelẽ: qui est princeps militię cælestis. Rogat itaq; & p̃cat, vt oẽs angeli nobis assistãt: & dæmones a nobis repellãt: & mũdos corde & corpore nos reddãt. (O christe qui es splẽdor p̃ris vita & virtus cordium) quia sicut viuit corpus per aĩam: ita viuit aĩa per christũ (psallimus tibi in cõspectu angelorum votis ac precibus) vel corde: ore, & voce (& damus melos). i. melodias: vocibus nostris (cõcrepãdo). i. resonando (alternanantes) idest vocibus alternatis decantantes.

Collaudemus venerantes omnes cæli milites,
Sed præcipue primatem cælestis exercitus
Michaelem, in virtute conterentem Zabulon.

¶Nos collaudem9 venerantes oẽs cæli milites). i. angelos cæli) præcipue primatẽ cælestis exercitus). s. Michaelem (conterentem Zabulon). i. diabolum in virtute crucis. Michael interpretaẽ, quis est, vt deus: quasi dicat, quis est ita fortis, vt deus noster, qui creauit nos ad laudandum se. Per hoc nomen Michael ostendiẽ, q̄ null9 potest facere, quæ deus facit.

Quo custode procul pelle rex Christe piissime
Omne nefas inimici mundo corde & opere;
Paradiso redde tuo nos sola clementia.

¶Quo custode). s. Michaele (o christe piissime) idest fortissime (procul pelle) idest abijce longe (omne nefas (. i. omne peccatum (inimici). i. diaboli (& redde nos sola vel sancta clementia tuo paradiso). i. in requiem tuã. nos dico factos (mundo corde & opere). i. tã in anima q̃ in corpore.

Gloriam patri melodis personemus vocibus;
Gloriam christo canamus: gloriam paracleto,
Qui deus trinus & vnus extat ante sæcula, Amen.

¶Ex quo custode. s. Michaele, Christ9 expellat a nobis lõge omne nefas inimici: & faciat nos mũdos corde & corpe, ideo (psonemus glĩam p̃ri vocibus melodis). i. dulcedinis vł dulcibus melodijs: & (canam9 glĩam xp̃o). i. ei9 filio: & canamus silr eadẽ qualitate (glĩam). i. laudẽ & honorem (paracleto). i. sp̃ui sancto (qui extat). i. manet (de9 trinus) in personis (& vnus) in vnitate substãtiæ (ante sæcula). i. ante oia sæcula. Amen.

¶ Carmen est saphicum mixtum adonico. Canitur in festo Angelorum, quorum auxilium petit.

CHriste sanctorū decus Angelorū/
Rector humani generis / & autor,
Nobis æternum tribue benignus
Scandere cælum.

¶ O Christe sanctorum decus angelorū (sancto-rum) dico ad differentiā malorum. Et nota q autor facit hic inuocationem ad omnes & singulos bonos angelos (rector humani generis: & autor: tu benignus tribue nobis scandere). i. ascendere (cælum). i. regnum æternum.

Angelum pacis Michaelem ad istam
Cælitus mittas rogitamus aulam,
Nobis vt crebro veniente crescant
Prospera cuncta.

¶ Rogitam9 mittas cælitus). i. dirigas (ad istam aulā (. i. ecclesiā Michaelē āgelū pacis: q nos placet deo. Quoties magna nūciāt a Deo, michael mittit, qn vero maiora Gabriel mittit. vt Mariæ & Zachariæ. Ad medelā Raphael mittit: vt Thobię, ad hoc ergo mittat (vt cūcta p̄spa crescāt) veniēte michaele archāgelo a deo (crebro). i. freqnt.

Angelus fortis Gabriel, vt hostem
Pellat antiquum, volitet ab alto
Sæpius, templum veniens ad istud
Visere nostri, *nostrum*.

¶ Gabriel interp̄tat fortis āgel9. i. fortitudo dei p qd intelligit, q fortis fuit & potēs ad defendēdū fortitudinē Diaboli: p virtutē sctē crucis, & (Gabriel fortis angel9: volitet). i. volet (ab alto). i. celo (vt pellat antiquū hostē). i. diabolū. Gabriel dico (veniēs sępius ad istud nr̄m tēplū visere). i. ad istā nr̄am aīam siue eccl̄iā assidue visitādū cōdolēs miserijs pc̄tōrū.

Angelum nobis medicum salutis
Mitte de cęlis Raphaelem: vt omnes
Sanet ægrotos, pariterq nostros
Dirigat actus.

¶ O xp̄e mitte nobis angelum. s. Raphaelē: medicū salutis nr̄æ. Raphael interp̄tat medicina Dei, & significat xp̄m, q tulit nob de cęlis medicinā cuius gr̄a mūdati sumus ab omni pc̄tō: & liberati ab hoste antiquo (vt sanet). i. curet nos omnes ægrotos). s. in mēte (& dirigat actus nostros). i. nr̄as opatiōes prauas ad bonam operationem.

Hinc dei nostri genitrix Maria/
Totus & nobis chorus angelorum
Semper assistat: simul & beata
Concio tota.

¶ Et qa facim9 inuocationē angelorū (Maria genitrix dei nr̄i: & totus chorus āgelorū assistat semper (. i. omni tp̄e (nobis). s. oībus (& tota concio btā). i. exercit9 angelorū: nobis assistat simul: vt isti intercedāt p nobis.

¶Beata deitas).s.patris (ac nati).i. filii:& spũssancti (pstet).i. tribuat nobis pariter (hoc).s.qđ prædictũ est (gl'ia cuius spũs roboat).i. personat (omni mundo).i.in omnibus populis christianis. Amen.

Præstet hoc nobis deitas beata
Patris/ac nati/paritercꝫ sācti
Spũs/cuius reboat in omni
Gloria mundo. Amen.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in festo omnium sanctorum: quorum omnium intercessionem pro nobis implorat,

¶Hic facit inuocationem ad omnes ordines angelorum, & deprecatur eos, vt ipsi adsint nobis: et a nobis omnia vitia repellant: et nos purificatos corde & opere ad cælestia regna perducant.

¶O christe redemptor omnium).s. fidelium (conserua tuos famulos) qui tibi famulantur: tu dico, placatus sanctis precibus beatæ Mariæ virginis &c.

¶O beata agmina cælestium spirituum) scilicet angelorum (pellite quocꝫ).i.similiter (præterita mala) idest vitia præsenria & futura a nobis.

¶Vates).i.o vos prophetæ (ęterni iudicis).i.christi (o apl'i dñi exposcimus).i. deprecamur suppliciter saluari vestris precibus.

¶O martyres dei inclyti).i. nobiles & electi (& confessores lucidi) idest casti: ferte nos in cælestib9 regnis vestris orationibus.

¶Chorus sanctarum virginum & oīm monachorũ, facite nos christi consortes).i.participes cælestis regni cum omnibus sanctis.

¶Auferte (.i.remouete (gentẽ perfidam).i.infidelem de finibus credẽtium: & ad quid? (vt persoluamus alacriter) idest iocose Christo laudes debitas.

¶Gloria).i.laus sit) ingenito patri, eiuscꝫ vnigenito) idest filio Iesu Christo (vna).i pariter cum sancto spiritu: in sempiterna sæcula. Amen.

CHriste redemptor omniũ,
Conserua tuos famulos/
Beatę semper virginis
Placatus semper precibus.

Beata quocꝫ agmina
Cęlestium spirituum,
Pręterita, præsentis, [alr. præsentia]
Futura mala pellite.

Vates ęterni iudicis,
Apostolicꝫ domini,
Suppliciter exposcimus;
Saluari vestris precibus.

Martyres dei inclyti,
Confessorescꝫ lucidi:
Vestris orationibus
Nos ferte in cęlestibus,

Chorus sanctarum virginum,
Monachorumcꝫ omnium/
Simul cum sanctis omnib9/
Consortes christi facite.

Gentem auferte perfidam
Credentium de finibus:
Vt christo laudes debitas
Persoluamus alacriter.

Gloria patri ingenito,
Eiuscꝫ vnigenito,
Vna cum sancto spiritu
In sempiterna sc'la, Amen.

IEſu Saluator ſæculi
Redemptis ope ſubueni:
Et pia dei genitrix
Salutem poſce miſeris.

Cœtus omnes angelici,
Patriarcharum cunei,
Et prophetarum merita
Nobis precentur veniam.

Baptiſta chriſti præuius,
Et clauiger æthereus,
Cum cæteris apoſtolis
Nos ſoluant nexu criminis.

Chorus ſacratus martyrum:
Confeſſio ſacerdotum:
Et virginalis caſtitas
Nos a peccatis abluat.

Electorum ſuffragia.
Omneſq; ciues cælici.
Annuant votis ſupplicum:
Et vitæ poſcant præmium.

Laus/honor/virtus/gloria
Deo patri & filio.
Sancto ſimul paracleto
In ſempiterna ſcl'a. Amen.

¶Hymn9 iſte cõtinuaẽ ſupiori: ſic dixi. O chriſte cõſerua tuos famu los: & bñ debes: qa redemiſti nos. (O Ieſu ſaluator ſæculi ſubueni).i. ſuccurre(redẽptis ope).ſ. tuo auxi lio(& o pia dei genitrix: poſce).i. impetra(ſalutem).ſ.animarum(mi ſeris).ſ.nobis peccatoribus.

¶Oẽs angelici cœt9).i.oĩs angeloꝝ ſocietas ſeu exercit9 (cunei).i.cho ri ſiue ſedẽtiũ ordines patriarchaꝝ (& merita ꝓphetaꝝ p̃centur).i.po ſtulẽt vel impetrent(nobis veniã) ideſt indulgentiam peccatorum.

¶Baptiſta Ioãnes pręuius).i. p̃cur ſor chriſti (& clauiger).i. Petrus (æthereus).i.cæleſtis: cum cæteris apoſtolis(ſoluant nos nexu crimi nis).i.a vinculis peccatorum.

¶Sacratus chorus)ideſt ſacer cœt9 martyrum:&(cõfeſſio ſacerdotũ) ideſt iuſtorum(& caſtitas virgina lis) ideſt virginum abluant nos a peccatis.

¶Suffragia)ideſt patrocinia electo rum vel monachorum (& omnes cælici) ideſt cæli ciues angeli (an nuant)ideſt faueant(votis).i. p̃ci bus(ſupplicum)ideſt humilum, vt (poſcant)ideſt impetrent(p̃mium vitæ)æternæ ſcilicet.

¶Laus honor virtus & gloria ſu ple ſit deo patri, & filio, ſimul ſan cto paracleto in ſempiterna ſęcula. Amen.

¶Carmen eſt, quale illud Primo dierum. Canitur in feſto diui Martini: cuius laudes autor proſequitur.

REx chriſte Martini decus:
Hic laus tua, tu illius,
Tu nos in hunc te colere:
Quin ipſum in te tribue.

¶Autor cõmẽdat, & laudat deũ de cõuerſione & habitu bti Martini, quia hic paup et modic9, cęlũ diues ingredit: quia p conſtantiã fidei & cõfeſſionem trinitatis meruit fieri ſuſcitator triũ mortuoꝝ, quoꝝ aię detinebanẽ clauſę in inferno. Rogat itaq; dñm, vt ſicut p cõfeſionẽ ſãctę trinitatis tres mortuos ſuſcitauit ab inferno: ita ſuſcitet nos a peccato.

& ſicut induit pauperē parte ſuæ chlamydis: ſic nos induat iuſticiā. O chrē rex æterne: dec9).i.honor Martini(hic).i.Martin9 ē tua laus: tu es ſal9 illi9 Martini, tu tribue nos colere te(in hūc).ſ.Martinū(quin).i.in ſuper(tribue nobis ipſum Martinum colere in te).ſ.chriſto.

¶ Tu qui das, q̄ Martinus gemma existens p̄ſulū).i.epoꝝ & ſacerdotum(fulget).i.ſplēdet(p cardines).i.p angulos(orbis).i.per quatuor partes mūdi(da).i. cōcede, vt Martinus(ſoluat p ingēs meritū)nos.ſ.(quos graues culpæ).i.criminalia peccata (premunt).i.detinent.

Qui das per orbis cardines,
Qđ gēma fulget p̄ſulum,
Da quos p̄mūt culpę graues
Soluat peringēs meritum.

¶ En).i.ecce(hic).ſ.martin9(paup) in diuitijs(& modic9).ſ. in perſona corpis(diues)in v̄tutibus exeūdo de mūdo: igreditͬ cęlū (cohortes).i. exercitus cæli: obuiāt ei (linguę).ſ. oēs (tribus).ſ. iſrl̄.i.iudæi (gētes).i.gentiles(ouant).i.applaudunt.

En pauper hic & modicus
Cælum diues ingreditur,
Cæli cohortes obuiant,
Lingue, trib9, gentes ouant.

¶ Vt), p ſicut(vita)illius ſic (tranſitus).i.obit9 eius(fulget).i.reſplendet(cælis).i. in cælo (& aruo).i.in terra ſeu in mūdo: trāſit9 dico ſplēdid9, & ideo, quia fulget(piū ē gaudere cūctis).ſ.hoīb9: &(hic dies).i. hoc feſtū(ſit ſalus cūctis).i oibus.

Vt vita fulget, tranſitus,
Cælis & aruo ſplendidus:
Gaudere cunctis pium eſt;
Cunctis ſalus ſit hic dies,

¶ Sit glīa trinitati).ſ.pr̄i, & filio et ſpūi ſctō(vt(p ſicut(Martinus cōfeſſus eſt).ſ.fide & ope(fidē cuius).ſ.Martini(et ipſe).ſ.deus(roboret in nos)ideſt in nobis.

Sit trinitati gloria,
Martinus vt confeſſus eſt:
Cuius fidem per opera
In nos & ipſe roboret,

¶ In hoc hymno commēdat autor beatū Martinū p cōſtātiā fidei ei9: quā habuit in ſuſcitatiōe triū mortuoꝝ(O Martine par ap̄lis).i.ęqualis ī triū mortuoꝝ ſuſcitatiōe: quia tres mortuos ſuſcitauit, vt ap̄li: & quia glob9 igneus.i. ſpūſſctūs deſcēdit ſup eū(tu foue).i.reſuſcita a pctō: colētes tuū feſtū (qui vis viuere, aut mori diſcipl̄is).i.ad vtilitatē diſcipl̄oꝝ.quia nec mori timuit: nec viuere recuſauit. Vn̄ & ipſe effūdēs orōnē apđ dūm ait. O dn̄e ſi adhuc ppl̄o tuo ſum neceſſari9: nō recuſo laborē Fiat volūtas tua: & quia nec viuere, nec mori recuſaſti. ideo reſpice nos: vt tuis meritis & p̄cibus mūdo corde & caſto corpe exiſtētes, aulā cæli ingredi merçamur: ſicut feciſti ī tpe tuo p̄latos eccleſię famoſos.

Martine par apoſtolis
Feſtū colentes tu foue:
Qui viuere diſcipulis
Vis aut mori, nos reſpice.

¶ O Martine fac).i.effice (nūc).i.in hoc p̄ſenti tpe.ſ.nos eſſe iuſtos(qđ geſſeras).i.feceras olim prędicādo (clarifica).i illumina(nunc p̄ſules).ſ.eccl̄ię.i.p̄latos(auge decus eccl̄ię:

Fac nunc, quod olim geſſeras,
Nunc præſules clarifica:
Auge decus eccleſiæ:
Fraudes elide Sathanæ,

[Handwritten marginal notes: "encontraz ... (obuiant)"; "Q[ui] per opera cuius ipse roboret fidem in nos."; interlinear "vero", "encontraz", "sic", "iuxta".]

(elide).i.frange:vel reprime(fraudes sathanæ)idest Diaboli aduersarij.

Qui ter chaos euiſceras,
Merſos reatu ſuſcita,
Diuiſeras vt chlamydem,
Nos indue iuſtitiam,

¶Tu qui euiſceras).p euiſceraſti.i. euacuaſti(chaos).i.infernũ.(ter)i. tres mortuos ſuſcitaſti. Tu qui ter intraſti in infernũ reſuſcitãdo tres mortuos(ſuſcita nos merſos)ideſt mortuos(reatũ).i. culpa per pctm̃ primi parẽtis.ſ. Adæ & ꝓpria culpa(vt).p ſicut(diuiſeras chlamydẽ pauperi).ſ.ſic indue nos iuſtitiam.

Vt ſpecialis gratiæ
Quondam recorderis tuæ,
Monaſtico nunc ordini
Iam pene lapſo ſubueni,

¶O Martine ſubueni).i. ſuccurre (monaſtico ordini).i.ordini monachoꝝ(iã lapſo).i.relapſo in pctĩs (pene).i.fere:& ad quid? vt recorderis quõdã tuæ ſpecialis gratiæ,

¶Carmen eſt dimetrum iambicum cacometrum, Canitur in feſtis Apoſtolorum, quorum poteſtatem à Chriſto traditam narrat,

EXultet cęlum laudibus:
Reſultet terra gaudijs:
Apoſtolorum gloria
Sacra canant ſolennia.

¶In hoc hymno facit autor inuocationẽ ad apl'os:vt ipſi pro nobis deprecent̃:et ſuis precibus a nobis vitia repellãt: vt deus, veniẽtes ad iudiciũ, ne ꝓ reatu nos puniat: ſed repletos æternis gaudijs faciat. Et nota, ꝙ dies iudicij non dicitur:ideo ꝙ tũc erit dies: ſed quia apparebũt omnia nota tanꝗ̃ in die, (cælum).i. cæleſtis curia (exultet).i. gaudeat laudibus(terra).i.terreni.ſ.homines:reſultet gaudijs: homines dico(canãt).i.laudent(ſacra ſolemnia)ideſt gloria apoſtolorum.

Vos ſæcli iuſti iudices/
Et vera mundi lumina/
Votis precamur cordium,
Audite preces ſupplicum,

¶Vos).ſ. apoſtoli(iuſti iudices ſæcli).i. ſcl'i(& vera lumina mundi) quia totus mundus illuminat̃ prædicatione(precamur vos votis cordium).i.precibus cordis(audite ꝑces ſupplicum).i.humilium.

Qui cælum verbo clauditis,
Serasꝗ́ eius ſoluitis,
Nos a peccatis omnibus
Soluite iuſſu,quæſumus,

¶Qui clauditis).ſ.pctoribus(cælũ ỽbo).i.ſermõe(et ſoluitis).ſ. bonis (ſeras).i. clauſuras ei9(ꝗ̃ſumus).i. precamur vos(ſoluite).i. abſoluite nos a peccatis oĩb9(iuſſu).i.ꝑcepto.

Quorum præcepto ſubditur
Salus, & langor omnium,
Sanate ęgros moribus:
Nos reddentes virtutibus,

¶Precepto quorum)ſcilicet apoſtolorum(ſalus)ideſt ſanitas(& lãgor)ideſt infirmitas omnium hominum(ſubditur)ideſt ſubijtur(ſanate ægros).i. peccatores(morib9) .i.a prauis cogitatiõib9 & volũte mala peccãdi(reddẽtes nos ỽtu

tibus).i.operationibus virtuosis. ¶Et rogamus vos: vt cum Christus iudex aduenerit in fine sæculi: faciat nos esse compotes sempiternis gaudijs. .i. participes

Vt cum iudex aduenerit
Christus in fine sæculi,
Nos sempiternis gaudijs
Faciat esse compotes,

¶Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur in festis Apostolorum, quorum laudes enumerat.

¶Hymnꝰ iste cõtinuat superiori.s. Exultet cęlũ laudibꝰ. Nos canẽtes debitas laudes xp̃o in honore ap̃lorum (canamꝰ lætis mẽtibꝰ).i. iocũdis (gl'ia).i.ad gl'iam ap̃lorũ (æterna munera).i.dona christi, quę sua pietate nobis largitus est.
¶Isti sunt principes eccl'iarum: isti sunt triũphales duces belli).i.triũphantes. Isti sunt (milites cælestis aulę).i.palatij: & sunt (vera mundi lumina) quia prędicatione illorum illuminatus est mundus.
¶Fides deuota sanctorũ).i.obediẽs (inuicta spes credẽtiũ: pfecta christi charitas).i.amor (triumphat).i. superat (principẽ mundi).i.diabolum. Vnde, venit princeps mundi huius, & in me nõ habet quicq̃.
¶Paterna gloria exultat in his).s. ap̃lis (voluntas sp̃ũſſctĩ) exultat in his (filius exultat in his) quid dicã per singula? (cęlum replet̃ gaudijs) idest exultationibus.
¶O redẽptor q̃sumus te nunc).i. in p̃senti (vt iungas p̃cantes seruulos consortio ipsorum).s. apostolorũ (in sempiterna sæcula).i. in æternũ & in sæcula sæculorum.

Aeterna christi munera,
Apostolorum gloria/
Laudes canentes debitas/
Lætis canamus mentibus,

Ecclesiarũ principes/
Mundi triumphales duces/
Cælestis aulæ milites,
Et vera mundi lumina,

Deuota sanctorum fides,
Inuicta spes credentium,
Perfecta christi charitas,
Mundi triumphat principẽ,

In his paterna gloria,
In his voluntas spiritus,
Exultat in his filius:
Cælum repletur gaudijs,

Te nunc redemptor, q̃sumus,
Vt ipsorum consortio
Iungas precantes seruulos
In sempiterna sæc'la, Amen,

¶Carmen est asclepiadeum mixtum gliconico, Canitur in festis plurimorum martyrum,

¶In hoc hymno laudat autor deũ in cõmemoratiõe sãctorũ martyrũ, qa mũdũ cũ põpis suis: & cũ vitijs & cõcupiscẽtijs suis dimiserunt, & spreuerũt. Vñ in terris laudãt̃ & in cœlis honorãt̃. Intẽdit itaq; rogare deum,

Sctõrũ meritis iclyta gaudia
Pãgamꝰ socij gestaq; fortia:
Nã gliscit animꝰ p̃mere cãtibꝰ
Victorum genus optimum.

deum, vt nos suos famulos iungat consortio sanctorũ martyrũ. O soc[ii] pangamus).i. cantem9 (inclyta gaudia).i. preclara meritis sanctorũ (& fortia gesta).s. eorũ (nã animus gliscit).i. cupit, vel gaudet (promere).i. laudare cum cantibus (optimum genus victorum) idest martyrum.

Hi sunt, quos retinens mũdus inhorruit
Ipsum, nam sterili flore peraridum
Spreuere penitus, te〈que〉 secuti sunt
Rex Christe bone cælitus.

¶Hi sunt.s. martyres, (quos mũdus retinens) .i. dũ viuerent in mundo (inhorruit).i. odio habuit (nam ipsi).s. martyres (spreuere penitus).i. omnino odio habuerũt (ipm).s. mũdũ (p aridũ).i. valde siccũ (flore sterili).i. non fructuoso (& secuti sunt te cęlitus).i. diuinit9: o (xp̃e bone rex).i. q cęlũ, terrã〈que〉 regis.

Hi pro te furias at〈que〉 ferocia
Calcarunt omnia, sæua〈que〉 verbera
Cessit his, lacerans fortiter vngula,
Nec carpsit penetralia.

¶Hi).s. martyres (calcarũt).i. sustinuerũt, passi sunt & vicerũt p te (furias).i. insidias infideliũ (& sęua verbera).i. crudelia vł sæua.i. iniuste illata, & (vngula).i. quoddam gen9 tormẽti (cessit).i. locũ dedit his martyrib9 (lacerãs).i. puniẽs (fortiter).i. vltra quæuis tormẽta (nec (p nõ (sed & nõ carpsit penetralia).s. martyrũ vł apłorũ.i. nõ fuerũt fracta vł diuisa eorũ viscera, & hoc virtute dei: quia virt9 dei erat in eis, vel (nõ carpsit penetralia).i. intima eorũ, et nõ potuerũt tormẽtorũ gñib9 a pposito sc̃tõ retrahi. ANTO. Calcarũt oia, lege tu calcarunt hoim, tum ex rõne versus, tum ex veterũ librorũ scriptiõe. Et expone sic. Hi martyres calcarũt) i. sub calcib9 habuerunt, despicati〈que〉 sunt & expreuerunt (furias).i. furores (at〈que〉 ferocia).i. fortia, siue furibũda (& sæua verbera).i immania ac crudelia flagra (hoim).s. Regũ minantiũ illos, Præsidum illos iudicantiũ, Carnificum〈que〉 diuersa tormẽtorũ gña in eos exercentiũ. Quæ oia (p te).i. pp ter legem tuam, libentissime & abs〈que〉 vllo mortis timore sustulerunt.

Cæduntur gladijs more bidentium:
Non murmur resonat: nõ q̃rimonia:
Sed corde tacito mens bene conscia
Conseruat patientiam.

¶Ipsi cæduntur).i. iugulãt (gladijs).s. crudelibus (more bidẽtiũ).i. cõsuetudine ouium (murmur eorum non resonat: non q̃rimonia).i. lamentatio nõ audit (sed mẽs bñ cõscia).i. boni meriti (conseruat patientiã tacito corde) quia fortes, patientes, & firmi erant pro fide christi in bello.

Quæ vox, quę poterit lingua retexere,
Quæ tu martyrib9 munera p̃paras?
Rubri nam fluido sanguine laureis
Ditantur bene fulgidis.

¶Et quia omnia hęc pro christi nomine patiebantur, igit q vox & q ligua poterit retexere).i dicere: vł explicare (munera) .i. dona q̃ tu martyrib9 p̃paras (nam ipsi rubri).i. rubei (fluido).i. fluẽte

sanguine(ditantur).i.coronantur(laureis)idest coronis bene fulgidis.

¶O summa deitas nos supplices).i. hũiles(po scimus).i. rogamus te (vt abluas).i.deleas(culpas nostras).i. peccata nostra (& subtrahas noxia)idest ipsa peccata a nobis: & des pacẽ famulis tuis(quoq;).i.similiter (nos) omnes.s. (demus gloriam tibi) idest ad honorem tuum per cuncta sæcula. Amen.

Te summa deitas vnaq; poscimus,
Vt culpas abluas/noxia subtrahas:
Des pace famulis / nos quoq; gloriam
Per cuncta tibi sæcula, Amen.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum Canitur in festo martyrum.

¶Materia huius hymni est inuocare regem martyrum, vt dirigat ad nos aures suæ clæmentiæ, & quod delinquim⁹ propter merita sanctorum, in quorũ commemoratiõe p̃sens hymnus cantatur, parcere vel ignoscere dignetur. O glĩose rex martyrũ corona).i.brauium & merces cõfitentium nomẽ tuum (q per ducis respuentes terrena, ad cœlestia regna. CANTO. Qui respuẽtes terrena immo terrea·nam alias nõ staret versus, vt superius in procœmio operis huius videre licet.

Rex gloriose martyrum,
Corona confitentium,
Qui respuentes terrena/
Perducis ad cælestia.

¶Tu appone aurẽ tuam benignam (protinus)idest statim nostris vocibus, & ignose quod delinquim⁹ (qui pangimus sacra trophæa).i. victorias martyrum.

Aurem benignam protinus
Appone nostris vocibus:
Trophæa sacra pangimus:
Ignosce, quod delinquim⁹.

¶Tu vincis sæuiciam tyrãnorum in martyribus parcendo confessoribus)quia non vis, vt per martyrium finiant vitam suã (tu vince) idest destrue(nr̃a crimina).i. mala & pc̃tã nr̃a(donãdo nobis indulgẽtiã(quia tu nõ vis mortẽ pc̃tõris.

Tu vincis in martyribus,
Parcendo confessoribus:
Tu vince nostra crimina,
Donando indulgentiam.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo vnius martyris: cuius laudem narrat.

¶O deus tu sors) idest pars (tuorum militum) idest hæreditas, vnde Dauid Dominus pars hæreditatis meæ (& corona & præmium) quia tu secundum meritum tribuis mercedem (absolue nos nexu

Deus tuorum militum
Sors: & corona præmiũ:
Laudes canentes martyris
Absolue nexu criminis.

criminis) idest laqueo peccatorum, nos dico (canentes laudes martyris) scilicet huius: cuius hodie festum celebratur.

Hic nempe mundi gaudia/
Et blandimenta noxia/
Caduca rite deputans/
Peruenit ad cælestia.

¶ Hic martyr deputans) idest iudicans vel æstimās (rite). i. recta gaudia mundi (& blandimenta noxia & caduca) supple esse (peruenit nēpe) idest certe ad cælestia regna.

Pœnas cucurrit fortiter;
Et sustulit viriliter,
Pro te effundēs sanguinem/
Aeterna dona possidet.

¶ Et ipse fortiter) idest constans forti animo (pœnas). i. tormenta huius mundi (cucurrit). i. festinanter transiuit (& sustulit) idest sustinuit illas pœnas viriliter effundens sanguinem suum, & ideo possidet æterna dona.

Ob hoc precatu supplices
Te poscimus pijssime,
In hoc triumpho martyris
Dimitte noxam seruulis.

¶ Ob hoc) idest propter hoc: quia sanguinem fudit: o pijssime pater (nos supplices poscimus te) idest precamur te (precatu) idest precibus humilibus (in hoc triumpho) idest in hac victoria martyris (dimitte noxam) idest culpam seruulis.

Martyr dei, qui vnicum
Patris sequendo filium,
Victis triumphās hostibus/
Victor fruens cælestibus:

¶ Materia huius hymni est, vt relictis delectationibus & vanitatibus huius sæculi bona opera exercendo Deum consequamur. (O martyr dei) qui fuisti victor victis hostibus, tu dico triumphans sequendo vnicum filium, patris es modo fruens cælestibus bonis.

Tui præcatus munere
Nostrum reatum dilue;
Arcens mali contagium/
Vitæ remouens tædium.

¶ Et quia tantis bonis frueris dilue) idest extingue (reatum) idest peccatum nostrum, tu dico (arcēs contagium mali) idest diaboli (remouens tædium vitæ). s. famem: sitim: nuditatem: frigus: scilicet donando nobis temporalia necessaria in hoc mundo.

Soluta sunt iam vincula
Tui sacrati corporis:
Nos solue vinclis sæculi
Amore filij dei.

¶ Et quia vincula tui sacrati corporis sunt iam soluta a nexibus huius sæculi dissoluti: & es cum Christo: sic & solue nos a vinclis sæculi) idest absolue nos a peccatis nostris, tuis precibus, & hoc amore filij Dei.

¶ Carmen est, quale illud Nocte surgentes. Canitur in festo Confessorum.

¶Materia huius hymni est, q totis virib9 deum sup oĩa laudare debem9. Intẽdit etiã autor in hoc hymno tractare de ascensiõe illi9 cõfessoris, ĩ cui9 memoria presens hymnus totis laudibus celebratur. Iste cõfessor domini sacratus: a dño (lætus). i. exultãs (meruit hodie). i. in hac die (scãdere). i. ascendere (secreta cæli). i. ad cælos (festa cuius). s. sancti (plebs) deuota. s. celebrat per totum orbem. ¶ A N T O. Hoc die lætus legit: pro quo legebatur hodie lætus: vt sit troche9 in primo loco: & non pyrrhichi9: si hodie legatur, Legit etiam sacrata & non secreta.

Iste confessor domini sacratus/
Festa plebs cuius celebrat per orbem/
Hodie lætus meruit secreta
Scandere cæli.

¶Qui). s. confessor fuit pius. i. sanctus & misericors: immo erga deũ religiosus, & præceptorum suorum obseruãtissim9 (prudens). i. prouidẽs & sapiens circa diaboli, mundi, atq; carnis irritamenta (humilis). i. non superbus, cui animæ facilitas erat omnis expers iracundiæ (pudicus). s. in verbis (sobrius) in cibis (castus). s. in corpore & in anima (& quietus). i. tranquillus (dum). i. donec (vegetauit). i. nutriuit (artus). i. membra corporis eius (præsens vita). i. quando erat in hoc sæculo.

Qui pius, prudens, humilis, pudicus,
Sobrius, castus, fuit & quietus:
Vita dum præsens vegetauit eius
Corporis artus,

¶Ad sacrum tumulũ cuius). s. confessoris (membra languentum). i. ęgrotantium (restituunt modo). i. in præsenti (sanitati). i. saluti (frequenter). i. cum frequentatione (quolibet morbo). i. a quacunq; infirmitate illa membra fuerint grauata.

Ad sacrum cuius tumulum frequenter
Membra languentum: modo sanitati
(Quolibet morbo fuerint grauata)
Restituuntur.

¶Vnde nunc noster chorus). i. nostrorum fratrũ (canit hunc hymnum in honore ipsius). s. confessoris) libenter). i. voluntarie, & ad quid canim9? (vt iuuemur pijs meritis). i. patrocinijs & orationibus eius (per omne æuum) id est per cuncta sæcula.

Vnde nunc noster chorus in honore
Ipsius: hymnum canit hunc libenter:
Vt pijs eius meritis iuuemur
Omne per æuum,

¶Sit laus). i. glĩa (dec9). i. honor (atq; virtus). s. semper erit illi deo (q residens supra cacumen). i. supra altitudinẽ cæli (trinus) in personis (& vn9) in essentia (gubernat machinam). i. fabricam totius mundi.

Sit laus illi, decus atq; virtus,
Qui supra cęli residens cacumen/
Totius mundi machinam gubernat
Trinus & vnus. Amen.

¶Carmen est quale illud Primo dierum. Canitur in festo virginum: in quarum laude versatur.

recrear (?) esforçar

agora en presente

IEsu corona virginum,
Quem mater illa concępit,
Quę sola virgo parturit,
Hæc vota clæmens accipe.

¶ In hoc hymno laudat autor deũ i cõmorõe sctãꝝ ṽginũ: q̃ domãdo fragilem sexũ meruerũt scãdere secreta celi. Rogat itaq; deũ, vt nescia m9 vulnera corruptiõis. O Iesu corona ṽginũ quē).s.mr̃ illa mirabilis (cõcepit).s.sctã Maria (quę sola).s.mr̃ inter alias ṽgo parturit tu clæmens (accipe).i.suscipe (hæc vota nr̃a).i.has p̃ces. ¶ ANTO. Quē mr̃ illa cõcipit, sic legẽdũ p̃cipit, nõ cõcepit, & est p̃sens ꝑ præterito, ex ratione carminis: qꝛ non recipit spondeum vel trocheum in quarto loco.

Qui pascis inter lilia,
Septus choreis virginum,
Sponsas decorans gloria,
Sponsisq; reddens pręmia.

¶ Tu qui pascis).i.lætaris (inter lilia).i.bona opera (septus) idest circundatus (choreis) idest ordinib9 virginum: & es (decorans) idest coronans (sponsus gloria & reddens sponsis præmia.

Quocunq; pergis, virgines
Sequuntur, atq; laudibus
Post te canentes cursitant,
Hymnosq; dulces ꝑsonant,

¶ Quocunq;) idest ad quemcunq; locum pergis: illc ṽgines sequũtur te: atq; canentes (cursitãt) idest currunt post te laudib9 (q;) pro & (ꝑsonant) idest valde sonãt ille virgines (dulces hymnos).i.laudes.

Te deprecamur largius
Nostris adauge sensibus,
Nescire prorsus omnia
Corruptionis vulnera.

¶ Et quia virgines personant tibi laudes p̃camur te (adauge largius) idest augmẽta amplius nostris sensibus: & (da prorsus) idest omnino nobis omnibus nescire vulnera corruptionis.

¶ Carmen est, quale illud Nocte surgentes. Canitur sicut superius in festis sanctarum virginum.

VIrginis proles, opifexq; matris,
Virgo quē gessit: pepitq; ṽgo,
Virginis festũ canim9 trophęum,
Accipe votum.

¶ Materia hui9 hymni est canere deo laudes: & seq; vestigia eius. Cõmemoratio sctãrũ virginũ agit in isto hymno (O proles).i.o fili Mariæ ṽginis, & o (opifex).i.creator mr̃is, quē.s.te (virgo).s.Maria (gessit).i. portauit (virgo).s.Maria peperit).i.parturit (nos canimus festum virginis trophæum).i. victoriam, & ideo (accipe).i.suscipe (votum) idest preces nostras.

Hæc tua virgo duplici beata
Sorte, dum gestit fragilē domare
Corporis sexũ, domuit cruentum
Corpore sæclum.

¶ Hæc tua ṽgo est beata duplici sorte).s.castitate: ṽginitate & martyrio) dum gestit).i.desiderauit (domare).i.macerare) fragilē sexũ).i. fœmineum: quia sexus fragilis est, & illa (domuit).i.deuicit (cruẽtũ).i.sanguinolentum vel crudelē sæclum.i.diabolum corpore.

Vnde nec mortē, nec amica mortis
Sæua pœnarū genera pauescēs/
Sanguine fuso meruit secrata
Scandere cæli.

¶Vnde quia domuit fragilē sexū.s.corp9 suū(nec) ꝑ & nō fuit(pauescens).i.timēs mortē(nec sęua gn̄a pœnarum nec fuit amica mortis).i.diaboli vel peccati, & ideo (sanguine fuso).i.cōsumato martyrio: ipsa virgo(meruit scandere).i.ascendere) secreta cæli).i.ad cælos. ANTO. Secreta scandere cæli, castiga tu sacrata, vt stet versus. Secreta enim prima producit: efficitq́ʒ spondeus in quarta sede: cum debeat esse in quarto loco trochęus.

Huius obtēptu deus alme nostris
Parce iam culpis vitia remittens:
Quo tibi puri resonemus almū
Pectoris hymnum,

¶Et qa meruit scandere cælū o alme de9(parce iam culpis).i.peccatis(obtēptu).i. prece vel oratione hui9 virginis vitia remittēs)quo)pro vt)nos puri).i.casti (resonem9 almū hymnum).i.canticum.i.cantemus sanctam laudem (tibi).i. ad honorē tuum. Gloria tibi domine qui natus.

¶Carmen est cocometrum quale illud lustra sex. Canitur in dedicatione ecclesiæ.

VRbs beata hierusalē dicta pacis visio:
Quę cōstruit ī cęlis viuis ex lapidib9,
Et angelicis coornata, vt sponsata comite,

¶In hac cōmorōe cęlestis Hierl'm autor laudat deū: q hoc sacro templo infundit iugiter suā bn̄dictionē qua propter rogare deū debem9: vt in hoc templo sc̄tō suo oēs ꝑmereamur acqrere æterna bona, & adepta cū suis sc̄tis perēniter possidere. ¶Hierl'm btā vrbs).i.ciuitas cælestis cōstituta vel constructa de aīabus sc̄tōrū: q sunt viui lapides(est dicta).i.interp̄tata visio pacis (q̄) hierl'm (cōstruit in cælis ex viuis lapidib9).i.sc̄tis animabus, illa dico vrbs beata hierusalē(coornata(.s.angelis(vt spōsata).i.sponsa (comite).i. sponso, idest sicut mulier ornata est viro.i.sponso: ita ecclesia christo.

Noua veniens e cælo nuptiali thalamo
Prępar ata, vt spōsata copuletur dn̄o
Plateę, & muri ei9 ex auro purissimo,

¶Ista noua spōsa).i. sc̄tā eccl'ia(veniens e cælo).i. xp̄o. ista dico(præparata nuptiali).i. v̄ginali thalamo).i.lecto vl' lauacro baptismatis(vt)ꝑ sicut(spōsata copulet̄).i.cōiungat̄(dn̄o plateę).i.vitę.s. pfecti ābulātes in vıjs dn̄i(& muri).i.p̄dicatores illi9 spōsæ sūt(ex auro purissimo).i.ex splēdore sc̄tōꝝ, q splēdidi efficiunt̄ vt aurū purissimū.

Tunsionibus/pressuris expoliti lapides
Suisq́ʒ aptant̄ locis ꝑ manus artificis,
Disponunt̄ permāsuri sacris ędificijs:

¶Lapides i. sc̄ti martyres (expoliti).i.aptati ad ędificādū(tunsiōib9).i.ꝑcussiōib9 & afflicti(p̄ssuris).i.tribulatiōib9. Sicut lapides in muro sunt ædificati: ita aīæ sc̄tōrū sunt ordinatę in ꝑadiso(cq́ʒ.p &(aptāt̄).i.ordināt̄: vl' disponunt̄ suis locis(ꝑ manus artificis).i. ꝑ manus filij dei, lapides dico(ꝑmāsuri sacris ędificijs).i. cælestibus ędificijs.

Portæ nitēt margaritis aditis patētib⁹,
Et virtute meritorū illuc introducitur
Oīs, q̄ ꝑ xp̄i noīe in hoc mūdo p̄mit̄,

Portæ.s. illi⁹ tēpli (nitent).i. splendēt (margaritis).i. virtutibus (aditis).i. liminibus vl' itroitu (patētib⁹).i. aptis (oīs).i. chr̄ianus) qui xp̄i nomine p̄mit̄).i. cruciat̄ (in hoc mundo).i. in hoc sæculo (introducitur illuc).i. in cæleste hierl'm (virtute meritorū).i. bonorū operū suorū.

Angularis fundamētū lapis xp̄s missus est,
Qui cōpage parietis in vtroq; nectitur:
Quē sc̄tā siō suscepit: in q̄ credēs ꝑmanet.

Chr̄s dr̄ lapis āgularis, quia a Iudeis fuit reprobat⁹. Vn̄ dauid Lapidē quē reprobarūt ędificātes &c. Tn̄ duos pl'os ī unū cōiūxit.s. iudaicū & gētilē (q).s. xp̄s fili⁹ ꝑduxit nos ad ętnā btītudinē (sūmi regis).i dei pr̄is (xp̄s fūdamētū toti⁹ eccl'ię: missus ē a pr̄e. vl' fact⁹ ē lapis āgl'aris (q lapis nectit̄).i. cōiūgit̄) cōpage).i. cōiunctiōe parietis (i vtroq;).i. i duob⁹ pp̄l'is.s. i iudaico & gētili (quē).s. xp̄m (Siō suscepit) Sc̄tā Siō interp̄tat̄ eccl'ia vl' speculatio (in quo).s. xp̄o: vel eccl'ia) credēs).i. chr̄ian⁹, q credit (ꝑmāet) firmiter stat.s. i fide sc̄tę eccl'ię.

Oīs illa deo sacra & dilecta ciuitas
Plena modulis ī laude canore iubilo
Trinū deū vnū q̄q; cū fauore p̄dicat.

¶ Oīs illa ciuitas).i. ecclesia militās (deo).i. ad honorem dei (est sacra).i. sacrata (& dilecta).i. amata a đo (et plena modulis).i. cātilenis āgelorū ī laudē dei (& canore).i. cātu, vl' (canore iubilo).i. duplici exultatiōe. Iubil⁹ est gaudiū illď: qď est interi⁹ in hoīe: qď oīno nō pōt referri, nec oīno tacet̄ præ animi exultatiōe, & sc̄tā eccl'ia (p̄dicat trinū deum).s. in personis (quoq;) ꝑ & vnū in substātia vl' essentia (cū fauore).i. cū p̄ce.

Hoc in tēplo sūme de⁹ exorat⁹ adueni,
Et clemēti bonitate precū vota suscipe,
Largā b̄n̄dictionē hic infunde iugiter.

¶ O summe de⁹ exorat⁹) .s. a nob.i. tu deprecatus: (adueni) ꝑ grām (in hoc tēplo).i. in ista eccl'ia (& suscipe vota).i. preces vel or̄ones deuotas (p̄cū).i. rogātiū te (clemēti bonitate).i. tua mia vl' pietate (infunde).i. immitte (hic iugiter).i. ꝑenniter vl' assidue largā b̄n̄onē.

Hic ꝓmereantur oēs petita acquirere:
Et adepta possidere cū sc̄tis perēniter:
Paradisum introire translati in requiē.

¶ Hic).s. in sacra ecclesia: vl' (hic).i. in isto loco cōgregatio oīm fideliū vel oēs fideles (ꝓmereant̄).i. mereantur (acquirere).i. adipisci & (obtinere petita).i. iustas & sc̄tās suas petitiōes (& mereant̄ possidere).i. retinere (perenniter),i. perpetuo (adepta).i. p̄cibus suis acquisita: & mereāt̄ (introire).i. ingredi (paradisum).i. cęlū) cū sc̄tis).i. iustis. fideles dico: (trāslati in requiem).i. in gaudiū sempiternum. Amē.

Carmē ē dimetrū iābicū cacometrū. Canit̄ in fes. btę Marię mag. ad vesp̄tias hor̄, Mēorat quēadmodū pœnitētia ducta: āte xp̄i pedes đlictorū suorū veniā cōsecuta ē adeo vt ip̄m resurgētē a mortuis prima videre mereret̄, Eāq; exorat, vt ꝑ nobis stet aduocata.

¶Materia p̄sentis hymni est laudare deū in conuersiōe Mariæ magdalenæ: cui9 habitū & cōsuetudinē p̄teritā tāgit gl'iosam cōuersionē ei9 celebrādo: narrat eñ autor queadmodum prius peccatrix: & fere iā ab ipsa fauce tartari detēta redit ad vitæ ianuā p lamēta pœnitētiæ & lachrymarꝝ affluētiā: cui9 cōuersionē imitātes pc̄tōres, ad ei9 btitudinē puenire merebūt (o mr̄ eccl'ia).i.o fidelis cōgregatio chr̄ianoꝝ (lauda).i.verbis extolle, (clemētiā).i.miam xp̄i (qui purgat).i.emūdat & extirpat ex Maria magda. (septē vicia).i.septē pc̄tā mortalia: & hoc (p septiformē grām).i.p septē dōa spūſſcti, q̄ sūt sapiētia, itellect9, cōsiliū, fortitudo, sciētia, pietas & amor, vl' dic p septiformē grām.i.p septē v̄tutes q̄ opponūt pc̄tis, vt hūilitas supbię, & castitas luxurię, & diligētia accidiæ, & sic de singl'is.

LAuda mater ecclesia,
Lauda christi clemētiā:
Qui septem purgat vitia
Per septiformem gratiā.

¶Declarat qualis fuerit ante cōuersionē: & qualis effecta sit post: dicēs) Maria).s.magdalena, a magdalo castro cognoīata, et dicta est Maria.q.amarum mare: et magdalena.q.manens rea, hoc aperiet cathalog9 sctōrū (soror Lazari q̄ cōmisit tot crimina).i.tanta & tam inhonesta genera peccatorū qd' (amisso noīe) peccatrix dicebatur: & sic cognoscebat (redit ad premia).i.ad dona, vel limina (vitæ).s.æternæ: & hoc (ab ipsa fauce tartari.

Maria soror Lazari,
Quę tot cōmisit crimina,
Ab ipsa fauce tartari
Redit ad vitæ premia.

¶Fit).s.Maria magdalena phiala).i. vas aureū p̄ciosū: quo vt habet Exod. xxv. offerebant odoramēta ī tēplo (ex lebete).i.ex vase illo, p qd' ei9 pc̄tā designant, quia lebes olla ænea ē, seu vas coq̄ndi aliquid sup ignē (& hoc post scandala).i.post peccata scandalosa (carnis fluxæ).i.fragilis & sporcissimæ (translata in vas gloriæ) i. in habitaculū dei) de vase cōtumeliæ (.i. malitiæ & lutulentissimi peccati.

Post fluxæ carnis scandala
Fit ex lebete phiala:
In vas translata gloriæ
De vase contumeliæ,

¶Aegra).s.Maria mag.i.infirma pondere pc̄tōrū (currit ad medicū).s.xp̄m: quia vitæ pristinæ nō sustinuit detrimentū. sed afflata sctō spū iuit ad domū Simōis leprosi (ferēs vas aromaticum).i.plenum vnguenti nardi pistici p̄ciosi, aromatic9.a.ū.ab aroma.tis.grece descēdit, qd' latine sonat odoramentū ex speciēb9 odoriferis cōfectum (& curat).i.sanat (a multiplici morbo).i.ab immūdissima peccatorū lepra & hoc (voce).i.per vocē) medici) quia dixit Iesus, remittuntur ei peccata multa: quia dilexit multū.

Aegra currit ad medicum
Vas ferens aromaticum:
Et e morbo multiplici
Voce curatur medici.

¶Vnctio cōtriti cordis).s.ipsius Magdalenæ pungentis dñm (cū fluuio).i. abūdācia lachrymarū: & (actio pietatis).i.act9 vl' demōstratio pietatis siue exercitiū: quia deuotis lachrymis cepit rigare pedes dñi & capillis ter

Contriti cordis vnctio/
Cum lachrymarū fluuio/
Et pietatis actio/
Ream soluit a vicio,

gere(soluit)zeugma est ab inferiori,nam hoc verbum respondet supra dictis noīatiuis,soluit dico.i.absoluit(ream).i.Magdalenam peccatricē (a vitio)idest a peccato.

Surgentem cum victoria
Iesum vidit ab inferis:
Prima meretur gaudia,
Quę plus ardebat cæteris.

¶Diximus q̄ per affluentiā lachrymarum & magnam contritionem curata fuit a medico, declarat autē q̄ntum valuēre lachrymæ illæ. s. q̄ prima vidit Iesum.s. post Mariam matrem(resurgentem ab inferis cū victoria).s. propter spolium animarum sanctarum expectantium eius aduentum:& quia(ardebat plus cæteris).s.discipulis domini Iesu (meretur prima gaudia(.s.resurrectionis dominicæ,& poterit esse prima:tam nominatiuus q̄ accusatiuus.

in fori. vel. pro in formi vel

Vni deo sit gloria
Pro multiformi gratia:
Qui culpas & supplicia
Remitit:& dat præmia.

¶Et quia Christus remisit tot tantaq̄ peccata Mariæ Magdalenæ, vt daret fiduciam peccatoribus sperādæ pietatis(gloria sit vni deo pro sua gratia multiformi) .i.infinita) qui remittit culpas & etiam (supplicia).i.tormenta, siue pœnas debitas pro peccatis(& dat premia) .i.recte conuersis peccatoribus concedit gloriam æternam, hoc est seipsum,cuius fruitio est gloria æterna.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum.Canitur ad horas vespertinas in festo beatæ Annæ matris Mariæ genitricis dei,Narrat quemadmodum diuino nutu concepit,& peperit gloriosissimam virginem Mariam.

CLara diei gaudia
Decantet nunc ecclesia;
In Anna dei famula,
Pangens cæli miracula.

¶Totus hic hymnꝰ tractat de laudibꝰ beatæ Annæ pręcelsæ genitricis dei Mariæ matris: cuius genealogiam a regibus & sacerdotibus tangit,eiusq̄ vitæ statum demonstrat,dicēs quod matrimonio fœlici nupta fuit nobili viro Ioachim primum,ex quo progenuit Mariā matrem redemptoris,& post eius obitum:annuente domino, habuit alterum:cuius nomen Cleophas,ex quo habuit alteram Mariam matrem Iacobi minoris:& Simonis & Iudę:deinde habuit tertium virum,qui fuit Zebedeus:ex quo habuit Mariam matrem Ioannis euangelistæ:& Iacobi maioris.Itaq̄ per eius intercessionē petit nobis autorē omniū reddi propicium,dicens(ecclesia decantet nunc gaudia clara diei).s.huius præsentis festiuitatis anniuersariæ diuæ Annæ (pangens) .i.decantans(miracula cæli).s.esse completa(in Anna famula).i.serua dei.

¶Laudat eam a genere & ab operibus: quibus genealogiam suam decorauit Anna (appositiue) progenies (regū) .i. descēdens a genere regum: & existens caput generationis regis regū (& series) .i. ordo & discursus sacerdotū & patriarcharum (donauit suis actibus) .i. suis operibus & meritis sanctis dedit, s. vt decebat semper orationibus & ieiunijs insistendo (patribus) .i. suis antecessoribus (stirpem) .i. filiam Mariam (illustrem) .i. nobilem, non enim prima visa est, nec habere secūdam.

Anna regum progenies,
Et sacerdotum series,
Stirpem illustrem patribus
Suis donauit actibus.

¶Nupta) .i. coniugata fuit Anna (iudicio dei) .i. diuina volūtate (matrimonio fideli) .i. debita castitate celebrato. cui pcēm deest: vt ait Beda (concepit fructū cęlicum) .i. Mariā reginā cælorum (iuxta verbum angelicum) dixit enim angelus Anna, ecce Ioachim vir tuus, ex quo concipies: vestras enim preces deus exaudiuit.

Nupta dei iudicio
Fideli matrimonio;
Iuxta verbum angelicum
Fructum concepit cęlicum.

¶In fœcunda) .s. fuit beata Anna .i. sterilis (pro tempore) .s. aliquo & multo suæ ætatis, vel gratia temporis .i. senectutis suæ (marcescens) .i. marcida vel exsiccata (ple) .i. quo ad prolem (corpore) .s. exsiccato: cuius causa pontifex despexit Ioachim: quia non reliquerat prolem in Israel iam senex (sed per patrem luminum) .i. gratia patris luminum, hoc est dei omnipotentis (parit iam reginam virginum) idest virginem Mariam, virginum decus egregium.

Infœcunda pro tempore,
Prole marcescens corpore,
Sed iam per patrē luminū
Parit reginam virginum.

¶Petit beatę Annę intercessionem apud deum dicens (Maria filia plena gratia reddat) .i. efficiat nobis (autorem omnium) .i. deum omnipotentem (propicium) .i. mitem & misericordem: & hoc (obtentu) .i. interuentione Annæ .s. matris suæ.

Obtentu Annę filia
Maria plena gratia:
Nobis autorem omnium
Reddat semper propicium.

¶Laus sit paterno lumini) .i. deo patri & (filio vel) idest etiam (flamini) idest spiritui sancto (qui) .s. deus trinus & vnus (transducat) accipe simplex verbum solum & dic, (ducat nos trans aditum cæli) idest intra ipsum cælum (per meritū Annæ) .s. matris Mariæ genitricis dei. Amen.

Sit laus paterno lumini
Sit filio vel flamini:
Qui nos per Annę meritū,
Cæli transducat aditum.

¶HYMNORVM LIBELLVS
Fœliciter explicitur.

TABVLA HYMNORVM TABVLA

AD PROMPTIVS INVENIENdum hymnos per ordinem Alphabeti & foliorum numeros.

¶De incipientibus ab.N.

¶De incipientibus ab.O.

¶De incipientibus a. P.

¶De incipientibus a.Q.

¶De incipientibus ab.R.

¶De incipientibus ab.S.

¶De incipientibus a.T.

¶De incipientibus ab.V.

¶Deo gratias.